

1930

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΛΑΖΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ πλήρους Δημοτικοῦ Σχολείου Λαμίας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΜΕΤΑ ΧΑΡΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΙΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΩΡΙΣΤΑ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1903-1908

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Γ' ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ

«Ἡ Γεωγραφία αὕτη ἐγκρίνεται διὰ τὴν
ἐπιμέθοδον διάταξιν τῆς ὕλης καὶ
διὰ τὴν ἀκριβείαν καὶ σαφήνειαν
μεθ' ἧς εἶναι γεγραμμένη.» Οἱ χοῦοί.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1903

2239

1930

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΛΑΖΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ πλήρους Δημοτικοῦ Σχολείου Λαμίας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΜΕΤΑ ΧΑΡΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΧΩΡΙΣΤΑ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ
1903-1908

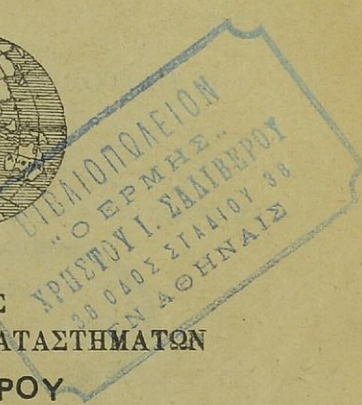
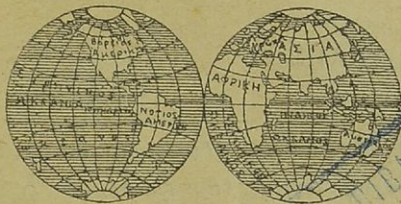
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Γ' ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ

« Η Γεωγραφία αὐτὴ ἐγκρίνεται διὰ τὴν
ἐν μέθοδον διάταξιν τῆς ὕλης καὶ
διὰ τὴν ἀκριβείαν καὶ σαφήνειαν
μεθ' ἧς εἶναι γεγραμμένη. » Οἱ κριταί.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1903



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημ. Ἐκπαιδεύσεως.

Πρὸς τὸν κ. Ἰωάννην Δάζον.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οικείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **Γεωγραφίαν**, ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοῦ μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ἰδιωτικῶν.

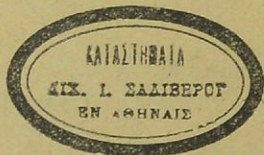
Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσετε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς

Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης.

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τῶν ἡμετέρων Καταστημάτων.



ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γεωγραφία εἶναι ἐκεῖνο τὸ μάθημα, τὸ ὁποῖον ἐξετάζει τὴν γῆν κατὰ τρεῖς διαφέρουσας τρόπους.

1) Ἐξετάζει τὸ σχῆμα καὶ τὴν θέσιν τῆς γῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα καὶ λέγεται **Γεωγραφία Μαθηματική.**

2) Ἐξετάζει τὴν γῆν ὡς φυσικὸν σῶμα, καὶ λέγεται **Γεωγραφία Φυσική.**

3) Ἐξετάζει τὴν γῆν ὡς κατοικίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ λέγεται **Γεωγραφία Πολιτική.**

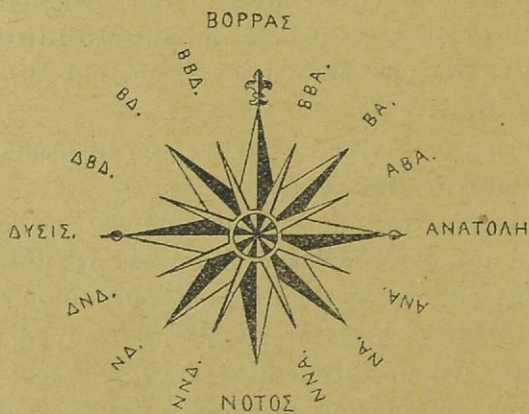
Ἡ γῆ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὅτι εἶναι δίσκος ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπικάθηται ὁ μέγας αὐτὸς θόλος, ὁ ὀὐρανός, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀληθές. Διότι οὔτε ἡ γῆ εἶναι δίσκος, οὔτε ὁ οὐρανὸς εἶναι θόλος κρυστάλλινος. Ἄλλ' ἡ γῆ εἶνε στρογγύλη ὡς πορτοκάλιον, δηλ. εἶνε μεγίστη σφαῖρα, ὁ δὲ οὐρανὸς εἶναι χάος ἄπειρον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κινοῦνται ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, ἡ γῆ καὶ ἑκατομμύρια ἀστέρων. Ὅλα δὲ τὰ οὐράνια ταῦτα σώματα λέγονται **Κόσμος.**

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ

1. ΟΡΙΖΩΝ

Ίστάμενοι εἰς ἀνοικτὴν πεδιάδα ἢ εἰς ὑψηλὸν μέρος καὶ παρατηροῦντες περίξ ἡμῶν, ὅσον φθάνει ὁ ὀφθαλμὸς μας, βλέπομεν μακρὰν ἡμῶν ὅτι ὁ θόλος τοῦ οὐρανοῦ ἐπικάθηται εἰς τὴν γῆν κυκλικῶς. Τοῦτο ὁμῶς δὲν εἶναι ἀληθές· διότι, ἐὰν θελήσωμεν νὰ προχωρήσωμεν μέχρι τῆς ἐπαφῆς ἐκείνης τοῦ οὐρανοῦ θόλου ἐπὶ τῆς γῆς

B.



N

Σχῆμα 1.

θὰ ἴδωμεν ὅτι αὕτη μετετοπίσθη καὶ ὅτι ἀπέχει ὅσον καὶ πρότερον. Τοῦτο συμβαίνει εἰς οἰονδήποτε μέρος τῆς γῆς καὶ ἐὰν σταθῶμεν.

Ἡ κυκλικὴ αὕτη περιφέρεια λέγεται **ὄριζων**.

Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Τὴν μεσημβρίαν ἀκριβῶς ἱστάμενοι ὀρθιοὶ καὶ παρατηροῦντες τὴν σκιάν μας, βλέπομεν αὐτὴν νὰ διευθύνηται πρὸς σημεῖόν τι τοῦ ὀρίζοντος. Αὐτὸ τὸ σημεῖον λέγεται **Βόρειον**. Τὸ ὀπισθεν δὲ ἡμῶν καὶ κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους λέγεται **Νότιον**. Κατόπιν ἐκτείνοντες τὰς χεῖράς μας πλα-

γίως, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ δεικνύει τὸ ἀνατολικὸν σημεῖον, ἡ δὲ ἀριστερὰ τὸ δυτικόν.

Λοιπὸν ἔχομεν τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, Βόρειον (Β), Νότιον (Ν), Ἀνατολικὸν (Α) καὶ Δυτικὸν (Δ). Αὐτὰ λέγονται πρωτεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος (σχ. 1).

Ἀκριβῶς ἐν τῇ μέσῳ μεταξὺ τοῦ Βορείου καὶ Ἀνατολικοῦ σημείου ὑπάρχει τὸ Βορειανατολικὸν (Β. Α.) σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος. Ἐπίσης ἐν τῇ μέσῳ μεταξὺ Βορείου καὶ Δυτικοῦ ὑπάρχει τὸ Βορειοδυτικὸν (Β. Δ.). Ἐπίσης ἐν τῇ μέσῳ Νοτίου καὶ Δυτικοῦ ὑπάρχει τὸ Νοτιοδυτικὸν (Ν. Δ.). Καὶ ἐν τῇ μέσῳ μεταξὺ τοῦ Νοτίου καὶ Ἀνατολικοῦ ὑπάρχει τὸ Νοτιανατολικὸν (Ν. Α.). Τὰ τέσσαρα ταῦτα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος λέγονται δευτερεύοντα σημεῖα.

Σημ. Εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς ἐν γένει χάρτας ἡ ἀνατολή εἶναι πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, ἡ δὴ πρὸς τὰ ἀριστερά, τὸ βόρειον πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὸ νότιον πρὸς τὰ κάτω. Τὸ βόρειον λέγεται καὶ ἄρκτος ἢ ἄρκτικὸν σημεῖον, τὸ δὲ νότιον μεσημβρία ἢ μεσημβρινόν.

2. ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ γῆ, ὡς προείπομεν, δὲν εἶναι δίσκος, ἀλλὰ σφαῖρα πολὺ μεγάλη. Ὅτι δὲ εἶναι σφαῖρα πειθόμεθα ἐκ τῶν ἐξῆς.

α') Ἀναχωροῦντες ἐκ τινος μέρους τῆς γῆς καὶ διευθυνομένοι πάντοτε πρὸς ἀνατολὰς, μετὰ τινα καιρὸν θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀνεχωρήσαμεν. Τὸ αὐτὸ θὰ συμβῆῃ καὶ ἐὰν διευθυνοῦμεν πρὸς δυσμάς. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ συμβῆῃ, ἂν ἡ γῆ ἦτο δίσκος.

β') Ἰστάμενοι παρὰ τὴν παραλίαν καὶ παρατηροῦντες πλοῖον ἐρχόμενον πρὸς ἡμᾶς, κατὰ πρῶτον βλέπομεν τὰ ὑψηλότερα μέρη αὐτοῦ, τοὺς ἰστούς, καὶ ἐφ' ὅσον πλησιάζει βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον βλέπομεν καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ πλοίου. Ὅταν δὲ παρατηρῶμεν πλοῖον ἀναχωροῦν, πρῶτον κρύπτεται ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μας τὸ σκάφος, καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ ἀπομακρυνθῆ ἄρκουτως, κρύπτονται καὶ οἱ ἰστοί. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πᾶν ἄλλο μακρὰν ἡμῶν κείμενον ἀντικείμενον, πύργους, ὄρη, κωδωνοστάσια κλπ. Αἰτία τούτου εἶναι ἡ κυρτότης τῆς γῆς, ἣτις παρεμβάλλεται μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ παρατηρουμένου ἀντικειμένου. Ἡ γῆ λοιπὸν εἶναι στρογγύλη ὡς σφαῖρα, αἱ δὲ ἀνωμαλῖαι αὐτῆς δηλ. τὰ ἐξογκώματα, λόφοι, βουνά, ὄρη, καὶ τὰ καιλώματα, πεδιάδες, εἶνε τόσον μικρά, ὥστε δὲν δύναν-

ται νά μεταβάλλωσι τὸ σχῆμά της, ὡς τὰ ἐξογκώματα τοῦ πορτοκαλίου δὲν μεταβάλλουσι τὸ σχῆμα αὐτοῦ.

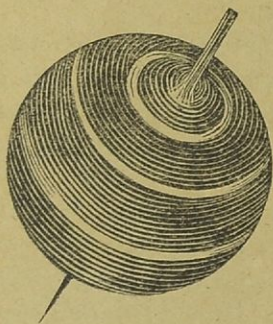
3. ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ γῆ εἶνε μετέωρος μὴ στηριζομένη εἰς κανὲν μέρος. Περιστρέφεται δὲ κανονικῶς περὶ νοητὸν ἄξονα ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς διάστημα 24 ὥρῶν, ὅπως περιστρέφεται πορτοκάλιον, τὸ ὅποιον διαπερῶμεν διὰ βελόνης. Ἐκ τῆς περιστροφῆς δὲ ταύτης τῆς γῆς προέρχεται ἡ φαινομενικὴ κίνησις τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἡλίου, σελήνης κλπ. ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς.

Ἔνεκα δὲ τῆς τοιαύτης περιστροφῆς τῆς γῆς οἱ διάφοροι τόποι αὐτῆς φωτίζονται διαδοχικῶς ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὅπως φωτίζεται πορτοκάλιον περιστρεφόμενον ἐνώπιον λυχνίας. Καὶ ὅσοι μὲν τόποι φωτίζονται ἔχουσι ἡμέραν, οἱ δὲ λοιποὶ νύκτα. Μία δὲ ἡμέρα καὶ μία νύξ ἀποτελοῦσιν ἐν ἡμερονύκτιον, τὸ ὅποιον διαρκεῖ ἀκριβῶς 24 ὥρας.

ΠΟΛΟΙ. ΑΞΩΝ.

Εἰς πᾶσαν σφαῖραν στρεφομένην περὶ ἑαυτὴν διακρίνομεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς δύο σημεῖα, τὰ ὅποια δὲν περιστρέφονται. Τὰ σημεῖα ταῦτα λέγονται πόλοι. Καὶ ἡ γῆ ὡς σφαῖρα ἔχει δύο πόλους βόρειον καὶ νότιον (σχῆμα 2).



Σχῆμα 2.

Ἡ νοητὴ δὲ εὐθεῖα γραμμὴ, ἣτις ἐνώνει τοὺς δύο πόλους καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς, λέγεται ἄξων.

Ὁ ἄξων τῆς γῆς ἔχει μῆκος 12,712,000 μέτρα.

Ἐὰν ὁ ἄξων τῆς γῆς προεκταθῆ ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου, θὰ συναντήσῃ ἐν τῷ οὐρανῷ τὸν πολικὸν ἀστέρα, ὅστις οὐδέποτε μεταβάλλει πρὸς ἡμᾶς θέσιν.

4. ΚΥΚΛΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Κύκλοι τῆς γῆνης σφαιρῶς λέγονται ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ περιφέρεια εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἐκ τῶν κύκλων

τούτων, ὅσοι διέρχονται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς, λέγονται μέγιστοι κύκλοι καὶ διαιροῦσι τὴν γῆν εἰς δύο ἴσα μέρη (ἡμισφαίρια), ὅσοι δὲ δὲν διέρχονται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς λέγονται μικροὶ κύκλοι.

Σημ. Ἡ περιφέρεια ἐκάστου κύκλου διαιροῖται εἰς 360 ἴσα μέρη, τὰ ὅποια λέγονται μοῖραι καὶ σημειοῦνται οὕτω 360°. Ἐκάστη δὲ μοῖρα ὑποδιαιρεῖται εἰς 60 λεπτὰ πρῶτα.

Κύκλοι τῆς γῆς εἶνε οἱ ἐξῆς.

Ἰσημερινός. Εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ βορείου καὶ νοτίου πόλου νοσοῦμεν ἕνα κύκλον, ὅστις περιβάλλει τὴν γῆν. Ὁ κύκλος οὗτος λέγεται Ἰσημερινός, διότι οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἔχουσι πάντοτε τὴν ἡμέραν ἴσην μετὰ τὴν νύκτα (ἰσημερίαν). Ὁ ἰσημερινός διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, βόρειον τὸ πρὸς β. αὐτοῦ κείμενον, καὶ νότιον, τὸ πρὸς ν. αὐτοῦ κείμενον.

Σημ. Τὸ μῆκος ἐκάστης μοίρας τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι 111,000 μέτρα.

Μεσημβρινοί. Οἱ κύκλοι, τοὺς ὁποίους φανταζόμεθα διερχομένους διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνοντας καθέτως τὸν ἰσημερινόν, λέγονται μεσημβρινοί. Ἐκαστος δὲ μεσημβρινός διὰ τῶν πόλων διαιρεῖται εἰς δύο ἡμιμεσημβρινούς. Οἱ ἡμιμεσημβρινοὶ εἶνε 360, ὅσοι δηλαδὴ εἶνε καὶ αἱ μοῖραι τοῦ Ἰσημερινοῦ. Πλὴν ὅμως τῶν 360 φανταζόμεθα καὶ πλείστους ἄλλους διερχομένους καὶ διὰ τῶν πρώτων λεπτῶν ἐκάστης μοίρας.

Λέγονται δὲ μεσημβρινοί, διότι πάντες οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμιμεσημβρινοῦ, ἔχουσι συγχρόνως μεσημβρίαν.

Ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν λαμβάνουσι τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρον, ὅστις διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, Ἀνατολικὸν (Α) τὸ κείμενον πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ καὶ Δυτικὸν (Δ) τὸ κείμενον πρὸς δυσμὰς. Ἄλλοι ὅμως λαμβάνουσιν ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Λονδίνου καὶ ἄλλοι τὸν διὰ τῶν Παρισίων.

Οἱ ἡμιμεσημβρινοὶ εἶναι 360, ὡς εἶπομεν, καὶ ἀριθμοῦνται ἀπὸ τοῦ πρώτου τοιοῦτου ἢ πρὸς ἀνατολὰς μέχρις 180 μοιρῶν, καὶ πρὸς δυσμὰς ὡσαύτως, ἢ μόνον πρὸς ἀνατολὰς μέχρι 360 μοιρῶν.

Παράλληλοι κύκλοι. Ἐκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τῶν πόλων φανταζόμεθα ἀνὰ 89 κύκλους παραλλήλους πρὸς τὸν ἰσημερινόν καὶ ἴσον ἀπέχοντας τὸν ἕνα τοῦ ἄλλου. Οἱ κύκλοι οὗτοι

λέγονται παράλληλοι και ἀνά δύο ἐξ αὐτῶν περικλείουσι ζώνην γῆς ἔχουσαν πλάτος 1° , ὥστε ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ Β. πόλου ἔχομεν 90° . Ὡσαύτως δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ Ν. πόλου ἔχομεν ἑτέρας 90° .

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΜΗΚΟΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΟΣ

Γεωγραφικὸν μῆκος. Ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ λέγεται Γεωγραφικὸν μῆκος τοῦ τόπου. Καὶ ἂν μὲν εἴνε πρὸς Α. λέγεται ἀνατολικὸν μῆκος, ἂν δὲ εἴνε πρὸς Δ. λέγεται Δυτικὸν μῆκος.

Γεωγραφικὸν πλάτος. Ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ λέγεται γεωγραφικὸν πλάτος. Καὶ ἂν μὲν εἴνε πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ λέγεται Βόρειον πλάτος, ἂν δὲ εἴνε πρὸς Ν. τοῦ ἰσημερινοῦ λέγεται Ν. πλάτος.

Σημ. Αἱ μοῖραι τοῦ μήκους ἐν τῇ σφαίρᾳ σημειοῦνται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου τέμνουσιν αὐτὸν οἱ μεσημβρινοί. Αἱ δὲ μοῖραι τοῦ πλάτους σημειοῦνται ἐπὶ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου τέμνουσιν αὐτὸν οἱ παράλληλοι κύκλοι.

Ἐν τοῖς ἡμισφαίροις αἱ μὲν μοῖραι τοῦ μήκους σημειοῦνται πάλιν ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, αἱ δὲ τοῦ πλάτους ἐπὶ τοῦ κύκλου, ὅστις περιβάλλει τὰ ἡμισφαίρια.

Ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς χάρταις αἱ μὲν μοῖραι τοῦ μήκους σημειοῦνται ἐν τῇ νοτιῇ καὶ βορειῇ πλευρᾷ, αἱ δὲ τοῦ πλάτους ἐν τῇ ἀνατολικῇ καὶ δυτικῇ πλευρᾷ.

6. ΤΡΟΠΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ

Τροπικὸὶ κύκλοι. Πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 23° καὶ $27'$ ἀπ' αὐτοῦ νοσοῦμεν παράλληλον κύκλον, ὅστις λέγεται τροπικὸς τοῦ Καρκίνου. Ἐπίσης πρὸς Ν. τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 23° καὶ $27'$ ἀπ' αὐτοῦ νοσοῦμεν ἕτερον παράλληλον κύκλον, ὅστις λέγεται τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω.

Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶναι σημαντικοί, διότι μεταξὺ αὐτῶν, ὡς θὰ μάθωμεν, κινεῖται κατὰ τὸ φαινόμενον ὁ ἥλιος. Λέγονται δὲ τροπικοί, διότι, ἀφοῦ φθάσῃ ὁ ἥλιος μέχρις αὐτῶν (9 Ἰουνίου καὶ 9 Δεκεμβρίου), τρέπεται, δηλ. γυρίζει ὀπίσω.

Πολικοὶ κύκλοι. Εἰς ἀπόστασιν $23 \frac{1}{2}$ περίπου μοιρῶν ἀπὸ

τοῦ Β. πόλου νοοῦμεν ἄλλον κύκλον, ὅστις λέγεται Βόρειος πολικὸς κύκλος. Ὁ κύκλος οὗτος εἶνε σημαντικὸς, διότι εἰς τοὺς τόπους, ὅτινες κεῖνται ἐπ' αὐτοῦ, ἅπαξ τοῦ ἔτους (9 Ἰουνίου) δὲν δύει ὁ ἥλιος, καὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους (9 Δεβρίου) δὲν ἀνατέλλει. Ἐπίσης εἰς ἀπόστασιν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν περίπου ἀπὸ τοῦ Ν. πόλου νοοῦμεν ἕτερον κύκλον, ὅστις λέγεται Νότιος πολικὸς κύκλος. Καὶ ὁ κύκλος οὗτος εἶναι σημαντικὸς, διότι εἰς τοὺς τόπους, ὅτινες κεῖνται ἐπ' αὐτοῦ, ἅπαξ τοῦ ἔτους (9 Δεκεμβρίου) δὲν δύει ὁ ἥλιος, καὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους (9 Ἰουνίου) δὲν ἀνατέλλει, ὡς θέλομεν μάθει κατόπιν.

7. ΖΩΝΑΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Πηγὴ τῆς θερμότητος εἶνε ὁ ἥλιος, ὅστις δὲν θερμαίνει ἐξ ἴσου ἔλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς διὰ τῶν τροπικῶν καὶ πολικῶν κύκλων διαιρεῖται εἰς πέντε ζώνας, αἵτινες εἶναι αἱ ἑξῆς :

α') **Ἡ διακεκαυμένη ζώνη**, ἥτις ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν κύκλων καὶ ἔχει πλάτος 46° καὶ $54'$. Λέγεται δὲ αὕτη διακεκαυμένη, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει μεγίστη θερμότης καὶ παντοτεινὸν θέρος. Ἡ θερμότης αὕτη προέρχεται ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, αἵτινες πίπτουσι καθέτως. Ἐἰς τινὰς ὅμως τόπους αὐτῆς μετριάζεται ὀλίγον ἡ θερμότης ἔνεκα τῆς πλησίον θαλάσσης, τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, τῶν βροχῶν καὶ τῶν πνεόντων κανονικῶς ἀνέμων.

β') **Ἡ βόρειος εὐκρατος ζώνη**, ἥτις κεῖται μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου καὶ ἔχει πλάτος 43° περίπου.

γ') **Ἡ νότιος εὐκρατος ζώνη**, ἥτις κεῖται μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγόκερω καὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου καὶ ἔχει πλάτος 43° περίπου.

Αἱ δύο αὗται ζώναι λέγονται εὐκρατοι, διότι οὔτε πολὺ ψῦχος ἐπικρατεῖ οὔτε μεγάλη θερμότης.

δ') **Ἡ βόρειος κατεψυγμένη ζώνη**, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου μέχρι τοῦ βορείου πόλου καὶ ἔχει πλάτος $23^{\circ}\frac{1}{2}$ περίπου.

ε') **Ἡ νότιος κατεψυγμένη ζώνη**, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου μέχρι τοῦ νοτίου πόλου καὶ ἔχει πλάτος $23^{\circ}\frac{1}{2}$ περίπου.

Εἰς τὰς δύο κατεψυγμένας ζώνας, ἐπικρατεῖ διαρκῆς χειμῶν, τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον καὶ τὰ πάντα καλύπτονται ὑπὸ αἰωνίου πάγου. Μόνον δὲ ὀλίγας ἐβδομάδας κατὰ τὸ θέρος ἔχουσιν ὀλίγην θερμότητα καὶ τήκονται ἐν μέρει· οἱ πάγοι εἰς τὰ πλησίον τῶν πολικῶν κύκλων μέρη.

8. ΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ

Ἡ γῆ ἐκτὸς τῆς περὶ τὸν ἄξονά της περιστροφῆς περιφέρεται καὶ περὶ τὸν ἥλιον εἰς ἓν ἔτος (365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας). Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ περιφορᾶς τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον παράγονται ἡ ἀνισότης τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους, αἵτινες εἶνε αἱ ἑξῆς :

α') Τὸ ἔαρ ἀπὸ τῆς 8 Μαρτίου (ἑαρινῆ ἰσημερία) μέχρι τῆς 9 Ἰουνίου.

β') Τὸ θέρος ἀπὸ τῆς 9 Ἰουνίου μέχρι τῆς 11 Ἰουλίου.

γ') Τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τῆς 11 Ἰουλίου (φθινοπωρινῆ ἰσημερία) μέχρι τῆς 9 Δεβρίου.

δ') Ὁ χειμὼν ἀπὸ τῆς 9 Δεβρίου μέχρι τῆς 9 Μαρτίου.

Καὶ αὐτὰ μὲν συμβαλνουσιν εἰς τὸ β. ἡμισφαίριον, ἐνῶ εἰς τὸ νότιον συμβαίνει τὸ ἐναντίον, δηλ. ὅταν ἐν τῷ β. ἡμισφαιρίῳ ἄρχεται τὸ ἔαρ, ἐν τῷ νοτίῳ ἄρχεται τὸ φθινόπωρον καὶ οὕτω καθεξῆς.

Σημ. Κυρίως αἱ ὥραι τοῦ ἔτους διακρίνονται εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας, διότι εἰς μὲν τὴν διακεκαυμένην ἐπικρατεῖ αἰεὶ θέρος, εἰς δὲ τὰς κατεψυγμένας αἰεὶ χειμῶν.

9. Η ΣΕΛΗΝΗ

Ἡ Σελήνη εἶναι δορυφόρος τῆς γῆς καὶ ἀπέχει αὐτῆς 385,000 χιλιομ. Εἶνε καὶ αὐτὴ σφαῖρα κατὰ 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς, καὶ ἔχει ἀραιοτάτην ἀτμόσφαιραν.

Ἡ Σελήνη δὲν ἔχει ἴδιον φῶς, τὸ δὲ φῶς, τὸ ὅποιον φαίνεται ὅτι ἔχει, τὸ δέχεται παρὰ τοῦ ἡλίου. Αὕτη, ἐνῶ παρακολουθεῖ πιστῶς τὴν γῆν κατὰ τὰς κινήσεις της, κινεῖται καὶ αὐτὴ περὶ τὴν γῆν εἰς 29 $\frac{1}{2}$ ἡμέρας, ἔχουσα πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμένον πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον, ὅπερ δὲν εἶνε πάντοτε πεφωτισμένον.

Φάσεις σελήνης. Ὅταν τὸ πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμένον ἡμισφαί-

ριόν της δὲν φωτίζεται διόλου, λέγεται *νέα σελήνη*. Ὄταν φωτίζεται τὸ ἥμισυ αὐτῆς, λέγεται *πρῶτον τέταρτον*. Ὄταν φωτίζεται ὀλόκληρον, λέγεται *πανσέληνος*. Καὶ ὅταν φωτίζεται τὸ ἄλλο ἥμισυ, λέγεται *τελευταῖον τέταρτον*. Αὐταὶ λέγονται φάσεις τῆς Σελήνης.

Ἑκλειψίς. Ὄταν ἡ σελήνη εὐρεθῆ μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς καὶ ἀποκρυφθῆ ὀλόκληρος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου ἢ μέρος αὐτοῦ ὑπὸ τῆς σελήνης, τότε ἔχομεν *ἔκλειψιν* (φαινομενικὴν πάντοτε) ὀλικὴν ἢ μερικὴν τοῦ ἡλίου. Τοῦτο δύναται νὰ συμβῆ κατὰ τὴν *νέαν σελήνην* καὶ ὑπὸ τινὰς ὠρισμένας περιστάσεις διὰ τὴν γῆν.

Ὄταν δὲ ἡ γῆ ἔλθῃ μεταξὺ ἡλίου καὶ σελήνης, ἡ δὲ *σελήνη* εἰσέλθῃ ὀλόκληρος ἢ μέρος αὐτῆς εἰς τὴν σκιὰν τῆς γῆς, τὴν ὁποῖαν ῥίπτει εἰς τὸ χάος φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τότε ἔχομεν *πραγματικὴν ἔκλειψιν* τῆς σελήνης ὀλικὴν ἢ μερικὴν. Τοῦτο δύναται νὰ συμβῆ κατὰ τὴν *πανσέληνον* καὶ ὑπὸ τινὰς ὠρισμένας περιστάσεις.

Σημ. Περὶ ἐνάστρου οὐρανοῦ γίνεται λόγος ἐν τέλει τοῦ βιβλίου τούτου.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ

α') Α Η Ρ

Ἡ γῆ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ἀέρος, ὅστις χρησιμεύει διὰ τὴν ἀναπνοὴν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Ὁ ἀήρ σύγκειται ἐξ ἀζώτου, ὀξυγόνου καὶ ὕδρατων καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ἀτμόσφαιρα*. Αἱ διάφοροι δὲ κινήσεις τοῦ ἀέρος λέγονται *ἄνεμοι*. Αἰτία τῶν κινήσεων τοῦ ἀέρος εἶνε ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου, ἥτις ταράσσει τὴν ἰσορροπίαν αὐτοῦ καὶ σχηματίζονται ρεύματα ἀέρος ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους.

β') Κ Λ Ι Μ Α

Κλίμα τόπου τινὸς λέγονται ἔλαι ὁμοῦ αἱ καταστάσεις τῆς ἀτμόσφαιρας, ἥτοι ἡ ξηρασία, ἡ ὑγρασία, οἱ πνέοντες ἄνεμοι, τὸ αἶθρον ἢ νεφελῶδες τοῦ οὐρανοῦ κλπ.

Τὸ κλίμα ἐκάστου τόπου ἐξαρτᾶται.

1) Ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους τοῦ τόπου, διότι ὅσον ἀπομεμακρυσμένος εἶνε ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ, τόσον καὶ ὀλιγωτέραν θερμότητα ἔχει. Καὶ τοῦναντίον ὅσον πλησιέστερον εἶνε πρὸς τὸν ἰσημερινόν, τόσον περισσοτέραν θερμότητα ἔχει.

2) Ἐκ τοῦ ὕψους εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Διότι εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὄρεων καὶ αὐτῆς τῆς διακεκαυμένης ζώνης διατηρεῖται πάντοτε ἡ χιὼν.

3) Ἐκ τῶν πνεόντων ἐκάστοτε ἀνέμων, διότι οἱ ἐκ τῶν ὠκεανῶν πνεόντες ἄνεμοι εἶνε ὑγροί, οἱ δὲ ἐκ τῶν ἠπειρῶν εἶνε ξηροί.

4) Οἱ παραθαλάσσιοι τόποι ἔχουσι κλίμα θερμότερον τὸν χειμῶνα καὶ δροσερώτερον τὸ θέρος ἀπὸ τοὺς μεσογείους. Αἰτία τούτου εἶνε ἡ θάλασσα, ἥτις βραδύτερον τῆς ξηρᾶς καὶ θερμαίνεται καὶ ψύχεται. Διὰ τοῦτο τὸ μὲν θέρος ἐκ τῆς θαλάσσης φέρεται πρὸς τὴν ξηρὰν δροσερὸς ἀήρ, τὸν δὲ χειμῶνα θερμὸς, ἐνῶ ἐκ τῆς ξηρᾶς τὸ μὲν θέρος φέρεται πρὸς τὴν θάλασσαν θερμὸς ἀήρ τὸν δὲ χειμῶνα ψυχρὸς.

Κατὰ ταῦτα διακρίνομεν κλίμα διακεκαυμένον, θερμόν, εὐκρατον, ψυχρόν, κατὰψυχρον, ξηρόν, ὑγαινόν, ὑγρὸν καὶ νοσῶδες.

γ') ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ γῆ, ὡς προείπομεν, εἶναι σφαῖρα ἐξωτερικῶς στερεά, ἀλλὰ τὰ σπλάγγνα αὐτῆς εἶναι θερμότατα καὶ τετηκότα. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαὶ καὶ τὰ ἠφραΐστεια, ἐκ τῶν ὁποίων συνήθως χύνεται πέτρα τετηκυῖα (λυωμένη) καὶ ἄλλαι διάφοροι οὐσίαι ὡς ποταμοὺς πύρινος.

Ἡ ἐπιφάνεια δὲ τῆς γῆς δὲν εἶνε ὀμαλή, ἀλλὰ φέρει πολλὰ ἐξογκώματα καὶ πολλὰς κοιλότητας. Καὶ αἱ μὲν κοιλότητες εἶνε πλήρεις ὕδατος ἄλμυροῦ καὶ ἀποτελοῦσι τὴν ὑγρὰν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, τὴν θάλασσαν, τὰ δὲ ἐξογκώματα τὰ μὴ καλυπτόμενα ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἀποτελοῦσι τὴν ξηρὰν (στερεάν) ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καλύπτονται ὑπὸ ὑδάτων, τὸ δὲ λοιπὸν $\frac{1}{4}$ εἶνε στερεόν.

δ') Η Π Ε Ι Ρ Ο Ι

Ἡ ὅλη ἡ ξηρὰ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν εἶνε συνεχής, ἀλλὰ διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα. Ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν, τὸ μέγιστον, ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο, καὶ οὕτω ἔχομεν πέντε μεγάλα τμήματα ξηρᾶς, τὰ ὁποῖα λέγονται Ἡπειροί.

Καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον εἶνε 1) ἡ Ἀσία, 2) ἡ Εὐρώπη, ἣτις συνέχεται μετὰ τῆς Ἀσίας, 3) ἡ Ἀφρική καὶ 4) ἡ Αὐστραλία. Ἡ μεγίστη ἐξ ὧν εἶνε ἡ Ἀσία καὶ ἡ μικροτέρα ἡ Αὐστραλία.

Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική λέγονται καὶ παλαιὸς κόσμος, διότι ἦσαν γνωσταὶ εἰς τοὺς παλαιούς. Ἡ δὲ Αὐστραλία καὶ ἡ Ἀμερική λέγονται νέος κόσμος, διότι ἀνεκαλύφθησαν εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους.

ε') ΩΚΕΑΝΟΙ

Ἡ ὕγρα ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε μία καὶ συνεχής, ἀλλὰ διακρίνομεν καὶ ἐν αὐτῇ πέντε μεγάλα τμήματα, τὰ ὅποια λέγονται Ὠκεανοί. Εἶνε δὲ οἱ ἑξῆς :

1) Ὁ Μέγας ἢ Εἰρηγικὸς Ὠκεανός, μετὰξὺ Ἀμερικῆς, Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας. Οὗτος εἶνε ὁ μέγιστος ὧν.

2) Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανός, μετὰξὺ Εὐρώπης, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς.

3) Ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανός, μετὰξὺ Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας.

4) Ὁ Βόρειος παγωμένος Ὠκεανός περὶ τὸν Βόρειον πόλον.

5) Ὁ Νότιος παγωμένος Ὠκεανός περὶ τὸν Νότιον πόλον.

στ') ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Χερσόνησος λέγεται τμήμα ξηρᾶς μικρὸν ἢ μέγα ἐκτεινόμενον εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ ὁποῦ αἱ μὲν τρεῖς πλευραὶ βρέχονται ὑπὸ θαλάσσης, ἡ δὲ μία ἢ τετάρτη συνέχεται μετὰ τῆς λοιπῆς ξηρᾶς.

Νῆσος λέγεται τμήμα ξηρᾶς σχετικῶς μικρὸν περιβρεχόμενον ὑπὸ θαλάσσης (ὡς ἡ Εὐβοία).

Νῆσοι ὑπάρχουσι πλεῖστοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροί. Ὅσαι ἐξ αὐτῶν κείνται πλησίον ξηρᾶς λέγονται ἠπειρωτικαὶ καὶ εἶνε λείψανα καταβυθισθείσης ξηρᾶς. Ὅσαι δὲ κείνται μακρὰν ἐν τῷ Ὠκεανῷ λέγονται Ὠκεάνειοι καὶ εἶναι ἠφαιστειογενεῖς ἢ κοραλλιογενεῖς. Πολλὰ νῆσοι πλησίον ἀλλήλων κείμεναι κατὰ στίχους σχηματίζουν πελαγίαν συστάδα (ὡς αἱ Κυκλάδες).

Παράλι λέγονται τὰ ὑπὸ τῆς θαλάσσης βρεχόμενα ἄκρα τῆς ξηρᾶς. Καὶ ὅταν μὲν ταῦτα εἶνε χαμηλὰ καὶ ὀμαλὰ λέγονται **Αἰγιαλός**, ὅταν δὲ εἶνε ὑψηλὰ καὶ βραχώδη λέγονται **Ἀκταί**.

Ἀκρωτήριον λέγεται ξηρὰ βραχώδης καὶ ἀπότομος εἰσχωροῦσα βαθέως εἰς τὴν θάλασσαν. (Σούνιον).

Ἰθμὸς λέγεται στενὴ σχετικῶς ξηρὰ ἐνώνουσα δύο ξηρὰς καὶ χωρίζουσα δύο θαλάσσας.

Βεδίτις (κάμπος) λέγεται ἕκτασις ξηρὰς ὀμαλή. Ὅταν ἡ πεδιάς ὑπερέχη τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης μέχρι 250 μέτρων, λέγεται βαθύπεδον, ἔταν δὲ ὑπερβαίνει τὰ 250 μέτρα, λέγεται ὑψίπεδον.

Ἐρημὸς λέγεται ξηρὰ ἀμμώδης καὶ ἀνυδρὸς καὶ ἐπομένως ἐντελῶς ἄγονος.

Ὑασις λέγεται τόπος ἐν μέσῳ ἐρήμου ἔχων ὕδωρ καὶ γόνιμον γῆν.

Γήλοφος ἢ λόφος λέγεται ὕψωμα γῆς μέχρι 200 μέτρων κείμενον ἐν πεδιάδι.

Βουνὸς λέγεται ὕψωμα γῆς πλέον τῶν 200 μέτρων.

Ὄρος λέγεται σειρὰ πολλῶν βουνῶν. Τὰ ὄρη διαιροῦνται εἰς ὑψηλὰ ἔχοντα ὕψος ἄνω τῶν 1500 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ μεσαῖα ἔχοντα ὕψος κάτω τῶν 1500 μέτρων.

Ὄροστοιχεῖα λέγονται πολλὰ ὄρη κείμενα πλησίον ἀλλήλων καὶ συνδεόμενα πρὸς ἀλλήλα.

Ὄρη τινὰ ἐκπέμπουσι καπνὸν καὶ φλόγας, ἐνίοτε δὲ καὶ ὕλην ῥευστὴν καὶ στερεὰν καλουμένην λάβαν. Τὰ ὄρη ταῦτα λέγονται ἠφαίστεια ἐνεργά. Ὅσα ὅμως ἦσαν τοιαῦτα καὶ ἤδη ἔπαυσαν νῦν εἶνε λέγονται ἠφαίστεια ἐσβεσμένα.

Εἰς ἕκαστον ὄρος, βουνὸν ἢ λόφον διακρίνομεν πρῶτον τὸ ὑψηλότερον μέρος αὐτοῦ, ὅπερ λέγεται κορυφή, καὶ δεύτερον τοὺς πόδας δηλ. τὸ μέρος ὅπου ἀρχεται τὸ ὕψωμα. Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσι πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλα ὑψώματα χαμηλότερα, ταῦτα λέγονται πρόποδες.

Λίμνη λέγεται πολὺ ὕδωρ περιβαλλόμενον ὑπὸ ξηρὰς. Ἐκ τῶν λιμνῶν ἄλλαι μὲν ἔχουσιν ὕδωρ γλυκὺ, ἄλλαι δὲ ἀλμυρὸν.

Πηγή λέγεται τὸ ὕδωρ, τὸ ὅποσον ἀναβρῖνει ἐκ τῆς γῆς καὶ πρὸ πάντων εἰς ὄρεινὰ μέρη. Αἱ πηγαὶ προέρχονται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ χιόνων, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ εἰσδύει εἰς τὸ ἔδαφος καὶ πάλιν ἐξέρχεται διὰ ῥηγμάτων εἰς χαμηλότερα μέρη.

Τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν κατερχόμενα σχηματίζουν ἑνὴν καὶ ῥυάκας. Τὰ ὕδατα πολλῶν ῥυάκων ἐνούμενα σχηματίζουν τὸ ποτά-

μιον. Καὶ τὰ ὕδατα πολλῶν ποταμίων ἐνούμενα σχηματίζουσι τὸν ποταμόν.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ποταμοῦ λέγεται πηγὴ αὐτοῦ, τὸ δὲ μέρος, ὅπου χύνεται ὁ ποταμὸς εἰς τὴν θάλασσαν ἢ τὴν λίμνην, λέγεται ἐκβολή. Τὸ μέρος ὅπου δύο ποταμοὶ ἐνοῦνται λέγεται συμβολή. Πολλοὶ ποταμοὶ κατὰ τὴν ἐκβολὴν των σχίζονται εἰς δύο ἢ καὶ περισσοτέρους βραχίονας καὶ σχηματίζουσι δέλτα. Ὁ δρόμος τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τῆς πηγῆς μέχρι τῆς ἐκβολῆς του λέγεται ῥοῦς. Ὁ ὄχτος, ὁ ὁποῖος πληροῦται ὑπὸ τοῦ ὕδατος λέγεται κοίτη τοῦ ποταμοῦ. Τὰ χεῖλη τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ λέγονται ὄχθαι. Ἐκ τῶν ὄχθων δεξιὰ μὲν λέγεται ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ μας βλέποντες πρὸς τὴν ἐκβολὴν, ἀριστερὰ δέ, ἢ πρὸς τὰ ἀριστερὰ μας.

Καταρράκτης. λέγεται τὸ μέρος ὅπου τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ ὑψηλοῦ βραχώδους μέρους πίπτουσι πρὸς χαμηλότερα μέρη.

Χεῖμαρος, λέγεται ὀρηκτικὸς ποταμὸς, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕδωρ σχηματίζεται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων. Διὸ καὶ μόνον τὸν χειμῶνα ἔχει ὕδωρ.

Θάλασσα λέγεται μέγα τμήμα ὠκεανοῦ διαχωρίζον δύο ἡπείρους.

Πέλογος λέγεται μικρὸν τμήμα θαλάσσης ἢ ὠκεανοῦ χωρίζον δύο στερεάς.

Κόλπος λέγεται μέρος θαλάσσης εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὴν ξηράν.

Λιμνὴν λέγεται ἡ ἐσοχὴ τῆς θαλάσσης ἐν τῇ ξηρᾷ, ἔνθα ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα καὶ προφυλάττονται ἀπὸ τὴν τρικυμίαν.

Πορθμὸς λέγεται στενὸν μέρος θαλάσσης χωρίζον δύο στερεάς καὶ ἐνῶνον δύο θαλάσσας, ἢ δύο πελάγη, ἢ δύο κόλπους.

Z') ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Προϊόντα τῆς γῆς λέγονται ὅσα παράγει ἢ τρέφει αὐτὴ. Τὰ προϊόντα τῆς γῆς διαιροῦνται εἰς ὀργανικὰ καὶ ἀνόργανα. Καὶ ὀργανικὰ μὲν λέγονται ὅσα ἔχουσιν ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων τρέφονται, αὐξάνονται, πολλαπλασιάζονται καὶ τέλος ἀποθνήσκουσι. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ. Τὰ φυτὰ διαφέρουσι τῶν ζῶων, διότι στεροῦνται αἰσθήσεως καὶ ἐκουσίας κινήσεως. Ἀνόργανα δὲ λέγονται τὰ ἄβυχα σώματα, τὰ ὁποῖα στεροῦνται ὀργάνων. Εἶναι δὲ ταῦτα στε-

ρεά ἢ ὑγρά, ὡς ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ μόλυβδος, ὁ λίθος, ὁ ὑδράργυρος, τὸ ὕδωρ κλπ., τὰ ὅποια λέγονται καὶ ὀρυκτά, διότι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐξορύσσονται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν προϊόντων τούτων, τὰ ὅποια λέγονται φυσικά, ὑπάρχουσι καὶ τὰ προϊόντα τῆς τέχνης, τὰ ὅποια κατασκευάζει ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν φυσικῶν καὶ λέγονται τεχνητὰ προϊόντα.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Α') Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.— ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ τελειότερον ἐξ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων τοῦ Δημιουργοῦ, διότι ὁ Θεὸς ἐπροίκισεν αὐτὸν διὰ τοῦ λογικοῦ. Ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀρχὰς κατόκει ἐντὸς σπηλαίων καὶ καλυβῶν, τὰς ὁποίας κατασκεύαζεν εἰς ἀσφαλῆ μέρη, ἵνα προφυλάσσηται ἀπὸ τὰ θηρία. Κατόπιν ὅμως ἐπενόησε διάφορα ὄπλα, δι' ὧν ἐφόνευε τὰ ζῷα καὶ ἔτρωγε τὸ κρέας αὐτῶν. Βραδύτερον ἐξημέρωσέ τινα τῶν ζῶων καὶ ἀπετέλεσε ποίμνιον καὶ διήγε βίον ποιμενικόν. Ὅτε δὲ ἀνεκάλυψε τὴν χρῆσιν τοῦ σιδήρου, ἔστησε τὴν καλύβην του εἰς τὰ πεδινὰ μέρη καὶ ἤρχισε νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἐχρησιμοποίησε τὸ ὕδωρ πρὸς ἄρδευσιν καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς κίνησιν μύλων καὶ ἄλλων μηχανημάτων. Ἐχρησιμοποίησεν εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας του τὰ φυτὰ, ἐξ ὧν πολλὰ διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἐξημέρωσεν. Ὡς μέσα συγκοινωνίας κατ' ἀρχὰς ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ εἶχε δρόμους δυσβάτους τὰ λεγόμενα μονοπάτια, ἐν δὲ τῇ θαλάσῃ κορμούς πολὺ χονδρῶν δένδρων, τοὺς ὁποίους ἐκοίλαινε, τὰ λεγόμενα μονόξυλα. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως κατασκεύασε δρόμους βατοῦς καὶ κατόπιν ἀμαξιτοῦς καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ τὰ ἰσιοφόρα πλοῖα. Ὅτε δὲ ἀνεκάλυψε τὴν δύναμιν τοῦ ἀτμοῦ, ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ κατασκεύασε τοὺς σιδηροδρόμους, ἐν δὲ τῇ θαλάσῃ τὰ ἀτμόπλοια, καὶ οὕτω σήμερον ὁ ἄνθρωπος εὐκόλως καὶ ταχέως δύναται νὰ μεταβαίνη ὅπου θέλει καὶ νὰ μεταφέρῃ τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας του. **Μὴ** ἀρκεσθεῖς ὅμως εἰς ταῦτα ἐπενόησε τὸν τηλεγράφων, δι' οὗ εἰς

διάστημα ὀλίγων δευτερολέπτων δύναται νὰ συνεννοηθῆ με ἀνθρώπους εὐρισκομένους πολὺ μακράν. Οὕτω λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ λογικοῦ κατώρθωσε νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας του καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ ὄρυκτὰ καὶ ἐν γένει πάσας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως.

Ἦδη ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶνε πλεόν τῶν 1500 ἑκατομμυρίων, ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐξημερώσεως διαιροῦνται εἰς βαρβάρους καὶ πεπολιτισμένους. Κατὰ δὲ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν διαιροῦνται 1) εἰς ἀνθρώπους ἔχοντας σταθερὰς κατοικίας καὶ ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας· 2) εἰς νομάδας μὴ ἔχοντας σταθερὰς κατοικίας, πλανωμένους ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀσχολουμένους κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, 3) εἰς θηρευτὰς καὶ ἀλιεῖς ζῶντας μόνον ἐκ τῆς θήρας καὶ ἀλιείας. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἶνε ἡμίαιμοι ἢ καὶ ἐντελῶς ἄγριοι.

Β') ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΙ ΦΥΛΑΙ

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ἔνθα ἔνεκα τοῦ κλίματος καὶ τῆς διαίτης ἀνεπτύχθησαν διαφοραὶ τινες σωματικά. Διὰ τοῦτο διαιροῦνται εἰς τὰς ἐξῆς πέντε φυλάς.

1) Τὴν *Κανκασίαν*, ἣτις ἀριθμεῖ περὶ τὰ 645 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὴν *Κανκασίαν φυλὴν*.

2) Τὴν *Μογγολικὴν*, ἣτις ἀριθμεῖ περὶ τὰ 592 ἑκατομμύρια.

3) Τὴν *Νιγρικικὴν*, ἣτις ἀριθμεῖ περὶ τὰ 181 ἑκατομμύρια.

4) Τὴν *Ἀμερικανικὴν*, ἣτις ἀριθμεῖ περὶ τὰ 9 ἑκατομμύρια.

5) Τὴν *Μαλαϊκὴν*, ἣτις ἀριθμεῖ περὶ τὰ 33 ἑκατομμύρια.

Γ') ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Πάντες οἱ ἄνθρωποι πιστεύουσιν ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ ὑπερτάτου ὄντος, τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστις δὲ αὕτη περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ λέγεται *θρησκεία*.

Κατὰ τὴν *θρησκείαν* οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται εἰς δύο μεγάλας τάξεις, εἰς *μονοθεϊστὰς* καὶ εἰς *πολυθεϊστὰς*. *Μονοθεῖσται* λέγονται οἱ πιστεύοντες ὅτι ὑπάρχει εἰς καὶ μόνος Θεός, καὶ τοιοῦτοι εἶνε οἱ *Χριστιανοί*, οἱ *Μωαμεθανοί* καὶ οἱ *Ἰουδαῖοι*. *Πολυθεῖσται* δὲ λέγονται οἱ πιστεύοντες εἰς τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεῶν, καὶ τοιοῦτοι εἶνε

οί ειδωλολάτραι. Ἡ τελεία καὶ ἀληθὴς θρησκεία εἶνε ἡ Χριστιανικὴ, καὶ αὐτὴν πρεσβεύουσι πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη.

Δ') ΕΘΝΟΣ. — ΚΡΑΤΟΣ. — ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Ἔθνος. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἔχουσι τὴν αὐτὴν καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν αὐτὴν ἐνλίτε θρησκείαν ἀποτελοῦσιν ἔθνος· (ὅλοι οἱ Ἕλληγες ἀποτελοῦσι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος).

Κράτος. Ἡ χώρα, ἡ ὁποία κατοικεῖται ὑπὸ ἑνὸς ἢ πολλῶν ἔθνων καὶ κυβερνᾶται κατὰ τοὺς αὐτοὺς νόμους ὑπὸ κοινῶ ἄρχοντος, λέγεται Κράτος ἢ Βασίλειον. Πολλάκις δὲ καὶ μέρος ἔθνους τινὸς ἀποτελεῖ Κράτος ἰδιαιτέρον.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος καθ' ὃν κυβερνᾶται ἓν Κράτος. Πολιτεύματα εἶνε κυρίως δύο. Τὸ Μοναρχικὸν καὶ τὸ Δημοκρατικόν.

Τὸ Μοναρχικὸν πολίτευμα διαιρεῖται.

1) Εἰς ἀπόλυτον Μοναρχίαν, ἔταν ὁ Μονάρχης εἶνε ἰσόβιος καὶ κυβερνᾷ ὅπως αὐτὸς θέλει, ἄνευ οὐδενὸς θεμελιώδους νόμου.

2) Εἰς συνταγματικὴν Μοναρχίαν, ἔταν ὁ Μονάρχης (βασιλεὺς) ἄρχη κατὰ νόμους ἢ ψηφίζομένους ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ Γερουσίας καὶ ἐπικυρουμένους ὑπ' αὐτοῦ.

Τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα διαιρεῖται.

1) Εἰς Δημοκρατίαν, ἔταν ὅλη ἡ ἐξουσία πηγάζη ἐκ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐκλέγει τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα (πρόεδρον) δι' ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον.

2) Εἰς Ἀριστοκρατίαν, ἔταν μία τάξις ἀνθρώπων προνομιοῦχων (συνήθως στρατιωτικῶν) διοικεῖ τὸ Κράτος.

ΕΥΡΩΠΗ

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη κεῖται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον ἐπὶ τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης. Ὀρίζεται δὲ [πρὸς Β. ἀπὸ τὸν Βόρειον παγωμένον Ὠκεανόν, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὰ συνεχόμενα ταύτῃ Αἰγαῖον Πέλαγος,

Προποντιίδα και Εϋξεινον Πόντον, και πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἐκ τῆς ὁποίας τὴν χωρίζουσι τὰ Οὐράλια ὄρη, ἡ Κασπία θάλασσα, ὁ Καύκασος, ὁ Εϋξεινος Πόντος, ἡ Προποντις και ὁ Ἑλλήσποντος.

ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη κατὰ μὲν τὴν ἑκτασιν εἶνε τετάρτη ἡπειρος (9,712,000 □ χ. λ. μ.), κατὰ δὲ τὴν πυκνότητα πρώτη, κατοικουμένη ὑπὸ 358 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

Νῆσοι. Ἡ Εὐρώπη περιτοιχίζεται και ὑπὸ πολλῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλειότεραι εἶνε ἡ Νέα Ζεμβλα εἰς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ἡ Ἰσλανδία, αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Μεγάλην Βρετανίαν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, και ἡ Μαϊόρκα, ἡ Κορσική, ἡ Σαρδηρία, ἡ Σικελία και ἡ Κρήτη εἰς τὴν μεσόγειον θάλασσαν.

ΕΔΑΦΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης πρὸς Β. και Α. εἶνε πεδινόν, διαρρεόμενον ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, ἐξ ὧν μεγαλειότερος εἶνε ὁ Βόλγας, πρὸς Δ. δὲ και Ν. εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Κεντρικὴ ὄροσειρὰ τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ Ἀλπεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται ὡς βραχίονες πρὸς Δ., πρὸς Ν. και πρὸς Α. μακρὰι ὄροσειραί. Μεμονωμένα δὲ ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶνε τὰ Πυρηναῖα, αἱ Σκανδιναβικαὶ Ἀλπεις και τὰ Οὐράλια. Ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Εὐρώπης ἐξάγεται ἄφθονος σίδηρος, ἄργυρος, μόλυβδος, χρυσός, ὑδράργυρος, ἄλλας ὀρυκτὸν και πολλοὶ γαιάνθρακες. Τὰ πλεῖστα τῶν ὀρέων τῆς Εὐρώπης εἶνε κατάφυτα ἀπὸ δρυῶν, πεύκας, ἐλάτας και διάφορα ἄλλα δένδρα χρησιμώτατα, παρέχοντα ξυλείαν πρὸς κατασκευὴν ἐπίπλων, οἰκοδομὴν οἰκιῶν και ναυπήγησιν πλοίων.

Εἰς τὰ βορειοανατολικά μέρη τῆς Εὐρώπης ἐκτείνονται μεγάλαι πεδιάδες και ἰδίως ἐν Ῥωσίᾳ. Ἀλλὰ πλὴν τούτων και ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ και ἐν τῷ πρὸς Ν. ὄρεινῷ τμήματι αὐτῆς ὑπάρχουσιν εὐφορώταται πεδιάδες, κοιλάδες και ὄροπέδια, αἵτινες παράγουσιν ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς, τεύτλα, καπνόν, οἶνον, ἔλαιον, σταφίδα, σῦκα, πορτοκάλια, λεμόνια, και διατρέφουσι πλεῖστα ζῆα, βοῦς, βουβάλους, ἵππους, χοίρους, πρόβατα, αἰγας, τὰ ὅποια διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς διατροφῆς και περιποιήσεως ἐξευγενίζονται και πολλαπλασιάζονται.

ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης κειμένης ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ ζώνῃ εἶνε εὐκράες πλὴν τῶν πρὸς Β. μερῶν, ἔνθα τὸ κλίμα εἶνε ψυχρόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Εὐρώπη ἔχει λαμπρὰν τοποθεσίαν, εὐκράες κλίμα, γόνιμον ἔδαφος, ἄφθονα ὄρυκτά, πολλοὺς κόλπους καὶ πλευστοὺς ποταμούς, οἱ κάτοικοι αὐτῆς προώδευσαν εἰς τὰς διαφόρους ἐπιστήμας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν περισσότερο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν ἄλλων ἡπείρων.

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς τὰ ἑξῆς κυρίως τμήματα.

Α') **Εἰς Νότιον Εὐρώπην.** Αὕτη περιλαμβάνει α') τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον (κράτη ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, ἡ Βουλγαρία, ἡ Σερβία, τὸ Μαυροβούνιον καὶ τινες χῶραι τῆς Αὐστρίας). β') τὴν Ἱταλικὴν (κράτη ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ Ἱταλία καὶ τινὰ ἄλλα πολὺμικρά). γ') τὴν Ἰβηρικὴν (κράτη ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία καὶ ἡ μικρὰ Δημοκρατία Ἀνδόρρα).

Β') **Εἰς Κεντρικὴν Εὐρώπην.** Αὕτη περιλαμβάνει τὴν Γαλλίαν, τὸ Λουξεμβούργον, τὴν Ἑλβετίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ρουμανίαν.

Γ') **Εἰς Βόρειον Εὐρώπην.** Αὕτη περιλαμβάνει τὴν Δανίαν, τὴν Μεγάλην Βρετανίαν (Ἀγγλίαν), καὶ τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον (βασιλείον Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὑπὸ ἓνα βασιλέα).

Δ') **Εἰς Ἀνατολικὴν Εὐρώπην.** Αὕτη περιλαμβάνει τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν.

Ἐκ τῶν Κρατῶν τούτων τὰ ἰσχυρότατα εἶνε ἡ Ῥωσία, ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἱταλία, διὸ καὶ Μεγάλαι Δυνάμεις καλοῦνται.

Α) ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

α) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος κατέχει τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπετέλει ἄλλοτε τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν. Αὕτη χωριζομένη τῆς λοιπῆς Εὐρώπης ὑπὸ τῶν ῥοῶν τοῦ Κάτω Δουνάβεως καὶ τοῦ Σαῦου, ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου Πελάγους.

Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος λέγεται καὶ Χερσόνησος τοῦ Αἴμου, καὶ περιλαμβάνει τὴν Ἑλλάδα, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Σερβίαν, τὸ Μαυροβούνιον, τὴν Δαλματίαν, τὴν Ἑρζεγοβίνην καὶ τὴν Βοσνίαν μετὰ τοῦ Νόβι-Παζάο.

ΕΛΛΑΣ

Ἡ Ἑλλὰς ἡ πατρίς ἡμῶν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο μεγάλη καὶ ἔνδοξος. Βραδύτερον ὅμως ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν τῆς. Μετὰ παρέλευσιν δὲ τετρακοσίων ἐτῶν ἐπαναστατήσαντες οἱ πατέρες ἡμῶν τῇ 1821 κατώρθωσαν μετὰ ἑπταετῆ ἀίματηρὸν ἀγῶνα ν' ἀπελευθερώσωσι μικρὸν μέρος αὐτῆς, ὅπερ ἀπέτελεσε τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον. Τὸ μεγαλειότερον ὅμως μέρος αὐτῆς στενάζει ἀκόμη ὑπὸ τὴν δουλείαν καὶ ἀποτελεῖ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

Ἡ ἐλευθέρη Ἑλλὰς κατέχει τὸ νοτιώτατον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ὅρίζεται δὲ πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, πρὸς Α. ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, πρὸς Δ. ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπὸ τὸ Ἰόνιον Πέλαγος καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὰ πελάγη Ἰόνιον καὶ Αἰγαῖον.

Ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἶνε 65,120 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,434,000.

Οὐδεμίᾳ ἄλλῃ χώρᾳ εἶνε τοσοῦτον διαμεμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἐν ᾗ εἶνε ἐγκατεσπαρμέναι πολλὰ καὶ τερπνὰ νῆσοι. Ἐνεκα

τούτου ἔχει πολλοὺς ἀσφαλεῖς κόλπους, πολλὰς χερσονήσους καὶ πολλὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια θέλομεν μάθει ἐν τοῖς ἐξῆς.

Κόλποι. Σπουδαιότεροι τῶν κόλπων τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῷ Ἰονίῳ πελάγει ὁ Ἀμβρακικός, ὁ τῶν Πατρῶν, ὁ Κορινθιακός, ὁ Κυπαρισσιακός, ὁ Μεσσηνιακός καὶ ὁ Λακωνικός. Ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ὁ Ἀργολικός, ὁ Σαρωνικός, ἐνωθεὶς μὲ τὸν Κορινθιακὸν διὰ διώρυχος, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Μαλιακός, ὁ Παγασητικός καὶ ὁ Θερμαϊκός.

Ἡ ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε διακλαδώσεις τῆς Πίνδου, ἥτις εἶνε προέκτασις τῶν Ἄλπεων διὰ τοῦ Σκάρδου. Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος κατέρχονται κλιμακῆδὸν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., σχηματίζουσι ὄροστοιχίας καὶ παριστῶσι τὴν κάθετον διάπλασιν τῆς χώρας. Εἶνε κατάφυτα ἀπὸ δρυῶν, ἐλάτας, πεύκας, καστανάς καὶ ἄλλα δένδρα χρησιμώτατα δι' οἰκοδομὴν οἰκιῶν καὶ ναυπήγησιν πλοίων. Πολλῶν δὲ οἱ πρόποδες εἶνε κατάφυτοι ἐκ διαφόρων καρποφόρων δένδρων καὶ ἀμπέλων.

Ἐκάστην ὄροσειρὰν διαδέχεται πεδιάς ἢ κοιλάς, καὶ ἐκάστην πεδιάδα διαδέχεται ὄροσειρά. Συνεπῶς μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ὑπάρχουσι εὐφορώταται πεδιάδες, κοιλάδες καὶ ὄροπέδια, διαρρέομεναι ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν κατὰ τὸ πλεῖστον μικρῶν, διότι ἡ Ἑλλὰς ἔνεκα τοῦ ὄρεινοῦ καὶ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως δὲν ἔχει μεγάλους ποταμούς. Ἐχει ἕμως σημαντικὰς λαματικὰς πηγὰς, καὶ τοιαῦται εἶνε ἐν Αἰδηψῷ, Ὑπάτῃ, Θερμοπύλαις, Μεθάνοις, Δουτρακίῳ, Κυλλήνῃ καὶ Κύνθῳ.

Κλίμα. Οὐδεμίαν ἄλλην χώρα τοῦ κόσμου παρέχει τοιαύτην ποιητικὴν ἐδαφικῆς διαπλάσεως, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἔνεκα τοῦ θαυμασίου διαμελισμοῦ αὐτῆς ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ τοιαύτη δὲ διάπλασις τοῦ ἔδαφους καὶ ἡ γεωγραφικὴ θέσις καθιστῶσι καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς μᾶλλον γλυκὺ, εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὰ μάλιστα συντελεστικὸν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῶν κατοίκων καὶ εἰς τὴν πρῶμον ὠρίμανσιν τῶν διαφόρων προϊόντων, πλὴν ἐλαχίστων μερῶν, τὰ ὅποια εἶνε ψυχρὰ ἔνεκα τῆς ὄρεινότητος, ἢ νοσώδη ἔνεκα τῆς γειννιάσεως ἐλῶν.

Προϊόντα. Τὰ ὄρυκτὰ προϊόντα τῆς Ἑλλάδος εἶνε γαιάνθηρες, μόλυβδος, ψευδάργυρος, σίδηρος, χαλκός, χρώμιον, ὀλίγος ἄργυρος, διάφορα μάρμαρα, γύψος, μυλόλιθος, βαρυτίνη, σμύρις, λευκόλιθος, θείον, ἄλας κ. λ. π. Τὰ δὲ φυτικὰ εἶνε δημοτικὰ καροποί, βᾶμ-

βαξ, καπνός, σταφίς, οἶνος, σῦκα, ἔλαιον, μέταξα, κρόμμυνα, λεμόνια, πορτοκάλια, βαλανίδια κ. λ. π.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία ἀτυχῶς ὀλίγην ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἐν Ἑλλάδι, διότι ὀλίγοι μὲν βόες καὶ ἵπποι ὑπάρχουσι, περισσότερα δὲ πρόβατα καὶ αἴγες. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας εἰσάγονται καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν.

Ντυσιλία, ἐμπόριον, βιομηχανία. Ἡ Ἑλλάς ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας τῆς καὶ τοῦ πολυκόλπου τῶν ἀκτῶν τῆς εἶνε χώρα κατ' ἐξοχὴν ναυτική, ἀριθμοῦσα περὶ τὰ 1300 ἐμπορικὰ πλοῖα ἰσιοφόρα καὶ 130 ἀτμόπλοια. Τὸ ἐμπόριον ἐσχάτως ἔλαβε μεγίστην ἀνάπτυξιν, ἡ δὲ βιομηχανία ἤρχισεν ἤδη νὰ ἀναπτύσσεται καὶ ἰδίως ἐν τῇ μεταξουργίᾳ, τῇ ἔριουργίᾳ, τῇ βαμβακουργίᾳ, τῇ οἰνοποιίᾳ, τῇ μεταλλουργίᾳ, τῇ σιδηρουργίᾳ, τῇ ὑαλουργίᾳ καὶ τῇ βυρσοδεψικῇ.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἑλλάς θαλασσίως συγκοινωνεῖ διὰ τῶν πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων περὶ ὧν εἵπομεν, μεσογειῶς δὲ διὰ πλείστων μὲν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουσιν ἄλλας σχεδὸν τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις, δι' ἀρκετῶν δὲ σιδηροδρόμων, οὓς θὰ μάθωμεν κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου νομοῦ. Ἡ ταχυδρομικὴ δὲ καὶ τηλεγραφικὴ ἀνταπόκρισις εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, διευκολύνουσα μεγάλως τὸ ἐμπόριον.

Ἐκπαίδευσις. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι ἱκανῶς προήχθη καὶ ὀλοὲν προάγεται διὰ τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ Πολυτεχνείου, τοῦ Πρακτικοῦ Ἀκμείου, τῶν ἐμπορικῶν σχολῶν, 39 γυμνασίων, 4 διδασκαλείων, τοῦ Ἀρσακείου, τῆς Ῥιζαρίου Σχολῆς, τῆς Σχολῆς τῶν Ἐδελπίδων καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν, γεωργικῶν καὶ δημοτικῶν σχολῶν. Διὸ σήμερον ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ καυχήθῃ διὰ τὴν εἰς τὰ γράμματα πρόδόν τῆς.

Δικαιοσύνη. Αὕτη ἀπονέμεται ὑπὸ πλείστων μὲν Ἐιρηνοδικείων, πολλῶν δὲ Πρωτοδικείων, 5 Ἐφετείων, δύο Στρατοδικείων καὶ ἐνὸς ἀνωτάτου δικαστηρίου, τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Θρησκεία. Ἐπίσημος θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ, διοικουμένη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς καὶ τῶν κατὰ τόπους ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων.

Πόροι. Ἡ Ἑλλάς κατ' ἔτος εἰσπράττει ἐκ διαφόρων φόρων περὶ τὰ 115 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἰσούμενα πρὸς τὰ διάφορα ἔξοδα.

Πολίτευμα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολίτευμα συνταγματικὸν διαδο-

χικόν ὑπὸ τὸν Βασιλέα Γεώργιον Α', ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ ἀνευθύνως διὰ τῆς ἐκτελεστικῆς Κυβερνήσεως συνισταμένης ἀπὸ 7 Ὑπουργούς, ὧν εἷς εἶνε πρόεδρος καὶ λέγεται Πρωθυπουργός. Οὗτοι διοριζόμενοι παρὰ τοῦ Βασιλέως διευθύνουσι τὰ ἑπτὰ Ὑπουργεῖα, ἧτοι τὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, τῶν Ἐσωτερικῶν, τῶν Ἐξωτερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν, τῆς Δικαιοσύνης, τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν. Οἱ Ὑπουργοὶ προπαρασκευάζουσι διάφορα νομοσχέδια, τὰ ὁποῖα εἰσάγουσιν εἰς τὸ ἐκ 235 βουλευτῶν συγκείμενον νομοθετικὸν σῶμα πρὸς ἐπιψήφισιν, καὶ φροντίζουσι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων.

Οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται διὰ ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ τετραετίαν. Ὁ δὲ λαὸς τῆς Ἑλλάδος εἶνε φιλομαθής, εὐγενής, φιλότιμος, ζωηρός, περιεργός, ἐργατικός, λιτοδίαιτος καὶ γνήσιος ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Ἡ Ἑλλάς χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς τρία κυρίως μέρη. α') εἰς τὴν Στερεὰν ἢ ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα, β') εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ γ') εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου καὶ Αἰγαίου Πελάγους. Πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς 26 νομούς, ἐξ ὧν 11 εἶνε ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, οἱ ἑξῆς: τῆς Ἀττικῆς, τῆς Βοιωτίας, τῆς Φωκίδος, τῆς Φθιώτιδος, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῆς Ἐϋρυτανίας, τῆς Ἄρτης, τῶν Τρικινάλων, τῆς Καρδίτσας, τῆς Λαρίσης καὶ τῆς Μαγνησίας, 9 ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, οἱ ἑξῆς: τῆς Κορινθίας, τῆς Ἀργολίδος, τῆς Ἀχαΐας, τῆς Ἠλείας, τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Λακεδαιμόνος, τῆς Λακωνικῆς, τῆς Μεσσηρίας καὶ τῆς Τριφυλλίας καὶ 6 ἐν ταῖς νήσοις, οἱ ἑξῆς: τῆς Εἰβορίας, τῶν Κυκλάδων, τῆς Ζακύνθου, τῆς Κεφαλληνίας, τῆς Λευκάδος καὶ τῆς Κερκύρας.

Ἐκαστος νομὸς ὑποδιαιρεῖται εἰς ἐπαρχίας καὶ ἐκάστη ἐπαρχία εἰς δήμους. Συνεπῶς οἱ 26 νομοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς 69 ἐπαρχίας καὶ αἱ ἐπαρχίαι εἰς 443 Δήμους.

Εἰς ἕκαστον νομὸν διορίζεται παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς νομάρχης καὶ εἰς ἕκαστον δήμον ἐκλέγεται ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν διὰ ψηφοφορίας τῶν κατοίκων ὠρισμένων χωρίων εἰς Δήμαρχος. Οἱ Νομάρχαι ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν Δημάρχων καὶ λοιπῶν ἀρχῶν φροντίζουσι περὶ τῆς ὑγείας, ἀσφαλείας καὶ ἀναπτύξεως ἐν γένει τῶν κατοίκων.

Ἡ πόλις, ἐν ἣ ἔδρευε ὁ βασιλεὺς, λέγεται πρωτεύουσα τοῦ Κράτους. Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ Ἀθῆναι. Αἱ πόλεις, ἐν αἷς ἔδρευουσιν οἱ Νομάρχαι, λέγονται πρωτεύουσαι τῶν Νομῶν. Αἱ πόλεις, ἐν αἷς ἔδρευον οἱ ἑπαρχοὶ, λέγονται πρωτεύουσαι τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ αἱ πόλεις, ἢ τὰ χωρία, ἔνθα ἔδρευουσιν οἱ Δήμαρχοι, λέγονται πρωτεύουσαι τῶν Δήμων.

Εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν Νομοῦ ἀναγκαίως ὑπάρχει γυμνάσιον καὶ Πρωτοδικεῖον. Γυμνάσια ὑπάρχουσι καὶ εἰς τινὰς πρωτεύουσας ἐπαρχιῶν. Εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν ἐπαρχίας ἀναγκαίως ὑπάρχει Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ Εἰρηνοδικεῖον. Τοιαῦτα ὑπάρχουσι καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας κωμοπόλεις. Εἰς ἐκάστην δὲ πόλιν καὶ εἰς ἕκαστον χωρίον, πλὴν ἐλαχίστων πολὺ μικρῶν, ὑπάρχει ἐν ἣ καὶ πλείοτερα Δημοτικὰ σχολεῖα ἀναλόγως τῶν κατοίκων.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ

Ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑλλὰς ἀποτελεῖται 1) ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, 2) ἐκ τινος μικρᾶς λωρίδος τῆς Ἡπείρου καὶ 3) ἐκ τῆς Θεσσαλίας. Τὸ μέρος τῆς Ἡπείρου καὶ ἡ Θεσσαλία παρεχωρήθησαν τῷ 1881.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς ἄρχεται ἀπὸ τῶν ὄρεων Μακρυνόρος, Βουτοϊκάκι, Τουρνάτον, Ἰταμον καὶ Ὄθρον πρὸς Β. καὶ καταλήγει εἰς τοὺς κόλπους Κορινθιακὸν καὶ Σαρωνικὸν καὶ Σούνιον ἀκρωτήριον πρὸς Ν. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους πρὸς Δ. καὶ καταλήγει εἰς τὴν Εὐδοκίην θάλασσαν καὶ τὸν πορθμὸν τῶν Τρικκίρων πρὸς Α. Διαίρεται δὲ εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ ἀποτελεῖται ἐξ 6 νομῶν. 1) Τῆς Ἀττικῆς, 2) Τῆς Βοιωτίας, 3) Τῆς Φωκίδος, 4) Τῆς Φθιώτιδος ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, 5) Τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ 6) Τῆς Εὐρυτανίας ἐν τῇ Δυτικῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι.

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΑ μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, τῆς Μεγαρίδος καὶ τῶν ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ νήσων Σαλαμῖνος, Αἰγίνης καὶ Ἄγκιστριόν. Ὅρίζεται δὲ πρὸς Β. ἀπὸ τὸν νομὸν Βοιωτίας, πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Εὐβοϊκὴν θάλασσαν, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, τὸ ὄρος Γεράνεια καὶ ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Κόλποι. Κόλπους ἔχει δύο, τὸν Σαρωνικὸν καὶ τὸν Κορινθιακόν.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν καὶ λεπτόγειον, τὸ δὲ κλίμα ὑγιεινὸν καὶ γλυκύ.

Ὅρη. Πρὸς Β. εἶνε ἡ Πάρνης κατάφυτος ἀπὸ πεύκας καὶ ἐλάτας, καὶ ὁ Κιθαιρῶν κατάφυτος ἀπὸ ἐλάτας. Τὰ ὄρη ταῦτα χωρίζουσι τὸν νομὸν Ἀττικῆς ἀπὸ τὸν νομὸν Βοιωτίας. Ν. Α. τῆς Πάρνηθος εἶνε τὸ Πεντελικὸν ὀνομαστὸν διὰ τὰ ἄφθονα λευκὰ μάρμαρα. Πρὸς Δ. τοῦ Πεντελικοῦ εἶνε ὁ Αἰγάλεως, νοτιοδυτικὰ τούτου ὁ Ὑμηττὸς γνωστὸς διὰ τὸ εὐῶδες μέλι, καὶ νοτιώτερον τοῦ Ὑμηττοῦ τὸ Λαύριον, ἔνθα ὑπάρχουσι μεταλλεῖα μολύβδου καὶ ὀλίγου ἀργύρου. Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει δάση πευκῶν, προχωρεῖ δὲ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει τὸ Σούνιον ἀκρωτήριον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι τὰ λείψανα τοῦ ναοῦ τῆς Σουιάδος Ἀθηνᾶς. Πλησίον τοῦ Σουνίου κεῖται καὶ ἡ ἀκατοίκητος νῆσος Μακρόνησος. Πρὸς Ν. δὲ τοῦ Κιθαιρῶνος εἶνε τὸ ὄρος Κέρατα κλάδος αὐτοῦ, καὶ πρὸς Δ. τῶν Κεράτων ἡ Γεράνεια (Μακρυπλάγι), ἣτις χωρίζει τὴν Μεγαρίδα ἐκ τοῦ νομοῦ Κορινθίας. Τὸ ὄρος τοῦτο προχωρεῖ πρὸς Ν. μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὰς Σκειρωνίδας Πέτρας (νῦν Κακὴ Σκάλα), ὅπθεν διέρχεται ὁ διὰ τὴν Πελοπόννησον σιδηρόδρομος.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῶν Ἀθηνῶν, περικλειομένη ὑπὸ τῶν ὄρεων Ὑμηττοῦ, Πεντελικοῦ, Πάρνηθος καὶ Αἰγάλεω, εἶνε λεπτόγειος καὶ κατάλληλος μᾶλλον δι' ἀμπέλους καὶ ἐλάτας. Ἡ Μεσόγαια κειμένη πρὸς Α. τοῦ Ὑμηττοῦ, ἢ τοῦ Μαραθῶνος, ἢ τῆς Ἐλευσίνος (Θριάσιον πεδίων) καὶ ἡ τῶν Μεγάρων κατάλληλοι δι' ἀμπέλους καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Ποταμοί. Ὁ Βοιωτικὸς Ἀσωπὸς, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, διαρρέει μικρὸν πρὸς Β. μέρος τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Εὐβοϊκὴν θάλασσαν. Πλὴν τούτου εἶνε καὶ οἱ χεῖμαρροι Ἐλευσίνιος Κηφισὸς πηγάζων ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ ἐκδάλλων

εἰς τὸν Ἐλευσίνιον κόλπον, Ἀττικὸς Κηφισὸς πηγάζων ἐκ τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Πεντελικοῦ καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον καὶ ὁ Ἰλισσὸς πηγάζων ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Ἀττικὸν Κηφισόν.

Ὁ νομὸς οὗτος πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, 1) Τῆς Ἀττικῆς, 2) Τῆς Μεγαρίδος καὶ 3) Τῆς Αἰγίνης. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀνέρχονται εἰς 258 χιλιάδας καὶ εἰνε ἐπιστήμονες, βιομήχανοι, ἔμποροι, καλλιεργηταὶ καὶ ναυτικοί.

1. ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ (226 χ. κ.)

Αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς ὀμωνύμου χερσονήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Ἀθήνας μὲ 112 χ. κ., εἰνε δὲ πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ καὶ ὅλου τοῦ Κράτους. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται μεταξὺ τῶν χειμάρρων Κηφισοῦ καὶ Ἰλισσοῦ καὶ εἰνε ἡ ὠραιότερα πόλις τοῦ Κράτους. Διότι εἰνε κανονικῶς ῥυμοτομημένη καὶ ἔχει πλείστας ὁδοὺς εὐθείας, πλατείας δενδροφύτους καὶ μεγαλοπρεπεῖς μαρμαρίνας οἰκοδομὰς ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας, ὧν σπουδαιότεραι εἰνε τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Διαδόχου, οἱ ναοὶ τῆς Μητροπόλεως, τῆς ἁγίας Εἰρήνης, τὸ Ζάππειον καὶ τὸ Βουλευτήριον. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ διάφορα ἐπιστημονικὰ καθιδρύματα, ὧν σπουδαιότερα εἰνε τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Ἀκαδημία, ἡ Βιβλιοθήκη, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Σχολὴ τῶν Ἐδελπίδων, Ὁδεῖον, ἡ Ριζάρειος Σχολὴ καὶ πλείστα ἄλλα δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Ἑλλάς προώδευσεν εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς τέχνας. Πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ πλείστα φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἧτοι πολλὰ νοσοκομεῖα, ὄρφανοτροφεῖα, Ὁφθαλμοῖατροεῖον, Βρεφοκομεῖον, Πτωχοκομεῖον, Φρενοκομεῖον (τὸ Ἀρομοκαῖτειον).

Ἄλλ' αἱ νῦν Ἀθηναὶ οὐδόλως δύνανται νὰ παραβληθῶσι μὲ τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἡ ἐστία τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐκοσμοῦντο μὲ τὰ ἀληθῶς ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης. Τοιαῦτα δὲ ἦσαν ἐν μὲν τῇ Ἀκροπόλει τὰ Προπύλαια, ὁ ναὸς τῆς Ἀπτερου Νίκης, τὸ Ἐρέχθειον καὶ ὁ Παρθενών, ὅστις εἰνε ἀντικείμενον θαυμασμοῦ πάντων τῶν αἰώνων. Ἐκτὸς δὲ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ πλησίον αὐτῆς ἦσαν τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὸ ὄδειον

Ἡρώδου τοῦ Ἀιτικοῦ, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸ Ὀλυμπιεῖον, τὸ ὠρολόγιον τοῦ Κυρρήσιου, τὸ Θησεῖον καὶ πλεῖστα ἄλλα. Δυστυχῶς ὅμως ἐκ τῶν κειμηλίων τούτων τῆς προγονικῆς ἡμῶν εὐκλείας μόνον τὸ Θησεῖον σφίζεται ἀκέραιον, τὰ δὲ λοιπὰ εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κατεστραμμένα.

Πειραιεὺς ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν παράλιος πόλις μὲ εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα. Ἡ πόλις αὕτη κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν εἶχε προαχθῆ τόσον, ὥστε ἐθεωρεῖτο κέντρον τοῦ ἐμπορίου ἀπασῶν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς συνέδεσε ταύτην μὲ τὰς Ἀθήνας διὰ μακρῶν τειχῶν. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας κατεστράφη ἐντελῶς, καὶ μόνον ὀλίγοι καλύβαι ὑπῆρχον, αἱ ὅποια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ σὺν τῇ χρόνῳ μετεβλήθησαν εἰς μεγαλοπρεπῆ κτίρια. Ἦδη ὁ Πειραιεὺς ἔχει λαμπρὰς οἰκοδομὰς, εἶνε ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος, κατοικεῖται ὑπὸ 45 χ. κ. καὶ συγκοινωνεῖ μὲ τὰς Ἀθήνας σιδηροδρομικῶς.

Πλησίον τοῦ Πειραιῶς κεῖται τὸ νέον Φάληρον παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ἔχον πολλὰς θερινὰς ἐπαύλεις καὶ θαλάσσια λουτρά καὶ συνδεόμενον μὲ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ σιδηροδρομικῶς. Ἐν τῇ πεδιάδι δὲ τοῦ Φαλήρου κεῖται καὶ ὁ Τάφος τοῦ Καραϊσκάκη, ὅστις ἔπεσεν ἐνταῦθα τῇ 1827 πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων. Πλησίον δὲ τοῦ νέου Φαλήρου κεῖται καὶ τὸ Παλαιὸν Φάληρον ἐπὶ τερπνῆς θέσεως μετὰ θαλασσίων λουτρῶν.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Λαυρίου ὄρους κεῖται καὶ ἡ παράλιος πόλις Λαύριον μὲ 8 χ. κ. συνδεομένη μὲ τὰς Ἀθήνας σιδηροδρομικῶς. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι διάφορα μηχανουργεῖα χάριν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὀρυκτῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐργάζονται πολλοὶ ἐργάται.

Πρὸς Β. τῶν Ἀθηνῶν καὶ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Πεντελικοῦ εἶναι αἱ τερπναὶ καὶ ὄροσεραὶ κῶμαι Ἀμαρούσιον καὶ Κηφισιά, αἵτινες συνδέονται μὲ τὰς Ἀθήνας σιδηροδρομικῶς, καὶ ἐν αἷς πολλοὶ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν διέρχονται τὸ θέρος. Δεκελεία (Τατότιον) κώμη παρὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Πάρνηθος κατάφυτος ἐκ πευκῶν καὶ ἄλλων δένδρων. Αὕτη εἶνε κτῆμα τοῦ βασιλέως καὶ θερινὴ ἐπαυλις αὐτοῦ. Πρὸς Α. δὲ τῆς Δεκελείας κεῖται ὁ Μαραθῶν ἐπίσημος διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Περσῶν τῇ 490 π. Χ. Πλησίον τῆς παραλίας ὑπάρχει λόφος τις, ὅστις εἶνε ὁ κοινὸς τάφος τῶν 192 πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ Ἀθηναίων.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ (21 χ. κ.)

Αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ ὄρος *Αἰγάλεως* μέχρι τῆς *Γερανείας* καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν πόλιν *Μέγαρα* μὲ 6,400 κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται πλησίον τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἣτις ἐνώνει τὴν Ἀττικὴν μὲ τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀπέχει περὶ τὰ 30 λεπτὰ τῆς παραλίας τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Πρὸς Α. τῶν Μεγάρων εἶνε ἡ *Ἐλευσίς*, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τῆς θεᾶς *Δήμητρος*. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν *Μεγαρίδος* ὑπάγεται καὶ ἡ ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ κειμένη νῆσος *Σαλαμῖς* ἐπίσημος διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Περσικοῦ στόλου τῷ 480 π. Χ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ *Ναύσταθμος* καὶ ἡ *πλωτὴ δεξαμενὴ*, ἐν ἣ καθαρίζονται τὰ πλοῖα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 6 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ὕλοτομίαν καὶ ἀλιείαν. Ἐκ τῶν καταλίων τῆς ἐπαρχίας ταύτης τινὲς ὀμιλοῦσι πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΑἶΓΙΝΗΣ (9 χ. κ.).

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους *Αἶγινα* καὶ *Ἀγκίστριον*. Ἡ *Αἶγινα* εἶνε ὀρεινὴ ἔχουσα μικρὸν μόνον μέρος πεδινὸν παρὰ τὴν Ν.Δ. παραλίαν κατάφυτον ἀπὸ ἐλαίας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 8,200 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, σπογγαλιείαν καὶ ἀγγειοπλαστικὴν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ ὀμώνυμος πόλις *Αἶγινα* μὲ 4,700 κ. κειμένη εἰς τὴν Δ. παραλίαν τῆς νήσου.

Τὸ δὲ *Ἀγκίστριον* εἶνε μικρὰ νησίς κατάφυτος ἐκ πευκῶν καὶ ἔχει περὶ τοὺς 700 κ.

 ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ὁ **Νομὸς Βοιωτίας** κεῖται Β. Δ. τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν *Λοκρίδος*, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀττικῆς, πρὸς Α. ἀπὸ τὸν *Εὐβοϊκὸν κόλπον* καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν *Κορινθιακὸν κόλπον* καὶ τὸν νομὸν *Φωκίδος*.

Κόλποι. Πρὸς Δ. εἶνε ὁ *Κορινθιακὸς* καὶ πρὸς Α. ὁ *Εὐβοϊκός*

κόλπος (κ. τῆς Χαλκίδος) ἔνθα κείται καὶ ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐβοίου χωρίζων τὴν Εὐβοίαν τῆς Βοιωτίας.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε μᾶλλον πεδινὸν καὶ εὐφωρον, τὸ δὲ κλίμα ὄχι πολὺ υγιεινόν.

Ὅρη. Πλὴν τῶν πρὸς Ν. *Κιθαιρώνας* καὶ *Πάρνηθος*, περὶ ὧν εἶπομεν, πρὸς Β. εἶνε τὸ *Πιῶν*, πρὸς Δ. ὁ *Παρνασσὸς* μὲ πολλὰς κορυφάς, ὧν ὑψηλότεραι εἶνε ἡ *Αἰάκουρα* καὶ ὁ *Γεροντόβραχος*. Εἰς τὰς πρὸς Ν. ὑπωρείας τοῦ *Παρνασσοῦ* ἔκειτο τὸ ὀνομαστὸν εἰς τὴν ἀρχαιότητα *Μαντεῖον τῶν Δελφῶν* καὶ ἡ ἐπίσης ὀνομαστὴ *Κασταλία πηγὴ*. Ὀλίγον δὲ ὑψηλότερον καὶ πρὸς Β. αὐτῶν τὸ *Κωρύνειον* ἄντρον (νῦν σπήλαιον τοῦ Ὀδυσσεύς) μὲ πολλὰς καὶ βαθεῖας αἰθούσας. Πλὴν τῶν κορυφῶν τοῦ *Παρνασσοῦ*, αἰτνες εἶνε γυμναί, τὰ λοιπὰ μέρη εἶνε κατάφυτα κυρίως ἀπὸ ἐλάτας, ἔνθα τρέφονται ποίμνια, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζεται ἐξαιρετος τυρός. Ν. Α. τοῦ *Παρνασσοῦ* εἶνε ὁ *Ἐλικὸν ὄρος* ὑψηλὸν καὶ κατάφυτον ἐξ ἐλατῶν.

Ἠεδαΐδες. Μεταξὺ τῶν ὁρέων τούτων ὑπάρχουσι δύο πεδιάδες, ἡ πεδιάς τῶν *Θηβῶν* παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐρεβίνθους, καὶ ἡ πεδιάς τῆς *Λεβαδείας* παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς καὶ βάμβακα.

Ποταμοί. Ποταμοὶ εἶνε ὁ *Ἄσωπός*, περὶ οὗ εἶπομεν, καὶ ὁ Βοιωτικὸς *Κηφισσός*, πηγάζων ἐκ τοῦ *Παρνασσοῦ* καὶ τῆς *Οἴτης* καὶ ἐκβάλλων διὰ τῆς *Κωπαίδος* λίμνης εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον.

Λίμναι. Εἶνε ἡ *Κωπαῖς*, τῆς ὁποίας μέγα μέρος ἀπεξηράνθη, διοχετευθέντων τῶν ὑδάτων διὰ τῆς διώρυχος εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ αἱ μικραὶ λίμναι *Υλίκη* καὶ *Παραλίμνη*.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας 1) τῆς *Λεβαδείας* καὶ 2) τῶν *Θηβῶν*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 58 χιλιάδας, καὶ εἶνε γεωργοί, ἔμποροι, κτηνοτρόφοι καὶ ὀλίγοι ἐπιστήμονες.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ (28 χ. κ.).

Αὕτη κατέχει τὸ Δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Λεβαδειαν* μὲ 6,200 κ. ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε πατὴρ τοῦ περιφήμου *Ἀάμπρου Κατσώνη*, καὶ ἐν αὐτῇ ὑψώθη ὑπὸ τοῦ *Διάκου* ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως μετὰ τὴν Ἄμφισσαν τῷ 1821. Διότομον πρὸς Δ. τῆς *Λεβαδείας*, ἐπίσημον διὰ τὴν νίκην τοῦ *Καραϊσκάκη* κατὰ τῶν *Τούρκων*. Ἀράχωβα κωμόπολις ὀρεινῆ

μέ 3 χ. κ. γνωστή διὰ τὸν γευστικὸν οἶνον καὶ τοὺς ἐγχωρίους τάπητας. Ἐν αὐτῇ ὁ Καραϊσκάκης κατέστρεψε τὸν Μουσταφάμπην τῷ 1826.

Ἵνομασταὶ πόλεις τῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λεβαδείας εἶνε ἡ Χαιρώνεια (νῦν Κάραϊνα) πατρὶς τοῦ Πλουτάρχου καὶ ὀνομαστῆ διὰ τὸν ἡρωικὸν ἀγῶνα τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων κατὰ τοῦ Φιλίππου τῷ 338 π.Χ. ἔνθα ἐστήθη καὶ μαρμάρινος λέων πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων ἱερολοχιτῶν. Κορώνεια, ἐν ἣ τῷ 394 π. Χ. ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ἀθηναίους. Ἀλίστρος, ἐν ἣ οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας τῷ 394 π. Χ.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΘΗΒΩΝ (30 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Α. μέρος τοῦ Νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Θήβας με 3500 κ. Αἱ Θῆβαι εἶνε ἀρχαιοτάτη πόλις καὶ πατρὶς τῶν μεγάλων στρατηγῶν Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου καὶ τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ὁποίων πολὺ ἤκμασεν. Ἡ πόλις αὕτη κατὰ τὰ ἔτη 1853 καὶ 1893 ἔπαθε σημαντικὰς ζημίας ὑπὸ σφοδρῶν σεισμῶν. Δομβραῖνα κωμόπολις ὄχι μακρὰν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἔνθα ὑπάρχουσι ἀλατοπηγεῖα. Μεγάλα Χάλια κώμη παρὰ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον παράγουσα οἶνον.

Ἵνομασταὶ δὲ πόλεις τῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θηβῶν ἦσαν αἱ Θεσπιαί, ὧν οἱ κάτοικοι ἔδειξαν μεγίστην φιλοπατρίαν πολεμήσαντες κατὰ τῶν Περσῶν ἐν Θερμοπύλαις. Τὰ Λεῦκτρα, ἔνθα τῷ 371 π. Χ. οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Πλαταιαί, ἔνθα οἱ Ἕλληγες ἐνίκησαν κατὰ κράτος τοὺς Πέρσας τῷ 479 π.Χ. Ἀδλις παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐδρίπου, ἔνθα συνηθροίσθησαν οἱ Ἕλληγες καὶ ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Τροίας.

ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ

Ἵ νομὸς Φωκίδος κείται πρὸς τὰ Β. Δ. τοῦ νομοῦ Βοιωτίας καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸ ὄρος Οἶτη, πρὸς Α. ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας Λεβαδείας καὶ Λοκρίδος, πρὸς Δ. ἀπὸ τὴν Αἰτωλίαν καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Κόλποι. Εἶνε ὁ Κορινθιακὸς πρὸς Ν. καὶ οἱ παράκοιποι αὐτοῦ Κρισαῖος καὶ Ἀντικυρραῖος, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνεται τὸ ἀκρωτήριον Πάσσαλος.

Ἔδαφος, Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ κλίμα ὑγιεινὸν καὶ εἰς τὰ ὄρεινότερα μέρη ψυχρόν.

Ὅρη. Πλὴν τοῦ Παρνασσοῦ, περὶ οὗ εἵπομεν, καὶ ὅστις ἐκτείνει τοὺς κλάδους του μέχρι Γραβιάς, εἶνε εἰς τὸ μέσον τοῦ νομοῦ ἡ Γκιῶνα, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Κόραξ εἰς τὰ Β. Δ. ὄρια τοῦ νομοῦ. Τὰ ὄρη ταῦτα, πλὴν τῶν κορυφῶν, εἶνε κατάφυτα ἀπὸ ἐλάτας, καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτῶν διατρέφονται πολλὰ ποίμνια παράγοντα ἐξαίρετον τυρόν.

Πεδιάδες. Δύο μικραὶ πεδιάδες υπάρχουσιν, ἡ τῆς Ἀμφίσσης κατάφυτος ἀπὸ ἐλαίας καὶ ἀμπέλους καὶ ἡ τοῦ Μόρονος παράγουσα ἀραβόσιτον, κρόμμυμα καὶ ὀλίγην σταφίδα.

Ποταμοί. Καὶ οἱ ποταμοὶ τοῦ νομοῦ εἶνε μικροί. Ὁ Μόρονος πηγάζων ἀπὸ τὴν Οἶτην καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ Ὑλαιος (χείμαρρος μᾶλλον) πηγάζων ἐκ τῆς Γκιῶνας καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Κρισαῖον κόλπον καὶ ὁ Βοιωτικὸς Κηφισσοὺς περὶ οὗ εἵπομεν.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς Διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας 1) τῆς Παρνασσίδος καὶ 2) τῆς Λωρίδος, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 62 χ. καὶ εἶνε γεωργοί, κτηνοτρόφοι καὶ ὀλίγοι ἔμποροι καὶ ναυτικοί.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΟΣ (35 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Α. μέρος τοῦ Νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀμφισσαν μετ' 5500., ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ. Ἡ Ἀμφισσα κεῖται πρὸς τὸ Δ. ἄκρον τῆς μικρᾶς πεδιάδος, καὶ ἐν αὐτῇ ὑψώθη τὸ πρῶτον μετὰ τὴν Πελοπόννησον ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ Πανουργιά. Ἐπίκειον ταύτης εἶνε ἡ Ἰτέα παρὰ τὸν Κρισαῖον κόλπον, ἣτις συνδέεται μετὰ τῆς Ἀμφίσσης δι' ἀμαξιοῦ ὁδοῦ. Γαλαξιδιον παράλιος κωμόπολις μετ' 4,100 κ., ὅτινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Χρυσὸν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ πλησίον αὐτοῦ εἶνε τὸ Καστρί, νέον χωρίον, διότι τὸ παλαιὸν κείμενον ἀνατολικώτερον τοῦ νέου κατηδαφίσθη χάριν τῶν ἐν Δελφοῖς ἀνασκαφῶν. Ἀμπλιανη θέσις ὀχυρά, ἐν ἣ οἱ Ἕλληνες κατετρόπωσαν τὸν Δερβίς Πασσάν τῷ 1824. Γρα-

βιά χωρίον ἐπίσημον διὰ τὴν ἡρωικὴν ἀπόκρουσιν τῶν Τούρκων ὑπὸ τοῦ Ὁδ. Ἀνδρούτσου τῷ 1821. Μουσούνιτσα πατρίς τοῦ Διάκου.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΩΡΙΔΟΣ (27 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Δ. μέρος τοῦ νομοῦ, καὶ ἔχει πρωτεύουσάν τὴν Λιδωρικίον, κωμόπολιν ὄρεινὴν μὲ 1100 κ. Ὡς ἐπίνειον τοῦ Λιδωρικίου χρησιμεύει ἡ ὀλίγη ἀπέχουσα τῆς παραλίας τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου Βιτρινίτσα. Ἐκεῖ δὲ πλησίον ὑπάρχουσι καὶ τὰ νησίδια Τριζόνια χρησιμεύοντα ὡς λοιμοκαθαρτήριον.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶνε λίαν ὄρεινὴ, οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν κατατάσσονται καὶ εἰς τὸν στρατὸν ὡς ἐθελονταί, ἢ μεταβαίνουσιν εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος πρὸς εὔρεσιν ἐργασίας.

ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

Ὁ νομὸς Φθιώτιδος πρὸς Β. ὀρίζεται ἀπὸ τοὺς νομοὺς Μαγνησίας, Λαρίσσης καὶ Καρδίτσης, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν Εὐρυτανίας, πρὸς Ν. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Φωκίδος καὶ Βοιωτίας καὶ πρὸς Α. ἀπὸ τοὺς κόλπους Εὐβοϊκόν, Μαλιακόν καὶ Παγασητικόν.

Κόλποι. Πρὸς Α. εἶνε ὁ Μαλιακὸς καὶ ὁ Ὀπούντιος, ὅστις εἶνε παράκολπος τοῦ Εὐβοϊκοῦ.

Ἐδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε μᾶλλον πεδινὸν καὶ εὐφορὸν, τὸ δὲ κλίμα ὑγιεινόν.

Ὅρη. Πρὸς Ν. εἶνε ἡ Οἶτη, τῆς ὁποίας συνέχεια εἶνε ὁ Καλλιδρομος καὶ ἡ Κνημῖς. Ὁ Καλλιδρομος ἀπολήγει ἀποτόμως καὶ σχηματίζει τὸ ἱστορικὸν στενὸν τῶν Θερμοφυλῶν, ἔνθα ὑπάρχουσι καὶ ἱαματικαὶ πηγαί. Ἡ Οἶτη εἶνε κατάφυτος ἀπὸ ἐλάτας καὶ δρυς. Πρὸς Β. καὶ παραλλήλως τῆς Οἶτης εἶνε τὸ ὄρος Ὀθρος, τὸ ὁποῖον διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ καταλήγει εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ἔνθα σχηματίζεται καὶ τὸ Ποσειδίων ἀκρωτήριον. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶνε κατάφυτον ἀπὸ πρίνου καὶ δρυς. Πρὸς Β. τῆς Ὀθρος εἶνε ὁ Κασιδιάρης, εἰς δὲ τὰ Δυτικὰ ὄρια τοῦ νομοῦ ὁ Τυμφρηστὸς καὶ ἡ Ὁξυά, τὰ ὁποῖα χωρίζουσι τὸν νομὸν Φθιώτιδος ἀπὸ τὸν νομὸν Εὐρυτανίας.

Πεδιάδες. Ἡ πεδιάς τῆς Ἀταλάντης παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς, ἡ κοιλάς τοῦ Βοιωτικοῦ Κηφισοῦ παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς καὶ βάμβακα, ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος Λαμιακὴ πεδιάς παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς, καπνὸν καὶ ἐκλεκτοὺς πέπονας, καὶ τὸ μικρὸν ὄροπέδιον παρὰ τὴν Εὐνιάδα λίμνην παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ καπνόν.

Ποταμοί. Ὁ Σπερχεῖός, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ, δέχεται πολλοὺς ἄλλους μικροὺς πηγάζοντας ἐκ τῆς Οἴτης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ ἱστορικὴ διὰ τὸν Ἀθ. Διάκον γέφυρα.

Λίμναι. Ἔχει μίαν, τὴν Εὐνιάδα, παρὰ τὰς Β. ὑψορείας τῆς Ὀθρυος.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς Ἐπαρχίας 1) τῆς Φθιώτιδος, 2) τῆς Λοκρίδος καὶ 3) τοῦ Δομοκοῦ, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 100 χιλ. καὶ εἶνε γεωργοί, ἔμποροι καὶ κτηνοτρόφοι.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ (60 χ. κ.)

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη κεῖται μεταξὺ τῶν ὄρέων Ὀθρυος, Τυμφρηστοῦ καὶ Οἴτης καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῶν κόλπων Μαλιακοῦ καὶ Παγασητικοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Λαμία, πόλις μὲ 7 500 κατ' ἤτις εἶνε καὶ πρωτ. τοῦ νομοῦ. Ἡ Λαμία κεῖται εἰς τὴν Β. ἄκρην τῆς Λαμιακῆς πεδιάδος μεταξὺ δύο λόφων τοῦ Προφήτου Ἡλία καὶ τῆς Ἀερολαμίας, ἔνθα ὑπάρχει καὶ φρούριον, καὶ ἔχει ἄφθονα καὶ καθαρὰ ὕδατα. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ Τάφος τοῦ Ἀθ. Διακίου, καὶ εἰς μίαν τῶν πλατειῶν τῆς ἐσθήθῃ καὶ ὁ ἀνδριὰς αὐτοῦ.

Ἐπίνειον τῆς Λαμίας εἶνε ἡ Στυλὶς κωμόπολις παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον μὲ 2 χ. κ. Σούρπη κωμόπολις παράγουσα ἔλαιον καὶ καπνόν. Νέα Μετζέλα κώμη τερπνὴ παρὰ τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Πρὸς Δ. τῆς Λαμίας εἶνε ἡ ὄρεινὴ κωμόπολις Ὑπάτη παράγουσα καπνόν. Πλησίον αὐτῆς εἶνε καὶ τὰ ὀνομαστὰ ἱαματικὰ λουτρά τῆς Ὑπάτης. Ἀγᾶ, κωμόπολις καὶ κέντρον ἔμπορίου ὄλων τῶν Δυτικῶν Δήμων τῆς Φθιώτιδος.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΟΚΡΙΔΟΣ (28 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὸ Ν. Α. μέρος τοῦ νομοῦ μεταξὺ τῶν ὄρέων Καλλιδρόμου, Παρνασοῦ, Πτόφου καὶ Εὐδοικοῦ κόλπου καὶ

ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀταλάντην μὲ 2 χ. κ. Μετὰ τῆς Ἀταλάντης συνέχεται καὶ ἡ Νέα Πέλλη μὲ 800 κ. συνοικία Μακεδόνων ἐλθόντων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ ἀγωνισθέντων ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίκειον τῆς Ἀταλάντης εἶνε ἡ Κάτω Πέλλη παρὰ τὸν Ὀπούντιον κόλπον. Διβανάτα παρὰ τὸν αὐτὸν κόλπον πατρὸς τοῦ Ἀνδρούτσου. Δραχμάνιον παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐλλάειαν. Βελίτσα καὶ Δαδίον παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ κωμοπόλεις, ὧν οἱ κάτοικοι εἶνε γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ἡ ἐπαρχία αὕτη καὶ ἰδίως ἡ κωμόπολις Ἀταλάντη ἔπαθε σημαντικὰς ζημίας ὑπὸ σεισμῶν τῆ 1894.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΟΜΟΚΟΥ (12 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὰς Β. ὑπωρείας τῆς Ὀθρυος, εἶνε μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν ὄρεινὴν κωμόπολιν Δομοκὸν μὲ 1700 κ. Ὁ Δομοκὸς κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας ὑψώματος, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει φρούριον. Ὀμβριακὴ κώμη γεωργικὴ παρὰ τὴν Συναῖδα λίμνην.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται πρὸς Δ. τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ ὀρίζεται πρὸς Α. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Φθιώτιδος καὶ Καρδίτσης, πρὸς Β. ἀπὸ τὸν νομὸν Καρδίτσης καὶ πρὸς Δ. καὶ Ν. ἀπὸ τὸν νομὸν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε πολὺ ὄρεινόν, τὸ δὲ κλίμα ὑγρινὸν καὶ ψυχρόν.

Ὄρη. Εἰς τὰ Β. ὄρη τοῦ νομοῦ εἶνε τὰ ὄρη Τσουρνάτον, Μπουτσιάκι καὶ Ἰαμος. Εἰς τὰ Α. ὁ Τυμφρητοὺς καὶ ἡ Ὄξυα καὶ πρὸς Ν. τὸ Πανατιωλικόν. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε κατάφυτα ἀπὸ δρυῶν, ἐλάτας καὶ ὄξυας, διακλαδούμενα δὲ καθ' ἕνα τὸν νομὸν καθιστῶσιν αὐτὸν λίαν ὄρεινόν.

Ποταμοί. Ὁ Ἀγραφιώτικος καὶ ὁ Μεγδόβας πολὺ μικροὶ χυρόμενοι εἰς τὸν πρὸς Δ. διερχόμενον Ἀχελῶον.

Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνον Ἐπαρχίαν τὴν τῆς Ἐδρυτανίας μὲ 44 χ. κ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ὕλοτομίαν καὶ γεωργίαν. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ὄρεινοῦ τῆς χώρας μετα-

βαίνουσιν εἰς ἄλλα μέρη καὶ ἰδίως εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπιδίδονται εἰς διαφόρους ἐργασίας. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ Καρπενήσιον ὄρεινὴ κωμόπολις μὲ 2 χ. κ. κειμένη εἰς τὰς ὑπὸ ἡμετέρας τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ πλησίον τῆς θέσεως Κεφαλόβρυσον, ἔνθα τῇ 1823 ἐφρονεῦθη ὁ Μάρκος Βότσαρης πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων. Πρὸς Ν. εἶνε ἡ γεωργικὴ κώμη Προυσσός, καὶ πρὸς Β. αἱ κτηνοτροφικαὶ κῶμαι Φουρνὰ καὶ Ἄγραφα.

NΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Ν. Δ. μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοὺς νομοὺς Φωκίδος καὶ Εὐρυτανίας πρὸς Α. μέχρι τοῦ Ἴονιου πελάγους πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν πρὸς Ν. μέχρι τῶν νομῶν Εὐρυτανίας καὶ Ἄρτης καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς Β.

Κόλποι, Ἀκρωτήρια, Πορθμοί. Εἰς τὰ Β. Δ. τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ πορθμὸς τῆς Πρεβέζης καὶ τὸ Ἄκτιον ἀκρωτήριον. Πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ εἶνε ὁ κόλπος τοῦ Μεσολογγίου, καὶ πρὸς Α. αὐτοῦ ὁ πορθμὸς τοῦ Ῥίου καὶ τὸ Ἀντίρριον ἀκρωτήριον.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν καὶ μόνον τὸ Ν. Δ. μέρος εἶνε πεδινόν, τὸ δὲ κλίμα εἶνε εὐκραὲς μὲν πρὸς τὰ Ν. Δ. μέρη, ψυχρὸν δὲ πρὸς τὰ Β. Α.

Ὅρη. Εἰς τὸ Ν. τμήμα τοῦ νομοῦ εἶνε ὁ Ἀράκυνθος, πρὸς Β. τοῦ Ἀρακύνθου τὸ Πανατωλικόν, εἰς τὰ Δυτικὰ μέρη τὰ Ἀκαρνανικὰ καὶ πρὸς Β. τὸ Μακρονόρος. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε κατάφυτα ἀπὸ δρύος, ἐλάτας, ξυλοκερατέας καὶ ἄλλα ἄγρια δένδρα.

Ποταμοί. Ὁ Ἀχελῷος ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου, διασχίζει κατὰ μῆκος τὸν νομὸν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Οὗτος εἶνε ὄρητικὸς καὶ ἰδίως τὸν χειμῶνα παρασύρων πᾶν τὸ προστυχόν, διὸ καὶ ἡ παρὰ τὰς ἐκβολὰς του ξηρὰ ὀλοὸν αὐξάνει ἐκ τῶν ἀποθεμάτων, καὶ μικρὰ τινες νῆσοι Ἐχινάδες καλούμεναι ἐσχηματίσθησαν. Ὁ Εὐήνος, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὸ Βαρδοῦσι καὶ Πανατωλικόν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν.

Πεδιίδες. Ἡ τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἡ τῆς Ναυπακτίας παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον καὶ ὀλίγην σταφίδα, ἡ τοῦ Ἀγρινίου παράγουσα πολλὴν καὶ ἐκλεκτὸν καπνὸν καὶ ἡ τῆς Ἀκαρνανίας παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς.

Λίμναι. Ἡ Τριχωνίς καὶ ἡ Αἰτωμαχία ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ μεταξὺ Ἀρακύνθου καὶ Παναιτωλικοῦ, καὶ ἡ Ὀζηρὸς καὶ Ἀμβρακία πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας 1) τοῦ Μεσολογγίου, 2) τῆς Ναυπακτίας 3) τῆς Τριχωνίας 4) τοῦ Βάλτου καὶ 5) τῆς Βονιτοῦ καὶ Σηρομέρου, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 129 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὕλοτομίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (28 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῆς Τριχωνίδος λίμνης καὶ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἀχελῷου καὶ Εὐήνου. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Μεσολόγγιον μὲ 8400 κ. ὕπερ εἶναι καὶ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τὴν Α. ἄκραν τοῦ ὀμωνύμου κόλπου καὶ εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸν ἥρωισμὸν τῶν κατοίκων τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν πολιορκίαν (1826). Ἐξῶθεν τῆς πόλεως πρὸς τὸ φρούριον ἐν περιδρόμῳ θέσει ὑπάρχει τόπος κατάφυτος καλούμενος Ἡοῦρον, ἔνθα κεῖνται οἱ τάφοι τοῦ Μάρκου Βότσαρη, τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, τοῦ Στρατηγοῦ Νόρμαν, τοῦ Λόρδου Βύρωνος καὶ ἄλλων ἐνδόξων Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων.

Πρὸ τοῦ Μεσολογγίου ἐν τῇ λιμένι κεῖνται πολλαὶ μικραὶ νῆσοι, ὧν ἐπίσημος εἶναι ἡ Κλεισόβα διὰ τὴν περιφανῆ κατὰ τῶν Τούρκων νίκην τοῦ Κίτσου Τζαβέλα. Εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μεσολογγίου ὑπάρχουσι ἰχθυοτροφεῖα, ἐκ δὲ τῶν ἀλιευομένων ἰχθύων ἐξάγεται τὸ ὀνομαστὸν αὐγοτάραχον τοῦ Μεσολογγίου. Πρὸς δὲ ὑπάρχουσι παρὰ τὴν παραλίαν καὶ ἀλατοπηγεῖα, τὰ ὁποῖα παράγουσι ἀφθονον καὶ καθαρὸν ἄλας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λιμὴν εἶνε ἀβαθής, χάριν τῆς εὐκόλου ἀποθιβάσεως καὶ ἐπιθιβάσεως εἰς τὰ ἀτμόπλοια ἔχει κατασκευασθῆ ἐντὸς αὐτοῦ ὁδὸς ἀμαξιτὸς ἀρχομένη ἀπὸ τὸν ναύσκον τοῦ Ἁγίου Νικολαίου καὶ καταλήγουσα εἰς τὴν νῆσον Τουρλίδα.

Πρὸς Β. δὲ τοῦ Μεσολογγίου καὶ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ λιμένος ὑπάρχει γησίδιον ἐπὶ τοῦ ὀποῖου κεῖται ἡ κωμόπολις Αἰτωλικὸν μὲ 3500 κ. Τὸ Αἰτωλικὸν συνδέεται μετὰ τῆς Ξηρᾶς διὰ γεφύρας, μετὰ δὲ τοῦ

Μεσολογγίου συγκοινωνεί διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις ἄρχεται ἀπὸ τὸ Κρουνέριον καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ἀγρίνιον.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ (31 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὸ Ν. Α. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν παράλιον κωμόπολιν *Ναύπακτον* μὲ 2600 κ. ὄχι μακρὰν τοῦ Ἀντιρρίου. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει φρούριον ἐνετικόν, οἱ δὲ Ἑρακλεῖδαι τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐν αὐτῇ κατεσκευάσαν πλοῖα, δι' ὧν ἐπέρασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκυβρῆσαν αὐτήν.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΧΩΝΙΑΣ (24 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κεῖται πρὸς Β. τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Ἀγρίνιον μὲ 7 χ. κ. κείμενον πρὸς Β. τῆς λίμνης *Δουσιμαχίας* ἐπὶ τῆς εὐφόρου πεδιάδος παραγούσης ἐξαιρετον καπνόν. Ἐνταῦθα πλὴν τοῦ καπνοῦ ἀκμάζει καὶ ἡ σηροτροφία, εἰς ἣν πολὺ ἐπεδόθησαν οἱ κάτοικοι. Παρὰ τὴν Τριχωνίδα ἔκειτο τὸ Θέρμον, ἐν ᾧ τὸ πάλαι συνήρχετο τὸ συνέδριον τῶν Αἰτωλῶν.

4) ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΑΛΤΟΥ (18 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὸ Β. τμήμα τοῦ νομοῦ μεταξύ *Εἰθουτανίας* καὶ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν παράλιον κωμόπολιν *Καρβασαῶν* μὲ 2 χ. κ. Ἐνταῦθα ἐνεργεῖται ἀρκετὴ ἐξαγωγή βαλανιδίου, ξυλανθράκων καὶ καπνοῦ, Ν. Α. τῆς λίμνης Ἀμβρακίας κεῖται ἡ γεωργικὴ κωμόπολις *Λεπενού*, πρὸς Ν. τῆς ὁποίας ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ πόλις *Στράτος* ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀχαρνανίας.

5) ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΟΝΙΤΣΗΣ ΚΑΙ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ (28 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὸ Δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν παράλιον κωμόπολιν *Βόνιτσαν* μὲ 1800 κ. κειμένην ἐπὶ μαγευτικῆς θέσεως καὶ ὄχι μακρὰν τοῦ Ἀκτίου ἀκρωτηρίου. Πρὸς Ν. τῆς *Βονίτσης* εἶνε ἡ παράλιος κωμόπολις *Ζαβέροδα* καὶ νοτιώτερον ταύτης δ' Ἀσιακὸς παρὰ κολπίσκον, ἔνθα γίνεται ἐξαγωγή διαφόρων προϊόντων καὶ ἰδίως βαλανιδίων καὶ ξυλοκεράτων. Πρὸς Ν. τοῦ Ἀσιακοῦ κεῖνται αἱ νῆσοι Ἑχινάδες, ὧν ὄνομαστὴ εἶνε ἡ καλου-

μένη Ὀξειᾶ, διότι τῷ 1571 ὁ Δὸν Ἰωάννης διοικῶν τὸν στόλον Ἰσπανίας καὶ Ἐνετίας κατέστρεψε τὸν Τουρκικόν.

ΗΠΕΙΡΟΣ. ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ (39 χ. κ.)

Πρὸς Β. τῆς Ἀκαρνανίας κεῖται τὸ παραχωρηθὲν τῷ 1881 μικρὸν τμήμα τῆς Ἠπείρου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν νομὸν Ἄρτης. Ὁ νομὸς οὗτος ὀρίζεται πρὸς Α. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Τρικκάλων καὶ Καρδίτης, πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον καὶ πρὸς Δ. καὶ Β. ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἠπειρον, ἐκ τῆς ὁποίας τὸν χωρίζει ὁ ποταμὸς Ἄραχθος.

Κόλποι. Πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ εἶνε ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος, εἰς τὸν ὁποῖον υπάρχουσι λιμνοθάλασσαι, ἐν αἷς ἀλιεύονται ἰχθύες, ἐξ ὧν ἐξάγεται ὠραῖον ἀγγοτάραχον. Εἰς τὸν κόλπον δὲ τοῦτον χύνεται καὶ ὁ Ἄραχθος ποταμὸς, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει λιθίνη γέφυρα δι' ἧς διέρχονται οἱ Ἄρτινοι καὶ καλλιεργοῦσι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ εὐρισκόμενα κτήματά των.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος πρὸς Β. καὶ Α. εἶνε ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς Ν. ἐκτείνεται ἡ μικρὰ πεδιάς τῆς Ἄρτης, ἣτις παράγει δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχει καὶ ἀρκετὸν ἐλαιῶνά. Τὸ δὲ κλίμα πρὸς Β. μὲν εἶνε ψυχρόν, πρὸς Ν. δὲ ὑγρὸν καὶ ὀλίγον νοσῶδες.

Ὅρη. Εἰς τὰ Β. ὄρια εἶνε τὸ ὄρος Περιστέρι, καὶ πρὸς Ν. τούτου τὰ Τζουμέρα, ἅτινα εἶνε διακλαδώσεις τῆς Πίνδου καὶ κατάφυτα ἀπὸ ἐλάτας. Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν Ἐπαρχίαν τὴν τῆς Ἄρτης μὲ 39 χ. κ., ὅστινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ γεωργίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ πόλις Ἄρτα μὲ 8 χ. κ. ἐν οἷς καὶ τινες Ἰσραηλίται καὶ Ὄθωμανοί. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου ποταμοῦ, ἔχει φρούριον καὶ στρατῶνας καὶ συνδέεται δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ μὲ τὸ ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ Μενίδιον, ὅπερ χρησιμεύει καὶ ὡς ἐπίνειον αὐτῆς. Πρὸς Α. τῆς Ἄρτης εἶνε τὸ χωρίον Πέτα, ἐνθα τῷ 1822 συνεκροτήθη φοβερὰ μάχη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, ἐν ἣ ἐφρονεύθησαν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ Φιλέλληνες. Σκολικαργιὰ πατρίς τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ Καραϊσκάκη. Εἰς τὰ Β. μέρη τοῦ νομοῦ κεῖνται αἱ ὄρειναι κωμοπόλεις Ἄγναντα, Προάμαντα καὶ Καλαρρόται, ὧν οἱ κάτοικοι εἶνε κυρίως κτηνοτρόφοι.

Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

Ἡ Θεσσαλία κατέχει τὸ Β. μέρος τῆς Ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Ὀθρυος πρὸς Ν. μέχρι τῆς Μακεδονίας πρὸς Β. καὶ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀχελφου πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ Θερμαϊκοῦ κόλπου πρὸς Α. Αὕτη ἠλευθερώθη τῷ 1881 πλὴν μικροῦ τμήματος τῆς ἐπαρχίας Ἐλασσῶνος, ὅπερ μένει ἀκόμη ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἡ Θεσσαλία πανταχόθεν σχεδὸν περικλείεται ὑπὸ ὄροσειρῶν καὶ μόνον πρὸς Α. ὑπάρχει ἡ μεταξὺ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης στενὴ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, δι' ἧς ῥέουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ ἐκ τῶν ὀρέων κατερχόμενα ὕδατα.

Δι' ἐτέρας δὲ χαμηλῆς ὄροσειρᾶς ἡ χώρα αὕτη διαιρεῖται εἰς ἀνατολικὴν Θεσσαλίαν, ἐν ἣ ὑπάρχουσι δύο νομοὶ ὁ τῆς Λαρίσης καὶ ὁ τῆς Μαγνησίας, καὶ εἰς δυτικὴν Θεσσαλίαν, ἐν ἣ ὑπάρχουσιν ἕτεροι δύο νομοὶ ὁ τῆς Καρδίτσης καὶ ὁ τῶν Τρικκάλων.

 ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Ὁ Νομὸς οὗτος κεῖται πρὸς Α. τοῦ νομοῦ Ἄρτης καὶ ὀρίζεται πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἄρτης πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν νομὸν Καρδίτσης, πρὸς Α. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Καρδίτσης καὶ Λαρίσης καὶ πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, ἐξ ἧς τὸν χωρίζει ἡ ὄροσειρὰ τῶν Χασίων ὀρέων.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος πρὸς Β. καὶ Δ. εἶνε ὄρεινόν καὶ ψυχρόν, πρὸς Α. δὲ καὶ Ν. εἶνε πεδινόν, τὸ δὲ κλίμα εἶνε ὑγρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

Ὅρη. Πλὴν τῶν πρὸς Β. Χασίων καὶ Ζυγοῦ ἐξαπλοῦται εἰς τὰ Δ. μέρη ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἡ Πίνδος. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε κατάφυτα ἀπὸ ἐλάτας, ὄρυς καὶ πρίνους, ἐξ ὧν διατρέφονται πολλὰ ποίμνια αἰγῶν.

Πεδιάδες. Τὸ πεδινὸν μέρος τοῦ νομοῦ ἀποτελεῖ τὴν πεδιάδα τῶν Τρικκάλων καὶ τὴν τῆς Καλαμπάκας, αἵτινες εἶνε εὐφορώταται, διότι παράγουσι πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, σήσαμον, τεύτλα, ἄρζαν, καὶ τρέφουσι ποίμνια προβάτων καὶ ἀγέλας βουβάλων, βοῶν, ἵππων καὶ χοίρων. Χάριν δὲ τῆς σηροτροφίας καλλιεργεῖται ἐπιμελῶς καὶ ἡ μορέα.

Ποταμοί. Ὁ Πηνειός, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου, δέχεται τὸν *Ἀθηαῖον* καὶ ἄλλους μικροὺς ποταμούς, εἰσέρχεται εἰς τὸν νομὸν *Λαρίσσης* καὶ διὰ τῶν *Τεμπῶν* ἐκβάλλει εἰς τὸν *Θερμαϊκὸν κόλπον*.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας 1) τὴν τῶν *Τρικκάλων* καὶ 2) τὴν τῆς *Καλαμπάκας*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 97 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν σηροτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ (68 χ. κ.)

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις *Τρίκκαλα*, ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη διαρρέεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ *Ἀθηαίου* ποταμοῦ, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ ἔχει 21 χιλ. κ. ἐν οἷς καὶ τινὰς Ἰσραηλίτας καὶ Ὄθωμανοὺς. *Ζάρκος* κωμόπολις παρὰ τὰ *Τουρκικὰ* σύνορα.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ (29 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κεῖται Β Δ. τῆς ἐπαρχίας *Τρικκάλων* καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν κωμόπολιν *Καλαμπάκαν* μὲ 2500 κ, ἣτις εἶνε ὀνομαστή διὰ τὴν πεισματώδη μάχην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν *Τούρκων* τῇ 1854. Ἡ *Καλαμπάκα* συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν *Τρικκάλων* διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Β. τῆς *Καλαμπάκας* εἶνε τὰ *Μετέωρα*, τὰ ὁποῖα εἶνε βράχοι ἀπότομοι μέχρι 400 μέτρων ὕψηλοί. Ἐπ' αὐτῶν ἦσαν ἐκτισμένα ὑπὸ τῶν *Βυζαντινῶν* ἄλλοτε 24 μοναστήρια, ἐξ ὧν μόνον ἑπτὰ ἤδη σφύζονται, εἰς τινὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀνάβασις γίνεται διὰ κρεμαστῶν κλιμάκων ἢ διὰ κανναβίνου δικτύου συρομένου ἄνωθεν διὰ τροχαλίας. *Μαλακάσιον* Κωμόπολις παρὰ τὰ *Τουρκικὰ* σύνορα, ἣς οἱ κάτοικοι εἶνε γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

Ὁ νομὸς *Καρδίτσης* κεῖται πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ *Τρικκάλων* καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸν νομὸν *Τρικκάλων*, πρὸς Ν. ἀπὸ τοὺς νομοὺς *Εὐρυτανίας* καὶ *Φθιώτιδος*, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν *Ἄρτης* καὶ πρὸς Α. ἀπὸ τοὺς νομοὺς *Φθιώτιδος* καὶ *Λαρίσσης*.

Ἔδαφος, Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε πεδινόν, καὶ μόνον εἰς τὰ Δ. μέρη αὐτοῦ ἐκτείνεται ἡ Πίνδος, μὲ τὰς παρὰ τὰ νότια ἔρια διακλαδώσεις *Τσουρνάτον, Μπητσιάκι καὶ Ἰταμον*, τὸ δὲ κλίμα εἶνε τὸν μὲν χειμῶνα ὑγρὸν τὸ δὲ θέρος θερμὸν.

Πεδιῖδες. Τὸ πεδινὸν μέρος τοῦ νομοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην καὶ εὐφορον πεδιάδα τῆς *Καρδίτσας*, ἣτις παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια προβάτων, βοῶν καὶ ἵππων.

Ποταμοί. Ὁ *Πάμισος*, ὁ *Καλέντισης*, ὁ *Ἐνόχωνος* (Σοφαδίτικος) ὁ *Ἀπιδανὸς* καὶ ὁ *Ἐνσιεύς*, μικρὰ ποτάμια χυνόμενα εἰς τὸν Πηνειὸν ποταμὸν.

Ὁ νομὸς *Καρδίτσας* ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν τὴν τῆς *Καρδίτσας* μὲ 82 χ. κ., οἵτινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶνε ἡ πόλις *Καρδίτσα* μὲ 9500 κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται κατὰ τὸ μέσον τῆς πεδιάδος, διασχίζεται ὑπὸ ῥυάκων κατερχομένων ἐκ τῶν *Ἀργάφων*, ἐνεργεῖ ἀξίολογον ἐμπόριον δημητριακῶν καρπῶν, καπνοῦ καὶ κουκουλίων καὶ συνδέεται μὲ τὰ *Τρίγκαλα* σιδηροδρομικῶς.

Φανάριον κωμόπολις μὲ 1850 κ. ἐπὶ λόφου καὶ πλησίον τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. *Σοφάδες* γεωργικὴ κωμόπολις μὲ 1900 κ. πλησίον τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ *Παλαμᾶς* μὲ 3600 κ. γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ κωμόπολις.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

Ὁ νομὸς *Λαρίσσης* κεῖται πρὸς Α. τοῦ νομοῦ *Καρδίτσας* καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τὴν *Μακεδονίαν*, πρὸς Α. ἀπὸ τὸν *Θεσσαϊκὸν κόλπον* καὶ τὸν νομὸν *Μαγνησίας*, πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν *Δομοκοῦ* καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν *Καρδίτσας* καὶ ἀπὸ τὸ ὑπὸ τὴν *Τουρκίαν* *θεσσαλικὸν τμήμα*, τὴν *Ἐλασσῶνα*.

Κόλποι. Πρὸς Α. ἔχει ἓνα κόλπον, τὸν *Θεσσαϊκόν*.

Ἔδαφος, Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε πεδινόν καὶ μόνον παρὰ τὰ Β. καὶ Α. ἔρια εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ κλίμα πρὸς Α. μὲν εἶνε ὑγιεινὸν καὶ ἁρπυρὸν, πρὸς τὰ Ν. Δ. δὲ ὑγρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

Ὄρη. Πρὸς Β. ὑψοῦται ὁ πολυκόρυφος Ὀλύμπος, ἡ κατοικία τῶν Θεῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὸ καταφύγιον τῶν κλεφτῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, τοῦ ἑποίου μόνον αἱ μεσημβριναὶ διακλαδώσεις ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶνε τὸ ὑψηλότερον ἐκ τῶν ὄρέων τῆς Ἑλλάδος, γυμνὸν μὲν καὶ χιονοσκεπὲς κατὰ τὰς κορυφάς, δασῶδες δὲ κατὰ τὰς ὑπωρείας, ἔνθα τρέφονται πολλὰ ποίμνια. Πρὸς Α. εἶνε ἡ Ὀσσα (Κίσσαβος) καὶ τὸ συνεχόμενον ταύτῃ Μαυροβούνιον κατάφυτα ἀπὸ διάφορα ἄγρια δένδρα. Ἡ Ὀσσα φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν ἦτο ἠνωμένη μετὰ τοῦ Ὀλύμπου, ὁ δὲ Πηνεῖος μὴ ἔχων διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν εἶχε μεταβάλει τὴν Θεσσαλίαν εἰς λίμνην, ἀλλ' ἔνεκα ἰσχυροῦ σεισμοῦ ἀπεχωρίσθησαν ταῦτα καὶ ἐσχηματίσθη ἡ μεταξὺ αὐτῶν τερπνὴ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἐχύθησαν τὰ ὕδατα εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ν. Δ. δὲ τοῦ Μαυροβουνίου κεῖται τὸ χαμηλὸν βουνὸν Κυνὸς Κεφαλαί, ἔνθα ἀπέθανεν ὁ Πελοπίδας τῷ 364 π. Χ.

Πεδιάδες. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μεγάλην πεδιάδα ἐκτεινομένην ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τῆς Ὀθροῦς πρὸς Ν. καὶ τῶν προπόδων τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Μαυροβουνίου πρὸς Α. Αὕτη διακόπτεται ὑπὸ χαμηλῶν λόφων, ὑποδιαιρεῖται εἰς πεδιάδα τῆς Λαρίσης, τοῦ Τυρνάβου καὶ τῶν Φαρσάλων, παράγει πολλοὺς δημοτριακοὺς καρπούς, καπνόν, σήσαμον καὶ βάμβακα καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια καὶ ἀγέλας βοῶν, ἀγελάδων καὶ ἵππων.

Ποταμοί. Εἶνε ὁ Πηνεῖος περὶ οὗ εἶπομεν. Εἰς αὐτὸν χύνονται ὁ Ἐνιπέυς καὶ ὁ Παράησιος (Ξεριᾶς).

Λίμναι. Ἡ Βοιβῆς (Κάρλα) τὸ ἡμισυ αὐτῆς, διότι τὸ ἕτερον ἡμισυ ἀνήκει εἰς τὸν νομὸν Μαγνησίας, ἡ Νεσσωνίς ἣτις εἶνε μᾶλλον ἔλος, καὶ ἡ μικρὰ Ἀσκουρὶς παρὰ τὰ Β. ὄρια τοῦ νομοῦ.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας 1) τῆς Λαρίσης, 2) τοῦ Τυρνάβου, 3) τῆς Ἀγνυῖας καὶ 4) τῶν Φαρσάλων, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 88 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΙΣΣΗΣ (41 χ. κ.)

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Λάρισσα ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνεῖου ποταμοῦ καὶ εἶνε ἀρχαιοτάτη (Πελασγική). Ἦδη εἶνε μία τῶν

καλλιτέρων πόλεων τῆς Θεσσαλίας, συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Βόλον σιδηροδρομικῶς, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 14 χ. κ. ἐν οἷς καὶ τινες Ἰσραηλίται καὶ Ὄθωμανοί. *Μέγα Κεσερλή* κωμόπολις γεωργικὴ μὲ 1500 κ. *Ἀμπελάκια* μὲ 1500 κ. παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος τῶν *Τεμπῶν* καὶ ἐπὶ τῆς βορείου κλιτύος τῆς Ὀσσης, ὀνομαστὰ ἄλλοτε διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακίνων ὑφασμάτων.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΥΡΝΑΒΟΥ (20 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὸ Β. τμήμα τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν *Τύρναβον* μὲ 5500 κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ χαμηλοῦ ὄρους *Μελοῦνα*, ἐν μέσῳ ἀμπελώνων καὶ μωρεῶν καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσσης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἐν αὐτῇ καὶ ἄλλοτε ἤχημασεν ἡ Ὑφαντουργία καὶ ἤδη κατασκευάζονται βαμβακερὰ ὑφάσματα μὲ ἀνεξίτηλα χρώματα. *Δερελή* μὲ 1600 κ. γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ κωμόπολις καὶ *Ραψάνη* μὲ 2 χ. κ. παρὰ τὰ σύνορα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΓΥΪΑΣ (16 χ. κ.)

Αὕτη κεῖται πρὸς Α. τῆς ἐπαρχίας Λαρίσσης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν κωμόπολιν *Ἀγυῖαν* μὲ 2450 κ. Αὕτη ἔχει ἀφθονα ὕδατα, πολλὰ καρποφόρα δένδρα καὶ μωρέας χάριν τῆς σηροτροφίας καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσσης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. *Τσαγιάζι* ναυτικὸν χωρίον κείμενον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ.

4) ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΑΡΣΑΛΩΝ (11 χ. κ.)

Αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῆς ἐπαρχίας Λαρίσσης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν κωμόπολιν *Φάρσαλα* μὲ 2100 κ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Πλησίον αὐτῆς διέρχεται καὶ ὁ ἀπὸ Βόλου μέχρι *Καλαμπάκας* διασχίζων τὴν Θεσσαλίαν σιδηρόδρομος. Τὰ *Φάρσαλα* εἶνε ἱστορικὴ πόλις, διότι τῷ 48 π. Χ. ὁ *Ἰούλιος Καῖσαρ* ἐνίκησε τὸν *Πομπήιον*.

ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει ὀλόκληρον τὴν ὁμώνυμον Χερσόνησον καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μὲν μέχρι τοῦ Μαυροβουνίου, πρὸς Δ. δὲ μέχρι τοῦ ὄρους Κυνὸς Κεφαλαὶ καὶ πρὸς Ν. μέχρι τῆς Ὀθρυος καὶ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου. Περιλαμβάνονται δὲ ἐν τῷ νομῷ Μαγνησίας καὶ αἱ Βόρειοι Σποράδες νῆσοι, αἵτινες ἀποτελοῦσι μίαν ἐπαρχίαν.

Κόλποι. Πρὸς Ν. ἐκτείνεται ὁ μόνος κόλπος τῆς Θεσσαλίας, ὁ Παγασητικός, ὅστις εἶνε εὐρύτατος καὶ ἀσφαλής. Παρ' αὐτὸν δὲ ὑπάρχουσι καὶ ἀλατοπηγῆα, εἰς τὰ ὁποῖα πῆγνυται ἄφθονον ἄλας.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ πρὸς Α. εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ ἄλλο εἶνε πεδινόν, τὸ δὲ κλίμα εἶνε δροσερὸν καὶ ὑγιεινόν.

Ὅρη. Πρὸς Α. εἶνε τὸ κατάφυτον Πήλιον, ὅπερ χωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει πρὸς τὰ Ν Α. μὲν τὴν Σηπιάδα ἄκραν, ἐν ἣ ὁ Περσικὸς στόλος ἔπαθε πολλὰς ζημίας, πρὸς Δ. δὲ τὴν ἄκραν τῶν Τρικκέρων (Αἰάντειον ἀκρωτήριον). Αἱ ὑπῄρειαι τοῦ ὄρους τούτου εἶνε κατάφυτοι ἀπὸ καστανέας, μηλέας, κερασέας, πορτοκαλέας, λεμονέας, ἐλαίας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς δὲ τὰ Ν. ὄρια τοῦ νομοῦ ἐξαπλοῦνται οἱ πρόποδες τῆς Ὀθρυος. Ποταμοὺς ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει, λίμνας δὲ ἔχει τὴν Βοιβηίδα (τὸ ἥμισυ αὐτῆς).

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) τοῦ Βόλου, 2) τοῦ Ἀλμυροῦ καὶ 3) τῆς Σκοπέλου, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 92, 500 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΟΛΟΥ (71 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κατέχει τὸ Β. καὶ Α. τμήμα τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Βόλον μὲ 17 χ. κ. Ὁ Βόλος κεῖται παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, εἶνε ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας καὶ ὁ μόνος λιμὴν αὐτῆς καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης, Φαρσάλων, Καρδίτσης, Τρικκάλων καὶ Καλαμπάκας σιδηροδρομικῶς. Πρὸς Δ. τοῦ Βόλου κεῖται ἡ κωμόπολις Βελουστῖνον (Φεραί) μὲ 1600 κ. ὀνομαστόν, διότι εἶνε πατὴρ τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐλευθερίας μας Ῥήγα τοῦ Φεραίου καὶ διότι κατὰ τὸ 1897 ὁ στρατηγὸς Σμολένσκις ἐτίμησε τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα νικήσας τοὺς Τούρκους.

Εἰς δὲ τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Πηλίου ἐν μέσῳ καταφύτων τοπίων κεῖνται τὰ 24 χωρία τοῦ Πηλίου, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ *Μακρονίτσα* μὲ 5 χ. κ. γνωστὴ διὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1878, ἡ *Πορταριά* μὲ 2500 κ. ἡ *Ζαγορά* μὲ 3 χ. κ. ὁ *Κισσὸς* μὲ 1500 κ. ἡ *Τσαγγαράδα* μὲ 1700 κ. ἡ *Ἀργαλαστή* μὲ 2300 κ. καὶ τὰ *Δεχώνια*, ἅτινα συνδέονται μὲ τὸν Βόλον σιδηροδρομικῶς. Αἰ κωμοπόλεις αὗται εἶνε εὐποροὶ, διότι πλὴν τῶν παραγομένων ἐν αὐταῖς προϊόντων πολλοὶ κάτοικοι μεταβαλίνουσιν εἰς τὴν *Αἴγυπτον* καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον.

Πόλεις δὲ τῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Βόλου ἦσαν αἱ *Παγασαί*, ἐξ ὧν καὶ ὁ κόλπος ἔλαβε τὸ ὄνομα, ἡ *Ἰωλκός*, πατρὶς τοῦ *Πελλίου* καὶ τοῦ *Ἰάσονος* τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, ἡ *Δημητριάς*, ἧς σφίζονται ἐρείπια καὶ αἱ *Ἀφῆται*.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΛΜΥΡΟΥ (12,500 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Ν. Δ. τμήμα τοῦ νομοῦ μέχρι τῆς *᾽Οθρως* πρὸς Ν. καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν *Ἀλμυρὸν* μὲ 4900 κ. ἀπέχοντα μίαν ὥραν τῆς παραλίας τοῦ *Παγασητικοῦ* κόλπου. Πλησίον τοῦ *Ἀλμυροῦ* εἶνε καὶ τὸ χωρίον *Ἀϊδίον*, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ *Κασσαβέτειος* γεωργικὴ σχολή. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ παράγεται ἔλαιον, βάμβαξ, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἐξαίρετος καπνός.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΚΟΠΕΛΟΥ (8,800 κ.)

Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν *Βορείων Σποράδων* νήσων, *Σκοπέλου*, *Σκιάθου*, *Ἀλονήσου*, *Πελαγονησίου*, *Σκαντζούρας* καὶ ἄλλων τινῶν μικρῶν. Τὸ ἔδαφος αὐτῶν εἶνε μᾶλλον πετρώδες, παράγει ἕμως οἶνον λαμπρὸν, ἔλαιον καὶ διαφόρους ὀπώρας. Οἱ κάτοικοι δὲ αὐτῶν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν *καλλιέργειαν*, τὴν *ἀλιεῖαν* καὶ τὴν *ναυτιλίαν*.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶνε ἡ πόλις *Σκόπελος* ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου νήσου μὲ 4 χ. κ. Ἐπὶ δὲ τῆς νήσου *Σκιάθου* κεῖται ἡ ὁμώνυμος κωμόπολις *Σκιάθος* μὲ 2700 κ.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ἡ **Πελοπόννησος** κείται πρὸς Ν. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ εἶνε ἡ ὠραιότερα χώρα τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος. Αὕτη ἦν οὗτο ἄλλοτε μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Ἴσθμου τῆς Κορίνθου, ὅστις ἤδη ἐτιμήθη μὲν διὰ διώρυχος, ἥτις ἤνωσε τοὺς κόλπους *Σαρωνικὸν* καὶ *Κορινθιακόν*, ἀλλὰ κατεσκευάσθη μεγάλη σιδηρᾶ γέφυρα ἐπὶ τῆς διώρυχος, ἥτις συνέδεσε τὴν *Πελοπόννησον* μὲ τὴν *Στερεάν Ἑλλάδα*.

Ἡ **Πελοπόννησος** εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ ἔχουσα ὄρη ὕψηλὰ καὶ δασώδη, ἀλλὰ τὰ ὄρη ταῦτα διαδέχονται πεδιάδες καὶ κοιλάδες εὐφορώταται, τὰς ὁποίας διαρρέουσι ποταμοὶ μικροὶ τε καὶ μεγάλοι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ *Πελοπόννησος* περιβρέχεται ὑπὸ θαλάσσης, ἥτις κατὰ τὰ Α. καὶ Ν. μέρη εἰσχωρεῖ βαθύτατα εἰς τὰ πεδινὰ μέρη αὐτῆς, σχηματίζονται τέσσαρες χερσόνησοι, ἡ Ἀργολικὴ, ἡ Ἀνατολικὴ Δακωνικὴ, ἡ Δυτικὴ Δακωνικὴ καὶ ἡ Μεσσηνιακὴ, καὶ πέντε κόλποι μεγάλοι καὶ ἀσφαλεῖς, περὶ ὧν εἶπομεν. Πολιτικῶς δὲ ἡ *Πελοπόννησος* διαιρεῖται εἰς τοὺς ἐξῆς ἑννέα νομοὺς: 1) τῆς *Κορινθίας*· 2) τῆς *Ἀργολίδος*· 3) τῆς *Ἀχαΐας*· 4) τῆς *Ἠλείας*· 5) τῆς *Ἀρκαδίας*· 6) τῆς *Λακεδαιμόνος*· 7) τῆς *Δακωνικῆς*· 8) τῆς *Μεσσηνίας* καὶ 9) τῆς *Τριφυλλίας*.

ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Ὁ Νομὸς Κορινθίας πρὸς Β. ὀρίζεται ἀπὸ τὸν *Κορινθιακὸν κόλπον*, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν *Ἀχαΐας*, πρὸς Ν. ἀπὸ τοὺς νομοὺς *Ἀργολίδος* καὶ *Ἀρκαδίας*, καὶ πρὸς Α. ἀπὸ τὸν *Σαρωνικὸν κόλπον* καὶ τὸ ὄρος *Γεράνεια*.

Κόλποι. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει δύο κόλπους, τὸν *Κορινθιακὸν* πρὸς Β. καὶ τὸν *Σαρωνικὸν* πρὸς Α. οἵτινες ἐνοῦνται διὰ διώρυχος.

Ἐδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος πρὸς Β. εἶνε πεδινόν, πρὸς Δ. δὲ καὶ Ν. εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν, τὸ δὲ κλίμα εἶνε εὐκραές καὶ ὑγιεινόν.

Ὅρη. Εἰς τὸ Δ. μέρος τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ δασώδες καὶ ὕψηλόν ὄρος *Κυλλήγη*.

Πεδιάδες. Ἡ παρά τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐκτεινομένη πεδιάς τῆς Κορίνθου (Βόχα), ἥτις παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ ἐκλεκτὴν σταφίδα. Πλήν ταύτης εἶνε καὶ αἱ μικραὶ πεδιάδες τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Νεμέας, αἵτινες παράγουσιν οἶνον ἐκλεκτὸν καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Ποταμοί. Ποταμοὶ ἀξιοὶ λόγου εἶνε εἰς ὃ Ἄσωπος πηγάζων ἐκ τῆς Κυλλήνης καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λίμναι. Λίμναι εἶνε δύο ἡ Φενεὸς καὶ ἡ Συμφαλίς πλησίον τῆς Κυλλήνης.

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν, τῆς Κορίνθου, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 65 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Νέα Κόρινθος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου μὲ 4200 κ.

Ἡ πόλις αὕτη εἶνε νέα κτισθεῖσα μετὰ τὸν σεισμόν τοῦ 1858, ὅστις κατέστρεψε τὴν παρά τὸν Ἀκροκόρινθον κειμένην ἀρχαίαν Κόρινθον, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο μία ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ πλουσιωτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Ἡ νέα Κόρινθος συνδέεται μὲ τὰς Ἀθήνας διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις ἐν αὐτῇ διακλαδοῦται, καὶ μία μὲν γραμμὴ διευθύνεται πρὸς τὴν Ἀργολίδα, ἡ δὲ ἄλλη ἀκολουθεῖ τὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Λουτράκιον πρὸς Β. τῆς Κορίνθου καὶ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἔχον ἐξαίρετα λουτρά. Περαιχώρα κωμόπολις, ἣς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν συλλογὴν τῆς ῥητίνης. Κιάτιον παρά τὸν Κορινθιακὸν κόλπον μὲ 2.550 κ. Ἅγιος Γεώργιος μὲ 2.200 κ. γνωστὸς διὰ τὸν ἐξαίρετον μέλανα οἶνον. Πλησίον αὐτοῦ ἔκειτο ἡ Νεμέα, ἔνθα ἐτελοῦντο τὰ Νέμεα. Πλησίον τῆς Νεμέας κείνται καὶ τὰ στενὰ τῶν Δερβενακίων, ἔνθα ὁ Κολοκοτρώνης τῷ 1822 κατετρόπωσε τὸν ἐκ 30 χ. ἀνδρῶν συγκείμενον στρατὸν τοῦ Δράμαλη.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Ὁ νομὸς Ἀργολίδος κατέχει τὸ Α. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸν νομὸν Κορινθίας, πρὸς Α. ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Μυρτώον πέλαγος, τὸν Ἀργολικὸν

κόλπον καὶ τὸν νομὸν Ἀρκαδίας καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀρκαδίας.

Κόλπι. ε. ὁ νομὸς οὗτος ἔχει δύο κόλπους, τὸν Σαρωνικὸν πρὸς Α. καὶ τὸν Ἀργολικὸν πρὸς Ν.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν, τὸ δὲ κλίμα εὐκραὲς καὶ υγιεινόν.

Ὅρη. Εἰς τὰ δυτικὰ μέρη τοῦ νομοῦ εἶνε τὰ ὄρη Ἀρτεμίσιον καὶ Παρθένιον, εἰς δὲ τὰ βορειανατολικά τὸ Ἀραγραῖον, καὶ πρὸς Ν. τούτου τὰ Δίδυμα, τὰ ὁποῖα προχωροῦσι μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζουσι τὸ ἀκρωτήριον Σκύλλαιον.

Πεδιᾶδες. Πεδιὰς ἀξία λόγου εἶνε ἡ Ἀργολικὴ, ἥτις παράγει δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, σταφίδα, ἔλαιον, καπνόν, γλυκάνισον, πολλὰ λαχανικά καὶ φυτά, ἐξ ὧν κατασκευάζονται τὰ σάρωθρα.

Ποταμοί. Εἰς μικρὸς ποταμὸς ὑπάρχει ὁ Ἰναχος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρτεμίσιου, διαρρέει τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας· 1) τῆς Ναυπλίας, 2) τοῦ Ἀργους, 3) τῶν Σπεισῶν καὶ Ἐρμιονίδος καὶ 4) τῆς Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 80,700 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΑΥΠΛΙΑΣ (18,700 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Β. τμήμα τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Ναύπλιον μὲ 5850 κ., ὅπερ εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τὴν Α. πλευρὰν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ἐπὶ μικρᾶς βραχῶδους χερσονήσου, συνδέεται μὲ τὰς Ἀθήνας σιδηροδρομικῶς, καὶ ἄλλοτε ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1834. Παρὰ τὸ Ναύπλιον κείνται τρία ἐνετικὰ φρούρια, τὸ Παλαμῆδιον, ὅπερ ἐκυριεύθη τῇ 30 Νοεμβρίου 1822 ὑπὸ τοῦ Σταΐκοπούλου, ἡ Ἀκροναυπλία, ἐν ἣ ὑπάρχουσι φυλακαὶ καὶ στρατῶνες καὶ τὸ πρὸ τῆς ἀποβάθρας καὶ ἐπὶ νησίδος μικρὸν φρούριον Μπουρτζι, ὅπερ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπῆρξεν ἔδρα τῆς Κυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς, ἥδη δὲ χρησιμεύει ὡς φυλακὴ τῶν δημίων.

Πρὸς Β. τοῦ Ναυπλίου κεῖται ἐπὶ τερπνῆς θέσεως ἡ Πρόνοια μὲ 1500 κ. προάστειον τοῦ Ναυπλίου. Παρ' αὐτὴν ἔκειτο ἡ προῖστο-

Γεωγραφία Ἰω. Λάζου

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρική πόλις *Τίρυνς*, τῆς ὁποίας σφύζονται ἀκόμη τὰ περίφημα *Πελασγικὰ τείχη*, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Κυβερνήτης *Καποδίστριας* συνέστησε γεωργικὴν σχολήν, ἣτις λειτουργεῖ ἤδη. Ἐπίδαυρος κωμόπολις ὄχι μακρὰν τοῦ *Σαρωνικοῦ κόλπου*, ἐπίσημος διὰ τὴν πρώτην ἐθνικὴν συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων τῷ 1823. Μίαν δὲ ὥραν πρὸς Ν. αὐτῆς κεῖται ἡ Ἄρχαία Ἐπίδαυρος, ἔνθα ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ καὶ ἀνεκαλύφθησαν πλὴν τῶν ἄλλων ἀρχαιοτήτων τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τὸ περίφημον *Θέατρον*.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΡΓΟΥΣ (27,700 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Δυτικὸν τμήμα τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν μεσόγειον πόλιν Ἄργος μὲ 10 χ. κ. ἣτις συνδέεται μὲ τὸ *Ναύπλιον* καὶ μὲ τὴν *Κόρινθον* σιδηροδρομικῶς. Τὸ Ἄργος εἶνε πόλις ἀρχαιοτάτη καὶ κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας χαμηλοῦ βουνοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡ ἀκρόπολις *Δάρισσα* ὀνομαστὴ διὰ τὴν κατὰ τοῦ *Δράμαλη* ἀντίστασιν τοῦ Δ. Ὑψηλάντη καὶ *Καραγιάννη*.

Πρὸς Β. τοῦ Ἄργους εἶνε τὸ *Κουτσοπόδιον* μὲ 1400 κ., τὸ χωρίον *Χαρβάτι*, καὶ πλησίον τούτου αἱ ἀρχαῖαι *Μυκῆναι* ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἰσχυροῦ ποτε Ἀγαμέμνονος, ἔνθα δι' ἀνασκαφῶν ἀνευρέθησαν διάφορα χρυσᾶ κοσμήματα, σκεύη θαυμασίας τέχνης καὶ ὄπλα. Πρὸς Ν. δὲ τοῦ Ἄργους εἶνε οἱ *Μύλοι*, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἔλη τινά, ἅπερ ἀπετέλουν ἄλλοτε τὴν λίμνην *Λέρονη*.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΠΕΤΣΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ (17,000 κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΔ. τμήματος τῆς Ἀργολικῆς *Χερσονήσου* καὶ ἐκ τῶν *Σπετσῶν*. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις *Σπέτσαι* μὲ 4300 κ. κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου, ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἥρωικὰ κατορθώματα τοῦ ναυτικοῦ τῆς κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. *Κρανίδιον* μεσόγειος πόλις μὲ 6900 κ. ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς *Χερσονήσου*. Ταύτης ἐπίνειον εἶνε τὸ *Πορτοχέλιον*, Ἐρμιόνη (*Καστρί*) μὲ 2500 κ. παράλιος κωμόπολις, ἐν ἣ ὑπάρχουσι καὶ ἰαματικαὶ πηγαί. Οἱ κάτοικοι τῶν *Σπετσῶν*, *Κρανιδίου* καὶ Ἐρμιόνης ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν.

4) ΕΠΑΡΧΙΑ ΥΔΡΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ (17 400 κ.)

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Ὑδραν καὶ Πόρον καὶ ἀπὸ τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς Ἀργολικῆς *Χερσονήσου* καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν

πόλιν "Υδραν με 7 100 κ. ἀσχολουμένους κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς ὀμωνύμου νήσου, εἶνε πατρίς τοῦ ναυάρχου *Μιαούλη* καὶ ὀνομαστή διὰ τὸ ἥρωικόν της ναυτικόν.

Ἡ νήσος *Πόρος* κεῖται πλησίον τῆς Α. παραλλίας τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, εἶνε κατάφυτος ἀπὸ πεύκας, ἔχει ὀμώνυμον κωμόπολιν καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 4400 ψυχῶν ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν. Ἐν αὐτῇ δὲ ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ *Ποσειδῶνος*, εἰς τὸν ὁποῖον καταφυγῶν ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς ἀρχαιότητος *Δημοσθένης*, καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου, ἔπιε τὸ κώνειον καὶ ἀπέθανε.

Ἐπὶ δὲ τῆς Ἀργολικῆς Χερσονήσου εἶνε ἡ κώμη *Τροϊζήν* (Δαμαλάς) ἐν ἣ συνήλθεν ἡ Τρίτη ἔθνικὴ συνέλευσις τῷ 1827 καὶ ἐξέλεξε Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν *Ἰωάν. Καποδίστριαν*. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται ἡ μικρὰ Χερσονήσος *Μέθανα*, ἐν ἣ ὑπάρχουσι τὰ ἀξιόλογα λουτρά τῆς *Βρωμολίμνης*.

NOMOS ARKADIAS

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ μέσον σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου καὶ μόνον τὸ ΝΑ. μέρος αὐτοῦ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Α. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀργολίδος καὶ Ἀργολικὸν κόλπον, πρὸς Β. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Κορινθίας καὶ Ἀχαΐας, πρὸς Δ. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Ἠλείας, Τριφυλλίας καὶ Μεσσηνίας καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Μεσσηνίας καὶ Λακεδαίμονος.

Ἔδαφος, Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶνε ὀρεινόν, τὸ δὲ κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγρινόν.

Ὅρη. Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ *Μαίναλον* κατάφυτον ἐξ ἐλατῶν καὶ κέδρων, ἐκ τοῦ ὁποῖου διακλαδοῦνται τὰ λοιπὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου, ἅτινα κεῖνται παρὰ τὰ ὄρια τοῦ νομοῦ τούτου, ἦτοι τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ τὸ Παρθένιον πρὸς Α. ὁ Πάργαν καὶ ὁ Ταῦγετος πρὸς Ν. τὰ *Νόμια* καὶ τὸ *Λύκαιον* πρὸς Δ.

Πεδιάδες. Αἱ τῆς *Μαντινείας* καὶ *Τεγέας* παρὰ τὸ *Μαίναλον*, ἡ ὑψηλὴ πεδιάς τῆς *Μεγαλοπόλεως* καὶ ἡ πεδιάς τοῦ Ἀστρουσίου παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ὄσπρια καὶ βάμβακα καὶ διατρέφουσαι καὶ ποίμνια.

Ποταμοί. Ὁ Ἀλφειὸς ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Πελοποννήσου, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ δεχόμενος τοὺς μικροὺς ποταμοὺς *Γορτύνιον* καὶ *Λάδωνα*, διευθύνεται πρὸς Δ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον. Ὁ *Τάνος* μικρὸς ποταμὸς πηγάζων ἐκ τοῦ Πάρνωνος ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας, 1) τῆς *Μαντινείας*, 2) τῆς *Γορτυνίας*, 3) τῆς *Μεγαλοπόλεως* καὶ 4) τῆς *Κυνουρίας*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 168 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ (59 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ ΒΑ. τμήμα τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Τρίπολιν* μὲ 10 χ. κ. ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ *Τρίπολις* κεῖται ἐν τῇ κέντρῳ τῆς Πελοποννήσου καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους *Μαινάλου*, ἔχει ἀξιόλογον βιομηχανίαν χαλκουργίας, σιδηρουργίας καὶ ὑφαντικῆς καὶ συνδέεται μὲ τὸ Ἄργος καὶ τὰς Ἀθήνας σιδηροδρομικῶς. Αὕτη ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο ἔδρα τοῦ *Βιλαετίου* τῆς Πελοποννήσου, ἐκυριεύθη δὲ τὴν 23 Σεπτεμβρίου 1821 ὑπὸ τοῦ *Κολοκοτρώνη*.

Παρὰ τὰς Δ. ὑπώρειας τοῦ Ἀρτεμισίου κεῖται ἡ κωμόπολις *Τσιπιανὰ* μὲ 2150 κ. πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι τὰ ἔρεπια τῆς ἀρχαίας *Μαντινείας*, ἐν ἧ ὁ Ἰθθαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας, φονευθέντος τοῦ στρατηγοῦ Ἐπαμεινώνδου. ΝΔ. τῆς Τριπόλεως εἶνε τὸ χωρίον *Βαλτέτσι*, ἐνθα οἱ Ἕλληνες τὸ πρῶτον τῇ 13 Μαΐου 1821 ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους. Πρὸς Ν. τῆς Τριπόλεως εἶνε τὸ χωρίον *Πιαλί*, ἐνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Τεγέα* μὲ τὸν περίφημον ναὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς τοῦ ὁποίου ἔρεπια σφύζονται.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ (52 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Β. Δ. τμήμα τοῦ νομοῦ καὶ εἶνε μία τῶν ὄρεινότερων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐνεκα τούτου πολλοὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς μεταβαίνουσιν εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπιδίδονται εἰς διαφόρους βιοποριστικὰς ἐργασίας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ *Δημητσάνα* μὲ 2500 κ. Ἡ κωμόπολις αὕτη εἶνε πατρίς τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου *Γρηγορίου* καὶ τοῦ *Γερμανοῦ*, καὶ ἔχει γυμνάσιον

μέ αξιόλογον βιβλιοθήκην, τῆς ὁποίας πολλὰ βιβλία ἐχρησιμοποίησαν πρὸς κατασκευὴν φυσικῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν.

Πρὸς Ν. τῆς Δημητσάνης εἶνε ἡ κωμόπολις Καρύταινα ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 1200 κ. Πρὸς Β. δὲ τῆς Δημητσάνης εἶνε ἡ πόλις Λαγκαδία μετὰ 6800 κ. καὶ ἡ Βυτίνα, ἐν ἣ ὑπάρχει γεωργικὸς καὶ δασονομικὸς σταθμὸς.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ (24 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Ν. Δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν κωμόπολιν Μεγαλόπολιν (Σινᾶνον) μετὰ 1500 κ. Αὕτη κεῖται παρὰ τὴν ἀρχαίαν Μεγαλόπολιν, ἣτις ἐκτίσθη κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἐπαμεινώδου τῷ 370 π. Χ. Ἰσαρι καὶ Λεοντάριον κωμοπόλεις πλησίον τῶν ὁποίων διέρχεται ὁ ἀπὸ Τριπόλεως εἰς Καλάμας σιδηρόδρομος.

4) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (34 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Ν. Α. μέρος τὸ κείμενον μεταξὺ Πάρωνος καὶ Ἀργολικοῦ κόλπου, εἶνε δὲ ὀρεινὴ καὶ ἔνεκα τούτου πολλοὶ ἄνθρωποι ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ τινες τῶν κατοίκων αὐτῆς ὁμιλοῦσιν ἰδίαν διάλεκτον, τὴν Τσακωνικὴν, ἀκατάληπτον εἰς ἡμᾶς. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Λεωνίδιον μετὰ 3700 κ. κείμενον εἰς τοὺς πρόποδας βουνοῦ ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται μικρὰ πεδιάς κατάφυτος ἐκ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων.

Πρὸς Β. αὐτοῦ εἶνε τὸ Ἄστρος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τάνου, ἐν ᾧ συνεκροτήθη ἡ δευτέρα Ἐθνικὴ συνέλευσις. Πρὸς Δ. τοῦ Ἄστρους εἶνε τὰ Δολιανὰ καὶ Βέρβαινα ἐπίσημα διὰ τὴν ἦτταν τῶν Τούρκων τῷ 1821 ὑπὸ τοῦ Νικίτα, ὅστις ἔνεκα τούτου ὠνομάσθη καὶ Τουρκοφάγος. Εἰς τὰ Δολιανὰ ὑπάρχουσι καὶ λατομεῖα μαρμάρων λευκῶν καὶ μαύρων.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Ν. Α. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀρκαδίας, πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὄρος Πάρωνά καὶ τὸ Μυρτιῶνον πέλαγος, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ ὄρος Ταΰγετον καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Κόλποι. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει πρὸς Ν. τὸν εὐρὺν *Δακωνικὸν* κόλπον.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶνε πρὸς Β. καὶ Α. ὄρεινόν, τὸ δὲ μέσον πεδινόν. Τὸ δὲ κλίμα εἶνε εὐκραὲς καὶ υγιεινόν.

Ὄρη. Εἰς τὰ Α. μέρη ἐκτείνεται ὁ *Πάγων*, ὅστις προχωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὴν *Μαλέαν* ἄκραν. Εἰς δὲ τὰ δυτικὰ ὄρια ἐκτείνεται ὁ *Ταῦγετος*, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου, διευθυνόμενος ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ καταλήγων εἰς τὴν θάλασσαν, ἔνθα σχηματίζει καὶ τὸ *Ταίναρον* ἄκρωτήριο. Τὰ ὄρη ταῦτα εἰς μὲν τὰς κορυφὰς εἶνε γυμνά εἰς δὲ τὰς ὑπωρείας κατάφυτα ἀπὸ δρύς, ξυλοκερατέας καὶ ἄλλα δένδρα.

Πεδιᾶδες. Μεταξὺ τῶν ὄρέων *Ταῦγετου* καὶ *Πάγωνος* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς *Λακεδαίμονος* καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἐπίσης εὐφοροὶ πεδιᾶδες τοῦ *Ἐλους* καὶ τοῦ *Ἀσωποῦ* (*Μολᾶων*), αἱ ὁποῖαι παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, βάμβακα, σταφίδα, οἶνον καὶ πολὺ ἔλαιον, διότι ἐν τῇ *Λακεδαίμονι* ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες.

Ποταμοί. Εἰς ποταμὸς ἄξιος λόγου εἶνε ὁ *Εὐρώτας*, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς *Μεγαλοπόλεως*, δέχεται καὶ τινὰς ἄλλους μικροὺς ποταμούς, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς *Λακεδαίμονος* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν *Δακωνικὸν* κόλπον.

Ὁ νομὸς οὗτος πολιτικῶς διαιρεῖται [εἰς δύο ἐπαρχίας 1) τῆς *Λακεδαίμονος* καὶ 2) τῆς *Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 85,300 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν σηροτροφίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ (53,300 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Β. Δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Σπάρτην* μὲ 4200 κ.

Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη μετὰ τὴν ἐπανάστασιν παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ *Εὐρώτα* ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως, ἐν ἣ ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Σπάρτη*, τῆς ὁποίας τὰ τέκνα ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον καὶ μεταξουργεῖα χάριν τῆς κατεργασίας τῆς μετάξης. Ἐκ δὲ τῶν ἀρχαίων μνημείων σφύζονται τὰ ἑρεπια τοῦ ναοῦ τῆς *Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς* καὶ τοῦ μεγάλου Θεάτρου.

Πρὸς Δ. τῆς *Σπάρτης* κεῖται ὁ *Μιστράς*, ἡ ἔδρα τῶν *Παλαιολόγων*.

Αὕτη ἤκμασεν ὡς πόλις μεγάλη καὶ πλουσία ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας, νῦν δὲ εἶνε ἄσημον χωρίον, ἐν ᾧ σφύζονται μεσαιωνικά μνημεῖα Βυζαντινῆς τέχνης. Πρὸς Ν. τοῦ Μιστραῖ ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι Ἀμύκλαι, ἐν αἷς ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐσωρτάζοντο τὰ Ὑακίνθια.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ ΛΙΜΗΡΑΣ (27 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὴν ἀνατολικὴν Λακωνικὴν Χερσόνησον καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν μεσόγειον κωμόπολιν Μολάους μὲ 1500 κ. ΝΑ. τῶν Μολάων κεῖται ἡ Μονεμβασία ἐπὶ νησίδος ὠχυρωμένης διὰ φρουρίου καὶ ἠνωμένης μὲ τὴν Λακωνικὴν Χερσόνησον διὰ λιθίνης γεφύρας. Τὸ ἀσήμαντον ἤδη τοῦτο χωρίον, παρὰ τὸ ὅποιον ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἐπίδαυρος, κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο πόλις ὄχυρὰ ἀγωνισθεῖσα κατὰ τῶν Φράγκων, Ἑνετῶν καὶ Τούρκων. Εἰς δὲ τὸ Ν. ἄκρον τῆς Λακωνικῆς Χερσονήσου κεῖται ἡ Νεάπολις παρὰ τὸν ἀσφαλῆ κόλπον τῶν Βοιωτῶν, ἐν ᾧ κεῖται καὶ ἡ Ἐλαφόνησος. Ἐν τῷ κολπίσκῳ τούτῳ ἐνεργεῖται ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐξαγωγῆς διαφόρων προϊόντων.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει ὀλόκληρον τὴν δυτικὴν Λακωνικὴν Χερσόνησον καὶ κεῖται μεταξὺ τοῦ Ταυγέτου ὄρους, νομοῦ Μεσσηνίας καὶ τῶν κόλπων Μεσσηνιακοῦ καὶ Λακωνικοῦ. Εἰς τὸν νομὸν δὲ τοῦτον περιλαμβάνεται καὶ ἡ νῆσος Κύθηρα.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν πολύ, τὸ δὲ κλίμα εὐκρατές καὶ υγιεινόν.

Ὅρη. Ὁ Ταυγέτος ἐξαπλοῦται καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν Λακωνικὴν χερσόνησον, περὶ οὗ εἶπομεν.

Πεδιὰδες. Ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει πεδιὰδας, καλλιεργοῦνται ἔμως ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἐλάια καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τοῦ Ταυγέτου καὶ εἰς τὰ παράλια.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας, 1) τοῦ Γυθίου, 2) τῆς Οἰτύλου καὶ 3) τῶν Κυθήρων, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 63 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ὕλοτομίαν, ἀμπελοφυτείαν καὶ ἐλαιοφυτείαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΥΘΕΙΟΥ (18,800 κ.)

Αὕτη κατέχει τὴν Α. κατωφέρνηαν τοῦ Ταυγέτου μέχρι τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ταινάρου ἀκρωτηρίου τὴν λεγομένην ἀνατολικὴν Μάνην. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Γύθειον μὲ 4,100 κ. ὅπερ εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐξαγωγῆς καὶ ἰδίως ἐλαίου, καὶ συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Σπάρτην δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ, τῆς ὁποίας εἶνε καὶ ἐπίνειον. Ἄξιον μνείας εἶνε τὸ εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταυγέτου κείμενον χωρίον Πολυάραβος, ἐν ᾧ ἀπεκρούσθησαν γενναίως οἱ ὑπὸ τὸν Ἰμβραῆμ θελήσαντες νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Μάνην Ἄραβες.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΪΤΥΛΟΥ (31,700 κ.)

Αὕτη κατέχει τὴν δυτικὴν κατωφέρνηαν τοῦ Ταυγέτου ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας καὶ Μεσσηνιακοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Ταινάρου. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ παράλιος κωμόπολις Ἀρεόπολις μὲ 2 χ. κ. Πρὸς Β. αὐτῆς εἶνε ἡ Οἴτυλος μὲ 1200 κ. Εἰς δὲ τὰ ΒΔ. μέρη τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ χωρίον Ἀρμυρός, ἐν ᾧ γενναίως ἀπεκρούσθη ὁ Ἰμβραῆμ θελήσας νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Μάνην.

Πολλοὶ τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἔνεκα τοῦ ὀρεινοῦ καὶ τραχέος τοῦ ἐδάφους μεταβαίνουν εἰς ἄλλα μέρη πρὸς εὐρεσίαν ἐργασίας καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΘΗΡΩΝ (12,400 κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Κύθηρα καὶ Ἀντικύθηρα. Τὰ Κύθηρα εἶνε μία ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, κεῖνται πρὸς Ν. τῆς Ἀνατολικῆς Λακωνικῆς χερσονήσου, εἶνε πετρώδης καὶ ἔχει ἀκτὰς ἀποτόμους καὶ βραχώδεις. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς νήσου καὶ μικραὶ κοιλάδες, ἐν αἷς καλλιιεργεῖται ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος καὶ ἡ συκὴ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 12,300 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ κώμη Κύθηρα, τῆς ὁποίας ἐπίνειον εἶνε τὸ Καφάλιον. Τὰ δὲ Ἀντικύθηρα εἶνε νησίς κατοικουμένη ὑπὸ ὀλίγων ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἀλιείαν.

Παρὰ τὰ Κύθηρα ἐσχάτως ἐν τῇ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἀνευρέθησαν καὶ ἀνεκλύσθησαν διάφορα κειμήλια ἀρχαίας τέχνης, ὧν σπουδαιότερον εἶνε ἄγαλμα χάλκινον παριστῶν νεανίαν ἴσως τὸν Ἑρμῆν.

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὴν ΝΔ. γωνίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρίζεται πρὸς Α. ἀπὸ τὸν νομὸν Λακωνικῆς καὶ Μεσσηνιακὸν κόλπον, πρὸς Β. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Ἀρκαδίας καὶ Τριφυλλίας, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν Τριφυλλίας καὶ ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ Μεσσηνιακὸν κόλπον.

Κόλποι. Πρὸς Ν. εἶνε ὁ Μεσσηνιακὸς κόλπος.

Ἐδαφος. Κλίμα. Τὸ πρὸς Δ. καὶ Ν. μέρος τὸ ἀποτελοῦν τὴν Μεσσηνιακὴν Χερσόνησον εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ ἄλλο πεδινόν. Τὸ δὲ κλίμα εἶνε εὐκραὲς καὶ ὑγριεῖνόν.

Ὅρη. Εἰς τὰ ΝΔ. μέρη τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ μεμονωμένον ὄρος *Μαθιάς* (Λυκόδημος), ὅπερ προχωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸν Ἀκρότιαν ἀκρωτήριον, πλησίον τοῦ ὁποῦοι κεῖται ἡ νῆσος *Βενέτικον* καὶ αἱ πρὸς Δ. ταύτης *Σχίζα* καὶ *Σαπιέντζα* ὑπὸ τὸ ὄνομα *Οἰνοῦσαι*.

Πεδιάδες. Τὸ Ν. Α. μέρος τοῦ νομοῦ εἶνε πεδινόν καὶ ἐκτείνεται ἐν αὐτῷ ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς Μεσσηνίας, ἣτις διὰ τὴν γονιμότητά της λέγεται μακαρία πεδιάς, καὶ εἶνε κατάφυτος ἀπὸ σταφιδαμπέλους, ἐλαίας, συκίας, μωρέας, πορτοκαλέας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Πλήν ταύτης εἶνε καὶ ἡ μικρὰ πεδιάς τῆς *Πυλίας* ἐπίσης εὐφορος.

Ποταμοί. Εἰς ποταμοὺς εἶνε ὁ *Πάμισος*, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὰ Νόμια ὄρη, διαρρέει τὴν Μεσσηνιακὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) τῶν *Καλαμῶν*, 2) τῆς *Μεσσήνης* καὶ 3) τῆς *Πυλίας*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 120 χιλιάδας καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὴν βιομηχανίαν, τὴν σηροτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΑΜΩΝ (40 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Ν. Α. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὰς *Καλάμας* μικρὸν ἀπεχούσας τῆς παραλίας τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου μὲ 14 χ. κ.

Ἡ πόλις αὕτη εἶνε πλουσία καὶ βιομήχανος, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον

ἐμπόριον ἐξαγωγῆς σταφίδος, ἐλαίου, ἐλαιῶν, σύκων, λεμονίων, πορτοκαλίων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Συγκοινωνεῖ δὲ σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν *Τρίπολιν* καὶ ἐκεῖθεν μὲ τὰς Ἀθήνας.

Ἡ πόλις αὕτη πρώτη ἐκυριεύθη τῇ 23 Μαρτίου 1821 ὑπὸ τοῦ *Πετρόμπεη* καὶ τοῦ *Κολοκοτρώνη*. Πρὸς Β. τῶν *Καλαμῶν* κείνται αἱ κωμοπόλεις *Θουρία*, *Ἀσλάναγα* καὶ *Ἀλφαρά*, ὧν οἱ κάτοικοι εἶνε ἐπιμελεῖς καλλιεργηταί.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ (44,300 κ.)

Αὕτη κεῖται πρὸς τὰ Β. Δ. τῆς ἐπαρχίας *Καλαμῶν* καὶ περιλαμβάνει τὸ πλείστον μέρος τῆς *Μεσσηνιακῆς* πεδιάδος. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ μεσόγειος πόλις *Νησίον* μὲ 6200 κ. ἔχουσα ἐπίνειον τὴν *Μποῦκαν*. Τὸ *Νησίον* κεῖται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ *Παμίσου* καὶ συγκοινωνεῖ μὲ τὰς *Καλάμας* σιδηροδρομικῶς.

Ἄλλαι κωμοπόλεις πλούσιαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε ἡ *Ἀνδροῦσα*, τὸ *Μαυρομμάτι* παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Μεσσήνης*, ὁ *Μελιγαλᾶς* καὶ τὸ *Διαβολίσιον*.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΥΛΙΑΣ (35 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Ν. Δ. μέρος τοῦ νομοῦ περιλαμβάνουσα ἔλην σχεδὸν τὴν *Μεσσηνιακὴν Χερσόνησον*. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ *Πύλος* (*Νεόκαστρον*, *Ναυαρίνον*) μὲ 2100 κ.

Ἡ *Πύλος* κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας λόφου, ἐν ᾧ ὑπάρχει φρούριον χρησιμεῖον ἤδη ὡς φυλακὴ. Ἔχει ἀσφαλέστατον λιμένα ἐν τῷ ὁποίῳ τῷ 1825 περιεκυκλώθη τὸ πλοῖον τοῦ *Τσαμαδοῦ*, ὁ ἄρῃς, ὑπὸ πλειστων ἐχθρικῶν καὶ ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, ἀφοῦ οἱ ἐν αὐτῷ ἄνδρες γενναίως ἐπολέμησαν ἐπὶ 6 ὥρας. Τῷ δὲ 1827 κατεστράφη ὁ στόλος τοῦ *Ἰμβραήμ* ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας. Ὁ λιμὴν οὗτος κλείεται ἀπὸ τὴν ξηράν, ἐπιμήκη καὶ ἀκατοίκητον νῆσον *Σφακτηρίαν*, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστήθησαν μνημεῖα τῶν πεσόντων *Ρώσων* καὶ *Γάλλων* κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ 1827.

Πρὸς Ν. τῆς *Πύλου* εἶνε ἡ κωμόπολις *Μεθώνη* 1700 κ. μὲ φρούριον ἐνετικόν. Εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς ὁ *Μιαούλης* τῷ 1825 ἐπυρπόλησεν ἐννέα Αἰγυπτιακὰ πλοῖα. *Κορώνη* μὲ 3 χ.κ. καὶ μὲ φρούριον ἐνετικόν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ *Μεσσηνιακοῦ κόλπου*. *Πεταλίδιον* παρὰ

τὴν ἀρχαίαν Κορώνην μὲ 1000 κ., συνοικισμὸς Λακόνων. Εἰς δὲ τὸ Β. μέρος τῆς Ἐπαρχίας κείται τὸ χωρίον *Μανιάκι*, ἐν ᾧ τῷ 1825 ἔπεσεν ἐνδόξως ὁ ἥρωας *Παπαφλέσας* πολεμῶν τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας.

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΛΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν ῥοῶν τοῦ Ἁλφειοῦ ποταμοῦ, τῶν νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Μεσσηρίας καὶ τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος πρὸς Δ. εἶνε μᾶλλον πεδινόν, τὸ δὲ λοιπὸν ὄρεινόν. Τὸ δὲ κλίμα εὐκραὲς καὶ ὑγιεινόν.

Ὅρη. Εἰς τὰ Α. ὄρια ἐκτείνεται τὸ *Τετράγιον*, τὰ *Νόμια* καὶ τὸ *Αύκαιον*. Πρὸς Δ. τούτων εἶνε ἡ *Μίνθη* καὶ εἰς τὰ Ν. τοῦ νομοῦ τὸ *Αἰγαλέον*.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Κυπαρισσίας παράγει σταφίδα καὶ ἡ τῆς Ὀλυμπίας παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς καὶ οἶνον.

Ποταμοί. Εἰς τὰ Β. σύνορα διέρχεται ὁ Ἁλφειός, περὶ οὗ εἴπομεν, καὶ ἡ *Νέδα* μικρὸς ποταμὸς πηγάζων ἐκ τοῦ Λυκαίου καὶ ἐκδάλλων εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς δύο Ἐπαρχίας, 1) Τῆς *Τριφυλίας* καὶ 2) τῆς Ὀλυμπίας, αἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 86,500 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὴν σηροτροφίαν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΦΥΛΛΙΑΣ (50,400 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Ν. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Κυπαρισίαν* μὲ 6,600 κ. ἥτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, καὶ ἀπέχει τῆς παραλίας τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου περὶ τὰ 20 λεπτά τῆς ὥρας.

Πρὸς Ν. αὐτῆς κείνται τὰ *Φιλιατρά* μὲ 9,800 κ. εἶνε πόλις πλουσία ἔχει γυμνάσιον δημοσυντήρητον καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ τοῦ ὄρου τῆς Ἁγίας Κυριακῆς. *Γαργαλιάνοι* πλουσία πόλις μὲ 5 χ. κ., ἥτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ τοῦ ὄρου *Μαράθου*, πλησίον τοῦ ὁποίου κείται καὶ ἡ νησίς *Πρότη*.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ (36,100 κ.)

Τὸ πρὸς Β. τοῦ ποταμοῦ Νέδα μέρος τοῦ νομοῦ ἀποτελεῖ τὴν Ἐπαρχίαν Ὀλυμπίας, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἀνδρίτσαϊνα κειμένη ἐπὶ κατωφεροῦς τοποθεσίας καὶ ἔχουσα γυμνάσιον, βιβλιοθήκην καὶ 2200 κ. Ζαχάρω κώμη πλησίον τῆς ὁποίας εἶνε τὰ λουτρά τοῦ Καϊάφα. Ἀγουλινίτσα μὲ 2600 κ. πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἰχθυοτροφεῖα. Ν. Δ. τῆς Ἀνδριτσαίνης καὶ ἐν τῇ θέσει Βάσσαϊς ἐπὶ τοῦ ὄρους Κοιλίον κείνται τὰ ἑρείπια τοῦ περιωνύμου ναοῦ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος.

 ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Β. Δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔρξεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἀχαΐας καὶ Ἴόνιον πέλαγος, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, πρὸς Α. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας καὶ πρὸς Ν. εἶνε ὄριον ὁ Ἀλφειὸς ποταμὸς.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος πρὸς Α. καὶ Β. εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ λοιπὸν πεδινόν. Τὸ δὲ κλίμα εἶνε ὑγιεινὸν καὶ ὀλίγον θερμὸν τὸ θέρος.

Ὅρη. Εἰς τὰ ἀνατολικά μέρη ἐκτείνεται τὸ δασῶδες ὄρος Φολόη, εἰς δὲ τὰ βόρεια ὄρια ἐκτείνονται κλάδοι τινὲς τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, καὶ εἰς τὰ δυτικά μέρη ὑπάρχουσι λόφοι τινές, οἵτινες χωροῦσι μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζουσι τὰ ἀκρωτήρια Κατάκολον καὶ Γλαρέντζαν.

Πεδιάδες. Ἡ πρὸς Δ. τῆς Φολόης καὶ μέχρι τοῦ Ἰονίου πέλαγους ἑκτασις ἀποτελεῖ τὴν εὐφορωτάτην πεδιάδα τῆς Ἠλίδος, ἥτις παράγει ἄφθονον σταφίδα, οἶνον, ἔλαιον καὶ ἐκλεκτὰς ὀπώρας.

Ποταμοί. Πλήν τοῦ Ἀλφειοῦ, περὶ οὗ εἵπομεν, εἶνε ὁ Ἐρυμάνθος πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀλφειὸν καὶ ὁ Πηγεῖος ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου, διευθύνεται πρὸς Δ, ἔπειτα στρέφει πρὸς Ν. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Ὁ νομὸς Ἠλείας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν Ἐπαρχίαν, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 91,500 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν, ἰδίως τῆς σταφίδος, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶνε ὁ Πύργος μεσόγειος πόλις μὲ 12,700 κ. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε πλουσία, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον σταφίδος καὶ συγκοινωνεῖ μὲ τὰς Πάτρας καὶ μὲ τὸ Κατάκωλον, ὅπερ εἶνε καὶ ἐπίνειόν τῆς, διὰ σιδηροδρόμου. Β. Δ. τοῦ Πύργου κείται ἡ ἀκμάζουσα καὶ εὐπορος πόλις Ἀμαλιάς μὲ 6900 κ. Βορειότερον ταύτης εἶνε αἰέπισης ἀκμάζουσαι κωμοπόλεις Γαστούνη, Λεχαιὰ καὶ Μανωλὰς κτῆμα τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου. Αἱ κωμοπόλεις αὗται κείνται παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἥτις ἐνώνει τὰς Πάτρας μὲ τὸν Πύργον. Πλησίον δὲ τῶν Λεχαιῶν μία γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου διευθύνεται πρὸς Δ. καὶ καταλήγει εἰς τὰ ἱαματικὰ λουτρά τῆς Κυλλήνης ὄχι μακρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου Γλαρέντζα. Ἐκ τοῦ Πύργου ὁ σιδηρόδρομος διευθύνεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ καταλήγει εἰς τὴν τερπνὴν καὶ περιώνυμον κοιλάδα τῆς Ὀλυμπίας, ἥτις ἀρδεύεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ἀλφειοῦ καὶ Κλανδέου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ καταφύτων λόφων. Ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Πανελλήνιοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες εἰς τοὺς ὁποίους συνέρρεον χιλιάδες Ἑλλήνων ἐξ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Ἐνταῦθα δὲ ὑπῆρχεν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε τὸ μέγα ἐλεφάντινον ἄγαλμά του καὶ πλεῖστα ἄλλα ἱερὰ οἰκοδομήματα καὶ ἔργα θαυμασίας τέχνης, ἐξ ὧν ἄλλα μὲν κατεστράφησαν, ἄλλα δὲ κατεχώσθησαν ὑπὸ τῆς ἰλύος τῶν ποταμῶν. Γενομένων ἔμως ἀνασκαφῶν ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ δύο ἀριστουργήματα τῆς τέχνης, ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλου καὶ ἡ νίκη τοῦ Παιωνίου, καὶ κατετέθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ μουσεῖον.

NOMOS AXAΪΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Β. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν Πατρῶν καὶ τὸν Κορινθιακόν, πρὸς Α. ἀπὸ τὸν νομὸν Κορινθίας, πρὸς Ν. ἀπὸ τοὺς νομοὺς Ἀρκαδίας καὶ Ἠλείας καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἠλείας καὶ Ἴονιον πέλαγος.

Κόλποι. Πρὸς Β. ἔχει δύο κόλπους, τὸν τῶν Πατρῶν, ὅστις ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Ἀράξου καὶ Ῥίου, καὶ τὸν Κορινθιακόν. Οἱ κόλποι οὗτοι συνδέονται διὰ τοῦ πορθμοῦ Ῥίου — Ἀντιρρίου.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος πρὸς Δ. εἶνε πεδινόν, τὸ δὲ ἄλλο εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶνε ὑγιεινὸν καὶ εὐκραές, πλὴν τῶν πολὺ ὄρεινῶν ἔνθα εἶνε ψυχρόν.

Ὅρη. Εἰς τὰ ἀνατολικά μέρη εἶνε τὰ Ἀροάνια (Χελμός), εἰς τὰ βόρεια τὸ Παναχαϊκόν, εἰς τὰ νότια ὁ Ἐρυμάνθος (Ὡλονός), καὶ εἰς τὰ δυτικά αὐτοῦ τὸ Μαυροβοῦνι, τὰ ὅποια εἶνε κατάφυτα ἐκ διαφόρων δένδρων χρησίμων πρὸς ὕλοτομίαν.

Πεδιᾶδες. Ἡ πεδιάς τῆς Ἀχαΐας καὶ ἡ μικροτέρα ταύτης τοῦ Αἰγίου κατάφυτοι ἀπὸ σταφίδαμπέλους καὶ διάφορα ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα.

Ποταμοί. Πλὴν τοῦ Πηγειοῦ, περὶ οὗ εἶπομεν, εἶνε καὶ οἱ μικροὶ ποταμοὶ Πεῖρος πηγάζων ἐκ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν, Σελινοῦς πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ὁ Κράθις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροανίων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς Ἐπαρχίας 1) τῶν Πατρῶν, 2) τῆς Αἰγιαλείας καὶ 3) τῶν Καλαβρύτων, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 145 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ὕλοτομίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΤΡΩΝ (79 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Πάτρας μὲ 38 χ. κ. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, κεῖται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας παρὰ τὸν δμώνυμον κόλπον, εἶνε ἡ ὠραιότερα, ἡ μεγαλειότερα καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Πελοποννήσου, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐξαγωγῆς σταφίδος καὶ συνδέεται μὲ τὰς Ἀθήνας σιδηροδρομικῶς. Κάτω Ἀχαΐα εὐπορος κωμόπολις παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, Χαλανδρίτσα μεσόγειος καὶ εὐπορος κωμόπολις.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ (22 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Β. μέρος τοῦ νομοῦ τὸ παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐκτεινόμενον καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Αἶγιον μὲ 7800 κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, εἶνε ἐμπορικὴ καὶ πλουσία, διότι ἐξάγει τὴν ἐκλεκτοτέραν Κορινθιακὴν σταφίδα, καὶ συγκοινωνεῖ μὲ τὰς Πάτρας καὶ Ἀθήνας

σιδηροδρομικῶς. Πρὸς Ν. τοῦ Αἰγίου κεῖται ἡ πλουσία Μονὴ τῶν *Ταξιάρχων*, καὶ πρὸς Α. αὐτοῦ ἡ κώμη *Διακοφτόν*, ἐκ τῆς ὁποίας ἄρχεται ὁ πρὸς τὰ Καλάβρυτα ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ (45 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Α. μέρος τοῦ νομοῦ, εἶνε ὀρεινὴ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Καλάβρυτα μὲ 1400 κ. Τὰ Καλάβρυτα κεῖνται ἐν μέσῳ κοιλάδος τῶν Ἀροανίων, ἔχουσιν ἀφθονα ὕδατα καὶ συνδέονται δι' ὀδοντωτοῦ σιδηροδρόμου. Πρὸς Β. τῶν Καλαβρύτων κεῖνται τὸ *Μέγα Σπήλαιον* ἢ διασημοτέρα Μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἣ ὑπάρχει καὶ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ. Πρὸς Δ. δὲ τῶν Καλαβρύτων εἶνε καὶ ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τῆς Ἀγίας Λαύρας, ἐν ἣ ὁ Γερμανός, ὁ Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν, ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως τῇ 25 Μαρτίου τοῦ 1821. Ἡ ἱερὰ δὲ αὕτη σημαία ὑπάρχει ἀκόμη καὶ φυλάσσεται ἐν τῷ θησαυροφυλακείῳ τῆς Μονῆς.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α') Ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει.

Πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος ἐξαπλοῦται τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἐν ᾧ εἶνε ἐγκυκατεσπαρμέναι ὠραῖαι νῆσοι, ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν κατέχονται εἰσέτι ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἄλλαι δὲ ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καὶ τοιαῦται εἶνε αἱ βόρειοι Σποράδες, αἵτινες ὑπάγονται εἰς τὸν νομὸν Μαγνησίας, ἢ *Εὐβοία*, ἥτις μετὰ τῆς Σκύρου ἀποτελεῖ τὸν νομὸν *Εὐβοίας*, καὶ αἱ *Κυκλάδες*, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν νομὸν *Κυκλάδων*.

Αἱ νῆσοι αὗται εἶνε λείψανα ξηρᾶς, ἥτις συνείχετο μετὰ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ κατεποντίσθη ἕνεκα ἰσχυρῶν σεισμῶν.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ὁ νομὸς *Εὐβοίας* ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους *Εὐβοίαν* καὶ *Σκύρον*.

Εὐβοία. Αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ ἐπιμήκης κειμένη παραλλήλως τῇ ἀνατολικῇ πλευρᾷ

τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ χωριζομένη ταύτης ὑπὸ τῆς Εὐβοϊκῆς θαλάσσης.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε ὀρεινὸν καὶ ἀπότομον, τὸ δὲ κλίμα εὐκραὲς καὶ ὑγιεινόν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας εἶνε προεκτάσεις τῶν ὀρέων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ βόρειον τμήμα τῆς νήσου εἶνε τὸ *Τελέθριον* κατάφυτον ἐκ πευκῶν, καστανεῶν καὶ ἄλλων δένδρων. Τὸ ὄρος τοῦτο προχωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει πρὸς τὰ ΒΑ. μὲν τὸ ἀκρωτήριο *Ἀρτεμίσιον*, ἔνθα οἱ Ἕλληνες ναυμαχήσαντες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας, πρὸς Δ. δὲ τὸ ἀκρωτήριο *Κύναιον*, πλησίον τοῦ ὁποῦ καίενται αἱ μικραὶ νῆσοι *Λιχάδες*. Πρὸς Ν. τούτου εἶνε τὸ *Κανδήλι*, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξάγεται λευκόλιθος. Πρὸς τὰ ΝΔ. τούτου καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς νήσου κεῖται τὸ ὄρος *Δίρφος* κατάφυτον ἐκ διαφόρων δένδρων καὶ ἰδίως καστανεῶν. Εἰς δὲ τὸ Ν. τμήμα τῆς νήσου εἶνε τὸ ὄρος *Ὀχη*, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει πρὸς Α. μὲν τὸ ἀκρωτήριο *Καφηρέα*, πρὸς Ν. δὲ τὸν *Γεραιστὸν* καὶ *Παξιμάδι*, μεταξὺ τῶν ὁποῶν σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς *Καρύστου*.

Πεδιᾶδες. Εἰς τὸ Β. μέρος τῆς νήσου ἐκτείνεται ἡ εὐφορος πεδιάς τοῦ *Σηροχωρίου*, ἣτις παράγει δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον καὶ τρέφει μελίσσας, αἵτινες παράγουσιν ἐκλεκτὸν μέλι. Πρὸς Δ. δὲ τῆς *Δίρφους* ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τῆς *Χαλκίδος*, (*Δηλάντιον* πεδίον), ἣτις παράγει οἶνον ῥητινίτην καὶ δημητριακοὺς καρπούς. Πρὸς Α. δὲ τῆς *Δίρφους* εἶνε ἡ μικρὰ πεδιάς τῆς *Κύμης* παράγουσα ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, πολὺν δὲ καὶ ἐκλεκτὸν οἶνον περιζήτητον ἐν Εὐρώπῃ.

Ποταμοί. Ὁ *Κάλλας*, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ *Τελεθρίου*, διαρρέει τὴν πεδιάδα τοῦ *Σηροχωρίου* καὶ ἐκβάλλει παρὰ τὸ *Ἀρτεμίσιον*, καὶ ὁ *Δήλαντος*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς *Δίρφους*, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς *Χαλκίδος* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Εὐβοϊκὴν θάλασσαν.

Λίμναι. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ εἶνε ἡ μικρὰ λίμνη *Λυστός*.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) τῆς *Χαλκίδος* 2) τοῦ *Σηροχωρίου* καὶ 3) τῆς *Καρυστίας*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 115,500 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ (45 χ. κ.)

Αὕτη περιλαμβάνει τὴν χώραν, ἣτις κεῖται μεταξύ Τελεθρίου, Δίρφου καὶ Εὐβοϊκῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Χαλκίδα, ἣτις εἶνε πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ.

Ἡ Χαλκίς κεῖται εἰς τὸ μέσον τῆς δυτικῆς παραλίας τὴν νήσου, ἐκεῖ ἔνθα κεῖται καὶ ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου, ὅστις χωρίζει τὴν Εὐβοϊαν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὸν ὅποιον γίνεται καθ' ἑκάστην τὸ ὥραϊον φαινόμενον τῆς παλιρροίας. Ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τούτου ὑπάρχει κινήτῃ σιδηρᾷ γέφυρα, ἣτις ἐνώνει τὴν νήσον μὲ τὴν Βοιωτίαν. Ἡ Χαλκίς ἔχει 8,600 κ. ἐν οἷς καὶ τινες Ἰσραηλίτας καὶ ὀθωμανοὺς καὶ ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον ἰδίως οἴνου καὶ οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Ἐρέτρια (Νέα Ψαρὰ) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐρέτριαν συνοικισμὸς Ψαριανῶν, οἵτινες ἔχουσι τὸ προνόμιον τῆς ἐκλογῆς δύο βουλευτῶν. Αἶμνη κωμόπολις παράλιος ἐν τῇ Εὐβοϊκῇ κόλπῳ. Ἀγία Ἄννα μεσόγειος κωμόπολις παράγουσα ἐκλεκτὸν οἶνον.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΞΗΡΟΧΩΡΙΟΥ (18 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ πρὸς Β. τοῦ Τελεθρίου κείμενον τμήμα τῆς νήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν κωμόπολιν Ξηροχώριον μὲ 3,400 κ. ἐπὶ τῆς καταφύτου πεδιάδος ἐξ ἐλαιῶν, ἀμπέλων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐπίνειον τοῦ Ξηροχωρίου εἶνε οἱ Ὀρειοὶ καὶ συγκοινωνεῖ μετ' αὐτοῦ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. ΝΑ. δὲ τοῦ Ξηροχωρίου κεῖται ἡ κωμόπολις Αἰδηρὸς ἐπὶ τερπνῆς θέσεως μὲ 1200 κ. Ἡμίσειαν δὲ ὦραν πρὸς Ν. αὐτῆς κεῖνται τὰ περιώνυμα λουτρά τῆς Αἰδηρῶς.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ (50 χ. κ.)

Αὕτη περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς Εὐβοίας καὶ τὴν νήσον Σκῦρον καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Κύμην μὲ 4,800 κ. Αὕτη κεῖται εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου ἀπέχουσα πολὺ ὀλίγον τῆς θαλάσσης, εἶνε πόλις ἀρχαία καὶ ὀνομαστή διὰ τὸν λαμπρὸν μέλανα οἶνον καὶ τοὺς γαιάνθρακας. Ἀλιβέριον κώμη παράλιος μὲ 1400 κ. παρὰ τὴν Δ. πλευρὰν τῆς νήσου καὶ ἐπίνειον τῆς Κύμης. Κάρυστος μὲ 1400 κ. εἰς τοὺς πρὸς Ν. πρόποδας τοῦ ὄρους Ὀχη, καὶ ὄχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας Καρύστου.

Γεωγραφία Ἰω. Λάζου

5

Σκῦρος. Πρὸς Α. τῆς Εὐβοίας καὶ ἀπέναντι τῆς Κύμης κεῖται ἡ νῆσος Σκῦρος, ἥτις εἶνε ὄρεινὴ καὶ δασώδης. Αὕτη παράγει οἶνον, ἔλαιον, ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, τρέφει ποίμνια αἰγῶν καὶ ἔχει πρωτεύουσαν ὁμώνυμον πόλιν μὲ 3800 κ.

Πρὸς Δ. τῆς Καρύστου κεῖνται τέσσαρες μικραὶ νῆσοι, οἱ Πεταλιοί, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸν βασιλέα ἡμῶν καὶ παράγουσιν ἐκλεκτὸν οἶνον.

ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ὁ νομὸς Κυκλάδων ἀποτελεῖται ἀπὸ 20 περίπου νήσους, αἵτινες εἶνε ὄρειναι καὶ πετρώδεις. Εἷς τινὰς ὅμως ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσι μικραὶ κοιλιάδες καὶ πεδιάδες καλῶς καλλιεργημέναι, καὶ κατάφυτοι ἀπὸ ἀμπέλους, ἐλαίας, πορτοκαλέας, λεμονέας καὶ ἄλλα ὄπωροφόρα δένδρα. Πλὴν τοῦ οἴνου, τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ὄπωρῶν, ἄλλα προϊόντα τῶν νήσων εἶνε ὁ τυρός, ἡ μιζύθρα, τὸ μέλι, ἡ μέταξα καὶ διάφορα ὄρυκτά, σμύρις, θεῖον, θηραϊκὴ γῆ, μυλόλιθοι, κιμωλία κλπ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν νήσων τούτων εἶνε ὑγιεινὸν καὶ γλυκὺ. Πολιτικῶς ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 7 Ἐπαρχίας 1) τῆς Σύρου 2) τῆς Τήνου, 3) τῆς Ἀνδρου, 4) τῆς Νάξου, 5) τῆς Θήρας, 6) τῆς Μήλου καὶ 7) τῆς Κέας, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 134,800 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὄπωροφόρων δένδρων, τὴν ἀλιεῖαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΥΡΟΥ (32 χ. κ.)

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σύρου, Μυκόνου, καὶ τῶν ἀκατοικήτων Γυάρου, Ῥηρείας καὶ Δήλου.

Σῦρος. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μικρά, πετρώδης καὶ ἀνυδρὸς, παράγει ὅμως κυάμους, ντομάτας πρωιμώτατα. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Ἐρμούπολις μὲ 18,700 κ. Αὕτη εἶνε νέα πόλις κτισθεῖσα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ προσφύγων Χίων, παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν, ἔνθα ὑπάρχει καὶ λιμὴν ἀσφαλέστατος. Ἦτο ἄλλοτε ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἥδη ὅμως ἐπειδὴ περιωρίσθη τὸ ἐμπόριον διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Πειραιῶς οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐπεδόθησαν εἰς τὴν βιομηχανίαν. Διὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πλεῖστα ἀτμοκίνητα βιομηχανικὰ καταστήματα, ἥτοι ναυπηγεῖα,

σιδηρουργεία, βαφεΐα, βυρσοδεφεΐα, υφαντουργεία, σαπωνοποιεία, επιπλοποιεία, νηματοουργεία, υαλοποιεία και λουκουμποποιεία, εις τὰ ὁποῖα κατασκευάζεται τὸ ἐξαιρετὸν Συριανὸν λουκούμι. Ὅχι μακρὰν τῆς Ἑρμουπόλεως καὶ ἐπὶ βραχῶδους λόφου κεῖται ἡ ἄνω πόλις, ἣτις λέγεται *Σῦρος* καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 3300 κ. τῶν πλείστων καθολικῶν ἐχόντων καὶ ἴδιον ἐπίσκοπον.

Πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Σύρου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος *Γύαρος* καὶ πρὸς Α. ἡ *Ρήνεια* καὶ ἡ *Δήλος*, αἵτινες εἶνε ἀκατοίκητοι. Ἡ *Δήλος* δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐθεωρεῖτο ὡς ἱερὰ νῆσος, διότι ἐπιστεύετο ὅτι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθησαν ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις. Ὑπῆρχε δὲ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ μεγαλοπρεπῆς ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ὁποῖου λείψανα εὐρέθησαν κατὰ τὰς γενομένας ἀνασκαφάς.

Μύκωνος. Πρὸς Α. τῆς Δήλου κεῖται ἡ ξηρὰ καὶ πετρώδης νῆσος *Μύκωνος*, ἣτις παράγει ὀλίγον οἶνον, ἔλαιον καὶ μέλι. Κατοικεῖται ὑπὸ 4,400 κ. τῶν πλείστων ναυτικῶν καὶ ἔχει πρωτεύουσαν ὁμώνυμον πόλιν κειμένην εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΝΟΥ (12,300 κ.)

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν νῆσον *Τήνον* κειμένην πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Σύρου, ἣτις εἶνε ὀρεινὴ καὶ τραχεῖα, ἔχει ἀφθονα ὕδατα καὶ παράγει ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον καὶ οἶνον. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 12,300, ὅτινες εἶνε ναυτικοί, καλλιεργηταὶ καὶ λαξευταὶ μαρμάρων. Τινὲς δὲ τούτων εἶνε καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα ἔχοντες μάλιστα σχολεῖον καθολικὸν καὶ ἐπίσκοπον. Πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας εἶνε ἡ ὁμώνυμος κωμόπολις *Τήνος* παρὰ τὴν ΝΔ. παραλίαν μὲ 2400 κ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ περικαλλὴς ναὸς τῆς *Εὐαγγελιστρίας* εἰς τὸν ὁποῖον συρρέουσι χιλιάδες προσκυνητῶν δις τοῦ ἔτους κατὰ τὰς πανηγύρεις (25 Μαρτίου καὶ 15 Αὐγούστου). Εἰς τὸ Β. μέρος τῆς νήσου εἶνε ἡ κωμόπολις *Πύργος*, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι λατομεῖα μαρμάρων λευκῶν καὶ κιτρίνων.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΝΔΡΟΥ (19 χ. κ.)

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν νῆσον Ἄνδρον, ἣτις πρὸς τὰ ΝΑ. μὲν πλησιάζει τὴν *Τήνον* μεθ' ἧς σχηματίζει στενὸν πορθμὸν ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς ναυτικούς, πρὸς τὰ ΒΔ. δὲ πλησιάζει τὴν *Εὐβοίαν* καὶ σχηματίζει τὸν ἐπίσης ἐπικίνδυνον πορθμὸν τοῦ *Καφηρέως*. Ἡ νῆσος

αὕτη εἶνε ὄρεινή, διότι ἐξαπλοῦται κατὰ μῆκος αὐτῆς ἡ μικρὰ ὄροστοιχία *Κουβάρα*, μεταξύ τῆς ὁποίας περικλείονται κοιλάδες εὐφοροὶ καὶ κατάρρυτοι, εἰς τὰς ὁποίας πολὺ εὐδοκιμοῦσι τὰ ἐσπεριδοειδῆ δένδρα.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ ὁμώνυμος κωμόπολις Ἐνδρος μὲ 1,800 κ. κειμένη εἰς τὴν Α. παραλίαν τῆς νήσου.

4) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΕΑΣ (13,300).

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους *Κέα*, *Κύθνον* καὶ *Σέριφον*.

Κέα κοινῶς Τζιά. Αὕτη εἶνε νῆσος ὄρεινή ἔχουσα τὸ ὄρος Ἅγιον Ἥλιαν, καὶ κατάφυτος ἐκ δρυῶν καὶ ὀπωροφόρων δένδρων, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγει οἶνον, ὀλίγα σιτηρὰ καὶ ὀπώρας πολλὰς. Πόλις ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ *Κέα* μὲ 5 χ. κ., ἥτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε μεσόγειος, κεῖται ἐπὶ τινος κατωφερείας τοῦ ὄρους καὶ ἔχει ὡς ἐπίνειον τὸν Ἅγιον Νικόλαον.

Κύθνος (κοινῶς Θερμιά). Αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῆς Κέας, εἶνε ὄρεινή καὶ πετρώδης, ἔχει ἰαματικά ὕδατα παρὰ τὸν λιμένα τῆς Ἁγίας Εἰρήνης καὶ παράγει κριθήν. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 4300, ἐξ ὧν 1950 κατοικοῦσιν εἰς τὴν μεσόγειον κωμόπολιν Κύθνον, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν κωμόπολιν *Δρουσιίδα*.

Σέριφος. Πρὸς Ν. τῆς Κύθνου κεῖται ἡ μικρὰ καὶ κυκλοτερῆς νῆσος *Σέριφος* μὲ 3800 κ., ἥτις εἶνε πετρώδης καὶ ἐξάγει σιδηρόλιθον. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ ὁμώνυμος καὶ μεσόγειος κωμόπολις *Σέριφος* μὲ 2400 κ., ἥτις κεῖται ἐπὶ ἀποτόμου βράχου.

4) ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΗΛΟΥ (13 χ. κ.).

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους *Μῆλον*, *Κίμωλον*, *Πολύαιγον*, *Σίφρον*, *Φολέγανδρον* καὶ *Σίτινον*.

Μῆλος. Αὕτη ἔχει μέγαν καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα καὶ πολλὰ ὕδατα. Εἶνε ἠφαιστειώδης, ἔχει πολλὰς θερμὰς πηγὰς, παράγει δυνατὸν οἶνον, ὀπώρας καὶ ὀλίγα σιτηρὰ καὶ ἐξάγει θεῖον, ἀργυρομιγῆ βαρυτίνην, γύψον, στυπτηρίαν καὶ μυλοπέτρας. Αὕτη ἄλλοτε ἦτο πολυάνθρωπος, ἦδη δὲ κατοικεῖται ὑπὸ 5300 κ., οἱ ὅποιοι εἶνε ἀριστοὶ πρῶροι. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ *Πλάκα* μὲ 1100 κ. καὶ παρὰ τὴν Β. παραλίαν τοῦ λιμένος. Πλησίον αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία καὶ πολυάνθρωπος *Μῆλος* τῆς ὁποίας σφύζονται πολλὰ λείψανα, ἐνθα τῷ

1820 εὐρέθη καὶ τὸ περίφημον ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, ἕπερ, ἔξαχθὲν κρυφίως παρ' ἀρχαιοκαπήλου, στολιζέει ἤδη τὸ ἐν Παρισίοις μουσεῖον τοῦ Λούβρου. Ἀδάμας συνοικισμὸς Κρητικῶν, διάσημος τὸ πάλαι διὰ τὰ χρυσορυχεῖα.

Κίμωλος. Αὕτη εἶνε νῆσος μικρὰ καὶ ἄγονος, ἐξάγουσα τὴν γνωστὴν κιμωλίαν γῆν, ἣν ἐκεῖ μεταχειρίζονται ἀντὶ σάπωνος. Κατοικεῖται ὑπὸ 1600 κ. καὶ ἔχει ὁμώνυμον κωμόπολιν.

Πολύαιγος. Αὕτη εἶνε μικρὰ νησίς κειμένη πλησίον τῆς Κιμώλου.

Φολεγάνδρος. Αὕτη κεῖται πρὸς Α. τῆς Μήλου, εἶνε ὀρεινὴ, παράγει οἶνον καὶ ἔχει 800 κ.

Σίκενος. Αὕτη κεῖται πρὸς Α. τῆς Φολεγάνδρου, εἶνε βουνώδης καὶ ἀλίμενος καὶ ἔχει 700 κ.

Σίφνος. Αὕτη κεῖται Β. Α. τῆς Κιμώλου, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀλίγα σιτηρά. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 4 χ. κ. οἷτινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἀγγειοπλαστικὴν καὶ τὴν κατασκευὴν ψιαθίνων πλῶν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Ἀπολλωνία μὲ 800 κ. Ἡ νῆσος αὕτη τὸ πάλαι ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μολύβδου.

6) ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΑΞΟΥ (24 χ. κ.)

Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους *Νάξου, Πάρου, Ἀντίπαρον* καὶ *Ἐπισκοπὴν*.

Νάξος. Αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα καὶ εὐφωρωτέρα νῆσος τῶν Κυκλάδων. Διασχίζεται δὲ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ ὄροστοιχίας, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ λέγεται *Δρίος*. Πρὸς Α. δὲ καὶ Δ. τῆς ὄροστοιχίας ταύτης ὑπάρχει πεδινὸν ἔδαφος εὐφωρωτάτον καὶ χλοερὸν, παράγον οἶνον, ἔλαιον, δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, καὶ τρέφει ποίμνια, ἐξ ὧν παράγεται τυρὸς καὶ ἐξαίρετος μίζιθρα. Ἐν αὐτῇ ἐξάγεται καὶ τὸ πολῦτιμον ὄρυκτὸν σμύρις, ἧτις χρησιμεύει πρὸς λείανσιν μετάλλων καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ *Νάξος* κατοικεῖται ὑπὸ 1560 κ., ὧν τινες εἶνε καθολικοί, καὶ ἔχει ὁμώνυμον κωμόπολιν μὲ 1600 κ. κειμένην παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν. *Κωμανὴ* μὲ 1400 κ. πλησίον τῶν μεταλλείων τῆς σμύριδος.

Πάρος. Αὕτη κεῖται πρὸς Δ. τῆς *Νάξου*, ἔχει λατομεῖα ἡμιδιαφάνους μαρμάρου καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον, πορτοκάλια καὶ λε-

μόνια. Κατοικείται δὲ ὑπὸ 8,300 κ. καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Παροικίαν μὲ 2600 κ. παρὰ τὴν δ. παραλίαν.

Ἀντίπαρος. (᾽Ωλλίαρος). Αὕτη κεῖται Ν. Δ. τῆς Πάρου, εἶνε μικρὰ καὶ κατοικείται ὑπὸ 700 ἀνθρώπων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει βαθὺ σπήλαιον μὲ ὠραίους σταλακτίτας.

Ἐπισκοπή. Ν. Δ. Τῆς Ἀντιπάρου καὶ πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ ἀκατοίκητος νησίς Ἐπισκοπή.

7) ΕΠΑΡΧΙΑ ΘΗΡΑΣ (21,600 κ.)

Πρὸς Ν. τῆς Νάξου κείνται αἱ νῆσοι Θήρα, Θηρασία, Ἴος, Ἀμοργός καὶ Ἀνάφη, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὴν Ἐπαρχίαν Θήρας.

Θήρα (Σαντορίνη). Αὕτη εἶνε νήσος ξηρά, ἀνυδρος μὲ θερμὰς λαματικὰς πηγὰς καὶ ἠφαιστειογενῆς. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς καλύπτεται ὑπὸ ἠφαιστείου τέφρας καταλλήλου δι' ἀμπέλους. Διὸ καὶ ὁ παραγόμενος οἶνος εἶνε ἐκλεκτὸς καὶ πολὺ δυνατός. Ἐν αὐτῇ ἐξάγεται καὶ ἡ πορσελάνη, ἥτις καὶ θηραϊκὴ γῆ λέγεται. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀνέρχονται εἰς 15,800 ἐξ ὧν τινες εἶνε καθολικοί. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ τῆς Ἐπαρχίας εἶνε ἡ κώμη Θήρα (κοινῶς Φηρὰ) κειμένη παρὰ τὴν δ. παραλίαν καὶ ἔχουσα 1000 κ.

Θηρασία. Πρὸ τοῦ μνησοειδοῦς κόλπου τῆς Θήρας κεῖται ἡ νήσος Θηρασία μὲ 850 κ. καὶ ἐξάγει Θηραϊκὴν γῆν. Εἰς τὴν μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας θάλασσαν ὑπάρχει κρατῆρ ἐνεργοῦ κατὰ καιροὺς ἠφαιστείου, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐσχηματίσθησαν αἱ πλησίον τῆς Θήρας κείμεναι νῆσοι Καϋμέναι καλούμεναι.

Ἀνάφη. Αὕτη κεῖται πρὸς Α. τῆς Θήρας, εἶνε μικρὰ νησίς, πετρῶδης καὶ τραχεῖα, παράγουσα οἶνον καὶ ἔχουσα ὀμώνυμον κώμην μὲ 650 κ.

Ἴος. Πρὸς Β. τῆς Θήρας κεῖται ἡ Ἴος (Νιὸς) παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ κριθὴν καὶ ἔχουσα ὀμώνυμον κωμόπολιν μὲ 2100 κ. καὶ ἀσφαλτῆ λιμένα.

Ἀμοργός. Αὕτη κεῖται Β.Α. τῆς Ἴου, εἶνε στενὴ, ἐπιμήκης καὶ ὄρεινὴ καὶ παράγει οἶνον καὶ ἔλαιον. Κατοικείται ὑπὸ 4200 ψυχῶν καὶ ἔχει πρωτεύουσαν ὀμώνυμον κώμην μὲ 1000 κ., ἥτις κοινῶς λέγεται Χώρα Κάστρον.

Β') Ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει.

Πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος ἐξαπλοῦται τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν αἱ ὠραῖαι καὶ τερπνὰ νῆσοι Κέρκυρα, Παξοί, Δευκιάς, Ἰθά-

κη, Κεφαλληνία, Ζακύνθος και τινες ἄλλαι πολὺ μικραί, αἵτινες λέγονται Ἰόνιοι νῆσοι. Αἱ νῆσοι αὗται μετὰ τῆς νήσου Κυθήρων κειμένης πρὸ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου λέγονται καὶ ἑπτάνησος ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ των διότι εἶνε ἑπτὰ. Αὗται διετέλεσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἑνετῶν ἐπὶ 450 ἔτη καὶ τελευταῖον ἀπὸ τοῦ 1814 ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἣ ὁποία τῷ 1864 τὰς παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Αὗται, πλὴν τῆς νήσου Κυθήρων, περὶ ἧς εἴπομεν ἀλλαγῶν, ἀποτελοῦσι τέσσαρας νομούς, 1) τῆς Κερκύρας, 2) τῆς Λευκάδος, 3) τῆς Κεφαλληνίας καὶ 4) τῆς Ζακύνθου.

NOMOS KEPKYRAS

Ὁ νομὸς Κερκύρας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κερκύρας, Παξῶν καὶ τεσσάρων ἄλλων πολὺ μικρῶν, ὧν οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 94,800. Πολιτικῶς δὲ ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς 2 ἐπαρχίας 1) τῆς Κερκύρας καὶ 2) τῶν Παξῶν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ (91 χ. κ.).

Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κερκύρας καὶ ἐκ τῶν πρὸς τὰ Β.Δ. κειμένων μικρῶν νήσων Μαθρόκη, Ὀθωνῶν καὶ Ἐρικούσης.

Κέρκυρα. Αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἡ βορειοτέρα τῶν Ἰονίων νήσων κειμένη πλησίον τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἠπείρου, μεθ' ἧς σχηματίζει πορθμόν, ὅστις στενοῦται παρὰ τὸ Β. ἄκρον. Εἶνε νήσος στενὴ καὶ ἐπιμήκης, πλὴν τοῦ β. αὐτῆς τμήματος, ὅπερ εἶνε πλατύ, καὶ ἐν τῷ ὑψοῦται τὸ ὄρος Παντοκράτωρ διευθυόμενον ἐκ Δ. πρὸς Α. Ἐκ τοῦ Δ. δὲ μέρους τοῦ ὄρους τούτου διευθύνεται χαμηλὴ ὄροστοιχία πρὸς Ν. καὶ κατὰ μῆκος τῆς νήσου μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐνθα σχηματίζει τὰ ἀκρωτήρια Λευκίμμην καὶ Ἀμφίπαγον. Τῆς ὄροστοιχίας ταύτης, ἣτις πολλαχῶς διακόπτεται ὑπὸ τερπνῶν καὶ καταφύτων κοιλάδων, ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε οἱ Ἅγιοι Δέκα. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὄροστοιχίας ταύτης ἐκτείνονται μικραὶ πεδιάδες καὶ κοιλάδες εὐφορώταται καὶ κατάφυτοι ἐξ ἔλαιων, ἀμπέλων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων, διὸ καὶ προϊόντα ἐξαγωγῆς τῆς νήσου εἶνε ἄφθονον ἔλαιον, οἶνος καὶ ὀπώραι.

Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶνε γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, διὸ καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι μεταβαίνουν εἰς αὐτὴν πρὸς ἀνάρρωσιν.

Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ἔλου τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ ὁμώνυμος πόλις Κέρκυρα, ἣτις κεῖται κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ἐπὶ μικρᾶς προεξοχῆς. Πρὸς Β. τῆς πόλεως ὑπάρχει λιμὴν ἀσφαλῆς, πρὸ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ νησίς Βίδο μὲ φρούρια ἐνετικά. Ἡ Κέρκυρα εἶνε μίᾳ ἀπὸ τὰς δευτερευούσας ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, χρησιμεύουσα ὡς μεσαποθήκη τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἑλλάδος, ἔχει δὲ καὶ πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, ἥτοι σιδηρουργεῖα, βυρσοδεψεῖα, σαπωνοποιεῖα, ἐπιπλαποιεῖα, ἐργοστάσια στεατικῶν κηρίων, χειροκτίων, ἀλεξιβροχίων καὶ παιγνιοχάρτων. Ἔχει φρενοκομεῖον, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται τὸ κομψὸν ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως μας καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος, τοῦ προστάτου τῆς νήσου, οὗ καὶ τὸ Ἅγιον λείψανον φυλάσσεται ἐντὸς ἀργυρᾶς λάρνακος. Εἰς μίαν δὲ τῶν περικαλλῶν πλατειῶν ἔχει στηθῆ ὁ ἀνδριὰς τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάν. Καποδιστρίου.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 18 χ. μετὰ δὲ τῶν παρακειμένων αὐτῇ τερπνῶν προαστείων Μανδουκίου, Γαρίτης, Ἁγίου Ρόκου καὶ Ἀνεμομύλου ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 29 χ. ἐξ ὧν τινες εἶνε Ἰσραηλίται καὶ Εὐρωπαῖοι. Πρὸς Ν. τῆς πόλεως Κερκύρας εἶνε ἡ τερπνὴ καὶ παράλιος κωμόπολις Γαστοῦρι μὲ 1100 κ., ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἡ ὠραία ἔπαυλις τῆς δολοφονηθείσης Αὐτοκρατείας τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ μὲ λαμπρὸν ἀνάκτορον καλούμενον Ἀχιλλεῖον. Πρὸς Δ. τῆς Κερκύρας εἶνε ἡ κωμόπολις Ποταμὸς καὶ πρὸς Β. ταύτης τὸ Σκριπερόν, αἵτινες συνδέονται μετὰ τῆς πόλεως δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΞΩΝ (3800 κ.).

Πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς Κερκύρας κεῖνται αἱ νῆσοι Παξὸς καὶ Ἀντίπαξος, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἐπαρχίαν Παξῶν μὲ 3800 κ. Αἱ νῆσοι αὗται εἶνε πετρώδεις καὶ ἀνυδροὶ, παράγουσι δὲ ἔλαιον καὶ ἀμύγδαλα. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶνε ἡ κώμη Γάιος μὲ 500 κ. ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου Παξῶν.

ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Ὁ νομὸς Λευκάδος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Τάφου, Καστοῦ, Καλάμου, Ἰθάκης καὶ τινῶν ἄλλων πολὺ μικρῶν, οἱ δὲ κά-
τοικοι αὐτοῦ ἀνέρχονται εἰς 43 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέρ-
γειαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς ἐ-
νομὸς εἰς δύο ἐπαρχίας 1) τῆς Λευκάδος καὶ 2) τῆς Ἰθάκης.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΑΔΟΣ (30 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Λευκάδα, Τάφου
καὶ τινὰς ἄλλας πολὺ μικράς.

Λευκάς. Ἡ Λευκάς κεῖται ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ πολὺ
πλησίον αὐτῆς μεθ' ἧς ἄλλοτε ἠνοῦτο δι' ἰσθμοῦ, ὃν ἀπέκοψαν διὰ
διώρυχος οἱ ἀρχαῖοι Κορίνθιοι. Ὁ μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀκαρ-
νανίας πορθμὸς εἶνε τόσον ἀδοθής, ὥστε δύναται τις νὰ διέλθῃ αὐτὸν
πεζῇ. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε εὖσειστον καὶ ὀρεινόν, διότι κατὰ
μῆκος αὐτῆς ἐκτείνεται τὸ ὄρος Ἅγιος Ἡλίας, ὅπερ προχωρεῖ μέχρι
θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον Λευκάταν, ἐξ οὗ λέγεται,
ὅτι ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ποιήτρια Σαφῶ. Εἰς τὰ νότια τῆς
νήσου σχηματίζεται καὶ ὁ κόλπος τῆς Βασιλικῆς, παρὰ τὸν ὁποῖον
υπάρχουσι ἀλατοπηγεῖα. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ υπάρχουνε καὶ πεδινὰ
μέρη καὶ ἰδίως παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν, εἰς τὰ ὁποῖα καλ-
λιεργεῖται ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ἡ σταφίς καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποί.
Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ ὁμώνυμος πόλις Λευκάς μὲ
5800 κ. κειμένη παρὰ τὸν πορθμὸν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας
καὶ ἔχουσα ἀντισεισμικὰς οἰκίας. Πρὸς Ν. τῆς Λευκάδος κείνται αἱ
κωμοπόλεις Καρνὰ καὶ Ἅγιος Πέτρος.

Πρὸς Α. τῆς Λευκάδος καὶ πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ νήσος Τάφος
(Μεγανῆσι) ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ κωμόπολις Βαθὸ μὲ 1500 κ.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΙΘΑΚΗΣ (13 χ. κ.)

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Ἰθάκην, Κάλामον,
Καστόν, Ἀτοκον, Ἀρκοῦδι καὶ Ἐχινάδας.

Ἰθάκη. Αὕτη εἶνε νήσος ὀρεινὴ καὶ πετρώδης, ἔχουσα τὸ ὄρος
Νήριον. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ἔχει τὸν κόλπον

Μῶλον, ὅστις προχωρεῖ τόσο ὥστε ὀλίγον ὑπολείπεται νὰ χωρισθῆ αὐτὴ εἰς δύο νήσους. Παρὰ τὴν ἀνατολικὴν δὲ πλευρὰν αὐτῆς ὑπάρχουσι καὶ πεδινὰ μέρη εἰς τὰ ὅποια εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ ἄμπελος καὶ ἡ σταφίς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 11,400 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἔχοντες περὶ τὰ 90 ἱστιοφόρα πλοῖα, καὶ φημίζονται διὰ τὴν ἐμπειρότητα των περὶ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Ἰθάκη ἢ Βαθὸ μὲ 4700 κ. κειμένη εἰς τοὺς παρὰ τὸν λιμένα λόφους ἀμφιθεατρικῶς.

Ἡ Ἰθάκη εἶνε πατρίς τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεῶς καὶ σφίζονται ἐν αὐτῇ πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος. Ὑπὸ τὸ ἀνάκτορον δὲ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἀνεκαλύφθησαν πολλοὶ τάφοι, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν ψέλια, δακτύλιοι καὶ νομίσματα χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ. ΒΑ. τῆς Ἰθάκης κείνται αἱ μικραὶ νῆσοι Ἰστοκος, Καστὸς καὶ Κάλαμος, αἵτινες κατοικοῦνται ὑπὸ ὀλίγων ἀνθρώπων ἀσχολουμένων εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Αἱ νῆσοι αὗται ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Ἰόνιοι νῆσοι ὑπῆρξαν τὸ καταφύγιον πολλῶν οἰκογενειῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Κεφαλληνίας ἣτις κεῖται ΝΑ. τῆς Ἰθάκης καὶ πολὺ πλησίον αὐτῆς ὥστε σχηματίζει μετ' αὐτῆς μακρὸν πορθμὸν. Ἡ Κεφαλληνία σχίζεται βαθέως ὑπὸ δύο κόλπων ἐνὸς πρὸς τὰ ΝΑ. τὸν τοῦ Διβαδίου καὶ ἐτέρου πρὸς Β. τὸν τοῦ Μύρτου, οἵτινες σχηματίζουν εἰς τὰ ΝΑ. τὴν Παλλικὴν χερσόνησον, ἡ ὅποια συνδέεται μὲ τὴν λοιπὴν νῆσον διὰ στενοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ πρὸς Β. τὴν χερσόνησον Ἐρισσον.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Κεφαλληνίας εἶνε εὐσειστον καὶ μᾶλλον ὄρειον. Εἰς τὰ ΝΑ. μέρη αὐτῆς ὑπάρχει τὸ ὄρος Αἴνος (Ἐλατοδοῦνι) κατάφυτον ἐξ ἐλατῶν, ὅπερ προχωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον Μόνσα. Πρὸς Β. δὲ εἶνε τὸ ὄρος Σεργιάς, ὅπερ χωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον Δαφνοῦδι. Τὰ ἀνατολικά παράλια καὶ τὸ Β. μέρος τῆς Παλλικῆς χερσονήσου εἶνε πεδινόν, καλῶς καλλιεργημένον καὶ εὐφορώτατον, παρά-

γον οἶνον ἐκλεκτόν, ἔλαιον, σταφίδα, βάμβακα, ὀλίγα σιτηρὰ καὶ ὀπώρας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶνε δροσερόν, γλυκὺ καὶ πολὺ ὑγιεινόν.

Πολιτικῶς ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) Κραναίας, 2) τῆς Πάλλης καὶ 3) τῆς Σάμης, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 70 χ. καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Εἶνε δὲ οὗτοι πνευματώδεις καὶ πολὺ ἔμπειροι εἰς τε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἔχοντες πολλὰ μὲν ἰστιοφόρα πλοῖα, περὶ τὰ 15 δὲ ἀτμόπλοια. Διὸ καὶ πολλοὶ ἐπιδοθέντες εἰς τὸ ἐμπόριον ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἀπέκτησαν πλοῦτον, ὃν διέθεσαν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἰδίας των πατρίδος καὶ ἐν γένει τοῦ ἔθνους.

1) ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΡΑΝΑΙΑΣ (33,500 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς νήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Ἀργοστόλιον μὲ 9 χ. κ. ὕπερ εἶνε καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Τὸ Ἀργοστόλιον κεῖται παρὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Λιβαδίου κόλπου, ἐπὶ μικρᾶς προεξοχῆς, εἶνε πόλις ὠραία μὲ εὐρωπαϊκὸν σχέδιον καὶ ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται μετὰ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τοῦ λιμένος διὰ λιθίνης γεφύρας 900 μέτρων μήκους. Ὅχι δὲ μακρὰν τῆς πόλεως εἶνε οἱ περιέργοι μύλοι, οἵτινες κινοῦνται διὰ θαλασσοῦ ὕδατος ῥέοντος ἀκαταπαύστως καὶ ἐξαφανιζομένου ἐντὸς χάσματος. Δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Ἀργοστολίου παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Αἴνου εἰς θέσιν Ὀμαλὰ κεῖται ἡ περικαλλῆς Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, τοῦ προστάτου τῆς νήσου, τοῦ ὁποῦ καὶ τὸ Ἅγιον λείψανον φυλάσσεται ἐν αὐτῇ.

2) ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΛΛΗΣ (19 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Δ. τμήμα τῆς νήσου τὸ ἀποτελοῦν τὴν Παλλικὴν Χερσόνησον καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Αἰξούριον μὲ 5400 κ. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας παρὰ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ Λιβαδίου κόλπου καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἀργοστολίου, μεθ' οὗ συνδέεται δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

Πρὸς Β. ταύτης ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Πάλλη, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ Ἐπαρχία. Εἰς δὲ τὴν Ν. παραλίαν τῆς Παλλικῆς Χερσονήσου ὑπάρχει ἐντὸς τῆς θαλάσσης μεγάλη πέτρα, ἣτις κινεῖται διηγετικῶς καὶ ῥυθμικῶς.

3) ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΑΜΗΣ (18 χ. κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Β.Α. τμήμα τῆς νήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν κώμην Δίγυαλον (Σάμη) μὲ 400 κ. παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου, ἐν ἣ σφίζονται καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Σάμης. Ἄσσοι κώμη μὲ φρούριον παρὰ τὴν Α. παραλίαν τοῦ κόλπου Μύρτου.

 ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Πρὸς Ν. τῆς νήσου Κεφαλληνίας καὶ ἀπέναντι τῆς Ἡλίδος κεῖται ἡ νήσος Ζάκυνθος, ἥτις μετὰ τῶν μικρῶν νήσων Στροφάδων ἀποτελεῖ τὸν νομὸν Ζακύνθου.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ζακύνθου εἶνε μᾶλλον πεδινὸν διακοπτόμενον ὑπὸ χαμηλῶν καὶ καταφύτων λόφων. Πρὸς τὰ Ν.Α. ὁμῶς τῆς νήσου ὑπάρχει τὸ χαμηλὸν ὄρος Σκοπὸς ὅπερ χωρεῖ μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Ἰέρακα. Μεταξὺ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου καὶ τοῦ ἐτέρου πρὸς Ν. Μαραθιά σχηματίζεται ὁ κόλπος Κερί, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι πηγαὶ πίσεως καὶ πετρελαίου ἀκαθάρτου. Εἰς δὲ τὸ Β. μέρος τῆς νήσου εἶνε τὸ ἀκρωτήριο Σχοινάρι. Τὰ πεδινὰ μέρη τῆς νήσου εἶνε κατὰ φύτα ἐξ ἐλαιῶν, ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶνε ὑγιεινὸν καὶ πολὺ γλυκὺ, τὸ δὲ ἔδαφος γόνιμον, ἡ βλάστησις εἶνε πλουσία καὶ σχεδὸν διαρκής, διὸ καὶ δικαίως ἡ νήσος αὕτη λέγεται ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς. Δυστυχῶς ὁμῶς ἡ ὥραία καὶ εὐφορος αὕτη νήσος εἶνε εὐσειστος, καὶ ἔνεκα τούτου πολλὰκις ἔπαθε σημαντικὰς ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν καὶ ἰδίως τῷ 1893.

Ὁ νομὸς Ζακύνθου ἔχει μίαν καὶ μόνην Ἐπαρχίαν τὴν τῆς Ζακύνθου μὲ 45 χ. κ., οἵτινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς Ἐπαρχίας εἶνε ἡ πόλις Ζάκυνθος μὲ 14,600 κ. Αὕτη κεῖται εἰς τὴν Α. παραλίαν τῆς νήσου παρὰ τοὺς πρόποδας χαμηλοῦ βουνοῦ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἐνετικὸν φρούριον. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰν προκυμαίαν, φιλανθρωπικὰ καταστήματα, Θέατρον καὶ τὸν περικαλλῆ ναὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, τοῦ προστάτου τῆς νήσου, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἅγιον λείψανον φυλάσσεται ἐν αὐτῇ. Ἡ Ζάκυνθος εἶνε ἡ πατρίς τοῦ ἐθνικοῦ

ἡμῶν ποιητοῦ Σολωμοῦ, τοῦ ὁποίου καὶ ἡ προτομὴ ἔχει στηθῆ εἰς μίαν τῶν πλατειῶν τῆς πόλεως. Καθ' ὄλην δὲ τὴν νῆσον ὑπάρχουσι περὶ τὰ 60 καλὰ χωρία, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα συνδέονται μετὰ τῆς πόλεως δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν.

Πρὸς Ν. τῆς Ζακύνθου κεῖνται αἱ μικραὶ νῆσοι Στροφάδες, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἡ Ἱερά Μονὴ τῆς Παναγίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Αἱ μέγιστα καὶ εὐφορώτατα τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Β. καὶ Β. Α. τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος, εὐρίσκονται ἀκόμη ὑπὸ τὴν δουλείαν. Εἶνε δὲ αὗται ἡ Ἡπειρος, ἡ Ἀλβανία, ἡ Μακεδονία μετὰ τῆς Ἐλασσῶνος καὶ ἡ Θράκη μετὰ τινῶν ἐν τῷ Θρακικῷ πελάγει μικρῶν νήσων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ λέγονται ἄμεσοι κτήσεις αὐτῆς. Πλὴν τούτων ψιλῶ ὀνόματι καὶ δῆθεν ὑποτελεῖς τῇ Τουρκίᾳ εἶνε ἡ Βουλγαρία μετὰ τῆς Βορείου Θράκης (Ρωμυλίας) καὶ ἡ Κρήτη διοικούμεναι ὑπὸ ἡγεμόνων, καὶ αἱ Ἐπαρχίαι Βοσνία, Ἐρζεγοβίνη καὶ Νόβι-Παζάρ, αἵτινες κατέχονται ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ λέγονται ἔμμεσοι κτήσεις τῆς Τουρκίας. Ἐχει ὅμως ἡ Τουρκία πολλὰς ἀμέσους καὶ ἔμμεσους κτήσεις ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ, ὡς ἐν καιρῷ θέλομεν ἐξετάσει.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶνε Μοναρχία ἀπόλυτος, ὃ δὲ Μονάρχης (Σουλτάνος) εἶνε ἀπόλυτος κύριος τοῦ Κράτους τοῦ καὶ ἄρχων θρησκευτικὸς τῶν Μωαμεθανῶν. Ἐν γένει δὲ ἡ διοίκησις ἐν Τουρκίᾳ εἶνε ἀθλία καὶ ἐλεεινῆ.

Θρησκεία. Ἐπίσημος θρησκεία ἐν Τουρκίᾳ εἶνε ὁ Ἰσλαμισμός, ἐπικρατεστέρα ὅμως εἶνε ἡ Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Θρησκεία, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς εἶνε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὅστις διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀποτελουμένης ἐκ 12 Μητροπολιτῶν.

Ἐκπαίδευσις. Αὕτη παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλήσιν εὐρίσκεται εἰς καλὸν σημεῖον, παρὰ δὲ τοῖς Τούρκοις ἀρχικῶς εἶχεν ἐντελῶς παραμεληθῆ, ἥδη δὲ προήχθη σημαντικῶς, καὶ μετ' ἐπιμονῆς ἐργάζονται οἱ Τούρκοι ἰδρύσαντες πολλαχοῦ σχολὰς.

Ἡ μικρὰ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον ἐν Τουρκίᾳ εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἑβραίων, ἡ δὲ καλλιέργεια τῶν εὐφώρων πεδιάδων τῆς ἐνεργεῖται ἀτελῶς.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει ἑκτασιν 162,550 τετραγωνικὰ χιλιάμετρα καὶ πληθυσμὸν 5,700,000 κ. Ἐκ τούτων οἱ ἡμίσεις εἶνε Ἑλληγνες, ἐν ἑκατομύριον εἶνε Ἀλβανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι, πλὴν ὀλίγων Βουλγάρων, Σέρβων καὶ Ἑβραίων. Διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἰς 7 Βιλαέτια ἢ νομούς, τοὺς ἐξῆς: 1) τῆς Κωνσταντινουπόλεως, 2) τῆς Ἀδριανουπόλεως (ἐν Θράκῃ), 3) τῆς Θεσσαλονίκης, 4) τοῦ Μοναστηρίου ἢ Βιτωλίων, 5) τοῦ Κοσσυφοπεδίου (ἐν Μακεδονίᾳ) 6) τῶν Ἰωαννίνων (ἐν Ἠπείρῳ) καὶ 7) τῆς Σκόδρας (ἐν Ἀλβανίᾳ).

Θ Ρ Α Κ Η

Ἡ **Θράκη** ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, χωριζομένη ταύτης διὰ τοῦ ποταμοῦ Νέστου. Αὕτη διὰ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Ἑβρου διαιρεῖται εἰς Βόρειον Θράκην (Ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν) καὶ εἰς Νότιον ἢ κυρίως Θράκην.

ΑΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

1) Νότιος Θράκη.

Ἡ νότιος Θράκη προεκτείνει δύο χερσονήσους, μίαν πρὸς ἀνατολὰς τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μίαν πρὸς Ν. τὴν Θρακικὴν, διὰ τῶν ὁποίων πλησιάζει τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς τοὺς πορθμοὺς Βόσπορον καὶ Ἑλλήσποντον μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζεται ἡ Προποντίς, ἥτοι ἡ κοινῶς λεγομένη θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, ἐν ἣ ὑπάρχουσι τερπναὶ νῆσοι, ἡ Χάλκη μετ' Ἑλληνικὴν ἐμπορικὴν καὶ ἱερατικὴν σχολὴν, ἡ Πρίγγηπος καὶ ἄλλαι.

Κόλποι. Εἶνε ὁ τῆς Αἴνου, ὁ Μέλας καὶ ὁ Κεράτιος.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε ποικίλον καὶ εὐφορον, ἀλλὰ κακῶς καλλιεργημένον.

Όρη. Ἡ Ῥοδόπη πρὸς Δ. ὑψηλὸν καὶ δασυῶδες ὄρος μὲ πολλὰς διακλαδώσεις. Πρὸς Ν. εἶνε ὁ Ἴσμαρος καὶ τὸ Ἱερὸν Ὄρος.

Πεδιάδες. Εἶνε ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἄλλαι μικραί.

Ποταμοί. Ὁ Νέστος πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου (ὄρος τῆς Βουλγαρίας) καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ ὁ Ἐβρος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ῥίλου (ὄρος τῆς Βουλγαρίας) καὶ δεχόμενος τὸν Τούντζαν καὶ Ἐορίνην ἐκβάλλει διὰ δύο στομάτων εἰς τὸν Αἰῶνον κόλπον.

Προϊόντα. Εἶνε δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, οἶνος, μέταξα, ἄριστος καπνὸς καὶ διάφορα μέταλλα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ὑγιεινὸν καὶ εὐκρατον, πλὴν τῶν πολλῶν ὀρεινῶν μερῶν, ἔνθα εἶνε ψυχρόν.

Ἡ Θράκη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο νομοὺς, 1) τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ 2) τὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,200,000, ἐξ ὧν 1,200,000 εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι, Βούλγαροι καὶ Εὐρωπαῖοι.

1) ΝΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1,136,000 κ.)

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Α. μέρος τῆς Θράκης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα ἕλης τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας μὲ 900 χ.κ., ἐξ ὧν 400 χιλιάδες εἶνε Ἕλληνες. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τὸν Βόσπορον καὶ δεσπόζει δύο θαλασσῶν, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, καὶ δύο Ἡπείρων, τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Αὕτη ὑπῆρξεν ἐπὶ χίλια καὶ πλέον ἔτη πρωτεύουσα τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κυριευθεῖσα ὁμῶς τῇ 1453 ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β', διατελεῖ μέχρι σήμερον πρωτεύουσα τῶν Τούρκων. Πρῶτερον αὕτη ὠνομάζετο Βυζάντιον καὶ ἦτο ἀποικία τῶν Μεγαρέων, ὁ δὲ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὅτε ἐξέλεξεν αὐτὴν ὡς πρωτεύουσαν τῆς Μεγάλης Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν ἐπεξέτεινε τόσο, ὥστε κατέλαβεν ἐπτὰ λόφους, διὸ καὶ ἐπτάλοφος ἐλέγετο. Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ὠνόμασεν αὐτὴν Νέαν Ῥώμην, ὁ δὲ λαὸς πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Κεράτιος κόλπος, εἰσχωρῶν βαθέως, διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο μεγάλας πόλεις, εἰς Παλαιὰν πόλιν ἀριστερὰ τοῦ εἰσπλέοντος τὸν κόλπον, καὶ εἰς νέαν πόλιν δεξιὰ τοῦ εἰσπλέοντος. Ἡ παλαιὰ πόλις, ἡ κυρίως Κωνσταντινούπολις, εἶνε ἐκτισμένη

ἐπὶ τῆς τριγωνικῆς Χερσονήσου, ἡ ὁποία σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Κερατιοῦ κόλπου καὶ τῆς Προποντίδος. Ἐν αὐτῇ κείνται τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἑλλήνων Αὐτοκρατόρων, τὸ Σουλτανικόν, ἐν ᾧ διαμένει ὁ ἐκάστοτε Μέγας Βεζύρης, καὶ ὁ περίφημος ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ὁ ὁποῖος μετεβλήθη εἰς Τζαμίον. Συνέχεια αὐτῆς εἶνε ἡ συνοικία τοῦ Φαναρίου, ἐν ἣ εἶνε τὰ Πατριαρχεῖα, ἐκ τῆς πύλης τῶν ὁποίων οἱ Τοῦρκοι ἐκρέμασαν τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'. τῇ 1821, ἡ Ἔδρα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Γένους σχολή. Πέραν δὲ τοῦ Κερατοειδοῦς κόλπου, τοῦ ὁποῖου τὰς ὄχθας ἐνώνουσι δύο γέφυραι, κείται ἡ Νέα πόλις (συνοικίαι Γαλατᾶς καὶ Σταυροδρόμιον). Ἐν αὐτῇ κατοικοῦσιν οἱ Πρέσβεις καὶ εἶνε κέντρον τοῦ ἐμπορίου. Πέραν ταύτης κείνται ὁ Τοπχανὲς (πυροβολικόν), ὁ Δολμᾶ-Βαξές καὶ τὸ Γιλδίξ-Κιόσκ, ὁ παράδεισος, ἐν ᾧ εἶνε τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχει πολὺ μαγευτικὴν θέαν ἐκ τῆς θαλάσσης, λαμπρὸν ὄριζοντα, ὑγιεινὸν καὶ γλυκὺ κλίμα καὶ μέγαν πλοῦτον, διὸ καὶ βασιλεῖς τῶν πόλεων ἐπονομάζεται. Πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχουσι τερπναὶ κωμοπόλεις, ὡς αἱ Θεραπιαί, τὸ Νεοχώριον καὶ ἄλλαι. Πέραν δὲ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Ἀσιατικὴν ὄχθην εἶνε ἡ Χουσόπολις (Σκούταρι), ἣτις θεωρεῖται ὡς προάστειον τῆς Πόλεως. Πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως κείται τὸ χωρίον Ἅγιος Στέφανος, ἐν ᾧ τῇ 1878 συνωμολογήθη ἡ ὁμώνυμος συνθήκη μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας.

ΝΟΜΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1,066,000 κ.)

Οὗτος κατέχει τὸ λοιπὸν τμήμα τῆς Θράκης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀδριανούπολιν κειμένην παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Τούντζα μὲ 100 χ. κ., ὧν οἱ πλεῖστοι Ἕλληνες. Αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ ἐχρησίμευσεν ἐπὶ τινα ἔτη ὡς πρωτεύουσα τῶν Τούρκων. Ἦδη ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον, ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ συνδέεται μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν σιδηροδρομικῶς. Δεδεῖ-Ἀγάς πόλις παρὰ τὸ Θρακικὸν πέλαγος, ἐπίνειον τῆς Ἀδριανουπόλεως συνδεόμενον μετ' αὐτῆς σιδηροδρομικῶς. Σάνθη γνωστὴ διὰ τὰ εὐώδη καπνά της. Καλλιπόλις παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. Ραιδεστός παρὰ τὴν Προποντίδα. Αἱ πόλεις αὗται εἶνε ἐμπορικαί.

Ἐν δὲ τῇ Θρακικῇ πελάγει κείνται αἱ ἐξῆς νῆσοι.

Θάσος μὲ 15 χ. κ. Εἶνε νήσος στρογγύλη, ὄρεινὴ καὶ κατάφυ-

τος ἐκ δρυῶν καὶ ἐλατῶν καὶ παράγει οἶνον ἐξαίρετον. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Κεδίβου τῆς Αἰγύπτου εἰς ὃν τὴν ἐδώρησεν ὁ Σουλτάνος Μαχμούτ.

Σαμοθράκη μὲ 10 χ.κ. Εἶνε νῆσος ὄρεινῆ, εὖσειστος καὶ κατάρυτος.

Ἰμβρος μὲ 12 χ.κ. Αὕτη ἔχει χαμηλὰ ὄρη καὶ παράγει οἶνον.

Ἀἴμνος μὲ 24 χ.κ. Εἶνε νῆσος ἠφαιστειώδης καὶ εὐφορος, ἔχουσα ὄρη χαμηλὰ καὶ γυμνά, ἐν τῇ ὁποῖα ἐπιστεύετο ὅτι ὁ Ἥφαιστος εἶχε τὰ ἐργαστήριά του. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Κάστρον (Μύρινα).

Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α

Ἡ **Μακεδονία** κατέχει τὸ μέσον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Θράκης, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ Νόβι-Παζάρ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας καὶ Ἠπείρου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Κόλποι. Ὁ Θερμαϊκὸς καὶ ὁ Στρυμονικὸς πρὸς Ν. μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνεται πρὸς τὸ Αἶγαϊον πέλαγος ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος.

Ἔδαφος. Πρὸς Δ. εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν, καθ' ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ μέρη αὐτῆς ὑπάρχουσι πολλὰ ὄρη καὶ εὐφορώτατα πεδιάδες.

Ὅρη. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶνε πρὸς Δ. ὁ Σκάρδος, πρὸς Ν. τὰ Καμβούνια, ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Πίερος καὶ πρὸς Α. ὁ Ὄρβηλος καὶ τὸ Παγκαῖον περιβόητον ἐν τῇ ἀρχαιότητι διὰ τὰ πλούσια χρυσορυχεῖα καὶ ἀργυρορυχεῖα.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ τῶν Σερρών, ἡ τῆς Δράμας, ἡ τῶν Βιτωλίων καὶ ἡ τοῦ Κοσσυφοπεδίου, αἵτινες εἶνε εὐφορώτατα.

Προϊόντα. Εἶνε δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ὄσπρια, ὄρυζα, οἶνος, καπνός, ξυλεῖα, μέταλλα καὶ τὰ προϊόντα κτηνοτροφίας.

Ποταμοί. Ὁ Ἀλιάκμων πηγάζων ἀπὸ τὰ Βόια ὄρη καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Ἀξιός, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ δεχόμενος πλείστους ἄλλους, ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον, καὶ ὁ Στρυμών, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίον, (ὄρος τῆς Βουλγαρίας) καὶ δεχόμενος τὸν ποταμὸν τῆς Στρωμνίτης, ἐκβάλλει διὰ τῆς λίμνης Κερκίνης εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον.

Λίμναι. Ἐν Μακεδονίᾳ ὑπάρχουσι πολλοὶ λίμναι, ἐξ ὧν σπουδαιότεραι εἶνε ἡ *Αυχνίτις*, ἡ *Πρέσπα*, ἡ τῆς *Καστορίας*, ἡ *Βόλβη* καὶ ἡ *Κερκίνη*, αἵτινες τρέφουσι γλυκεῖς ἰχθῦς καὶ ἐγγέλεις.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ὑγιεινὸν καὶ εὐκρατον, πλὴν τῶν πρὸς Β. ὄρεινῶν μερῶν, ἔνθα εἶνε ψυχρόν.

Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς νομούς, 1) τῆς *Θεσσαλονίκης* 2) τοῦ *Μοναστηρίου* (Βιτωλίων) καὶ 3) τοῦ *Κοσσυφοπεδίου*, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,700,000, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ *Τοῦρκοι*, *Βούλγαροι*, *Σέρβοι*, *Ἑβραῖοι* καὶ *Εὐρωπαῖοι*.

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (1,000,000 κ.)

Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ *Θεσσαλονίκη* μὲ 115 χ. κ. Αὕτη εἶνε ἐκτισμένη παρὰ τὸν *Θερμαϊκὸν κόλπον* ἐπὶ λόφου ἀμφιθεατρικῶς, εἶνε ὁ μόνος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς *Μακεδονίας* καὶ τῶν πρὸς Β. ταύτης χωρῶν, διότι ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐνεργεῖται ἐν αὐτῇ. Συνδέεται δὲ αὕτη μετὰ τῆς *Εὐρώπης* σιδηροδρομικῶς. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ἁγίου *Δημητρίου* καὶ πολλὰ ἀνώτερα καὶ κατώτερα ἐκπαιδευτήρια Ἑλληνικά.

Ἄλλαι πόλεις ἐν τῷ νομῷ τούτῳ εἶνε ἡ *Νιάουσα* παράγουσα ἐξαίρετον οἶνον, *Βέρροια* ἀρχαιστάτη πόλις, *Βοδενά* πρώτη πρωτεύουσα τοῦ *Μακεδονικοῦ κράτους*, *Σέρραι* μὲ 40 χ. κ. ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις ἔχουσα καὶ γυμνάσιον Ἑλληνικόν. Δράμα πατρίς τοῦ στρατάρχου *Δράμαλη*, *Καβάλλα* παράλιος πόλις γνωστὴ διὰ τὸν κάπνόν της.

Χαλκιδικὴ Χερσονήσος. Εἰς τὸν νομὸν *Θεσσαλονίκης* ὑπάγεται καὶ ἡ *Χαλκιδικὴ χερσονήσος*, ἥτις κεῖται μεταξὺ τῶν κόλπων *Θερμαϊκοῦ* καὶ *Στρυμονικοῦ* καὶ ἐκτείνει πρὸς τὸ *Αἰγαῖον* τρεῖς ἐπιμήκεις καὶ στενάς χερσονήσους ὡς *γλώσσας*, τὴν *Παλλήνην*, τὴν *Σιθωνίαν* καὶ τὴν *Ἀκτὴν* (Ἁγιον Ὄρος), μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζονται οἱ κόλποι *Τορωναῖος* καὶ *Συγγιτικὸς*.

Ἡ *Χαλκιδικὴ* τὸ πάλοι εἶχε πολλὰς ἑλληνικὰς πόλεις, ἰδίως ἀποικίας ἐξ Ἄνδρου, *Χαλκίδος* καὶ *Κορίνθου*, τὴν *Ποτίδαιαν*, τὴν Ὀλυθον, τὴν *Τορώνην*, τὰ *Στάγειρα*, τὴν πατρίδα τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ ἄλλας. Τὸ δὲ Ἁγιον Ὄρος φημίζεται ὄχι μόνον διὰ τὰς φυσικὰς καλλονάς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς 20 πλουσίας ἱερὰς Μονὰς καὶ τὰς 12 σκήτας, ἐν αἷς ὑπάρχουσι περὶ τὰς 6 χ. μοναχοί.

2) ΝΟΜΟΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ (800,000 κ.)

Ὁ νομὸς οὗτος κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ὀλίγων Ἀλβανῶν καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Βιτώλια ἐν ἐνύδρῳ καὶ εὐφύρῳ πεδιάδι μὲ 50 χ. κ. ἄτινα ἐνεργοῦσιν ἀξιόλογον ἐμπόριον σιτηρῶν, μετάξης, ὀρυζῆς, ὀσπρίων, καπνοῦ, βάμβακος καὶ διαφόρων ζώων.

Καστοριά. Παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην μὲ 10 χ. κ. Κορυτσά μὲ 18 χ. κ. ἔχουσα καὶ γυμνάσιον ἑλληνικόν, Ἀχρίσι πατρίς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Περλεπὲς πατρίς τῶν ἀρχαίων Παιόνων.

Ἐλασσών. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάγεται καὶ ἡ Θεσσαλικὴ Ἐπαρχία Ἐλασσών, ἣτις κεῖται μεταξὺ Θεσσαλίας, Ὀλύμπου καὶ Καμβουνίων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει εὐφορος πεδιάς, ἣτις διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Τιταρησίου ποταμοῦ καὶ παράγει σιτηρὰ καὶ οἶνον. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ κωμόπολις Ἐλασσών.

3) ΝΟΜΟΣ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟΥ (900,000 κ.)

Ὁ νομὸς οὗτος κατοικεῖται κυρίως ὑπὸ Ἀλβανῶν, Ἑλλήνων καὶ ὀλίγων Σέρβων καὶ εἶνε ὀνομαστὸς διὰ τὰς ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Κοσσυφοπεδίου μάχας μεταξὺ Τούρκων, Σέρβων καὶ Οὐγγρων. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε τὰ Σκόπια πόλις ὀχυρὰ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀξιοῦ μὲ 50 χ. κ. Πρεσερῆ μὲ 25 χ. κ. Ἰπέκιον μὲ 15 χ. κ. Αἱ δύο αὐταὶ πόλεις τοπογραφικῶς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

Η ΠΕΙΡΟΣ

Ἡ Ἡπειρος κεῖται πρὸς Δ. τῆς Μακεδονίας καὶ ὀρίζεται πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἴόνιον καὶ Ἀδριατικὸν πέλαγος, πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν χωριζομένη ταύτης ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἄψου, πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν χωριζομένη ταύτης ὑπὸ τῶν ὄρεων Τύμφης, Βοῦου καὶ Κανδουῶν, καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν νομὸν Ἄρτης καὶ Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Κόλποι. Ὁ τῆς Αἰθῶνος καὶ ὁ Ἀμβρακικός, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ἡ λιμνοθάλασσα Λογαροῦ.

Ἐδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶνε ὀρεινόν, τὸ δὲ κλίμα ὑγρῆ καὶ εὐκρατον μὲν πρὸς τὰ Ν. Δ. ψυχρὸν δὲ πρὸς τὰ Β. Α.

***Ορη.** Ὁ Τόμαρος, τὸ Βόιον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, τὸ Μιτσικέλι καὶ τὰ Κεραύνια, τὰ ὁποῖα χωροῦσι μέχρι θαλάσσης καὶ σχηματίζουσι τὸ ἀκρωτήριο Γλωσσαν. Τὰ ὄρη ταῦτα συνέχονται πρὸς ἀλληλα, ἀποτελοῦντα ὄροσειράς, καὶ εἶνε κατάφυτα ἐκ διαφόρων ἀγρίων δένδρων.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς Ἀμβρακίας, ἡ τοῦ Φαναρίου, ἡ τῶν Ἰωαννίνων, ἡ τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ πολλὰ ἄλλα ὄροπέδια, ἔνθα καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ τρέφονται πολλὰ ποίμνια. Εἰς δὲ τὰ Ν. Δ. μέρη καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία καὶ ὁ καπνός.

Ποταμοί. Ὁ Ἄψος καὶ ὁ Ἀῶνος εἰς τὰ Β. τῆς Ἠπείρου ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Πρὸς Ν. τούτων εἶνε ὁ Καλαμᾶς (Θύαμις) χυνόμενος εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Πρὸς Ν. τούτου ὁ Κωκυτὸς καὶ ὁ Ἀχέρων χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Εἰς δὲ τὸ Ν. μέρος εἶνε ὁ Αὐῶρος καὶ ὁ Ἀραχθὸς χυνόμενοι εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Λίμναι. Ἡ Παμβώτις, ἣτις τρέφει ἰχθῦς καὶ ἐγγέλεις γλυκυτάτους. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει νησίς μὲ 500 κ. ἐν ἣ ὑπάρχει ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἔνθα ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ Πασᾶς.

Ἡ Ἠπειρος ἀποτελεῖ ἓνα νομὸν μὲ 650 χ. κ. ἐξ ὧν 300 χιλιάδες εἶνε Ἑλληνας, οἱ δὲ λοιποὶ Ἀλβανοὶ καὶ Τοῦρκοι. Οἱ Ἠπειρώται εἶνε εὐφυέστατοι, φιλοπάτριδες καὶ ἀνδρεῖοι, ὁ δὲ μόνος πόθος των εἶνε νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μεταβαίνουν εἰς ἄλλας χώρας, ἔνθα διὰ τῆς ἐργασίας των ἀποκτώσι πλοῦτον, τὸν ὁποῖον διαθέτουσι πρὸς ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν κοινωφελῶν καθιδρυμάτων τόσον ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ των πατρίδι, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι. Τοιοῦτοι μεγάλοι εὐεργεταὶ εἶνε οἱ Ζωσιμάδα, οἱ Καπλάναι, οἱ Ριζάροι, οἱ Ζάππαι, ὁ Τοσίτσας, ὁ Στουρνάρας, ὁ Ἀβέρωφ καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Πρωτεύουσα τῆς Ἠπείρου εἶνε τὰ Ἰωάννινα μὲ 26 χ. κ. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἑλληνας. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τὴν λίμνην Παμβώτιδα καὶ ἔχει καλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Πρὸς Ν. τᾶς ἔκειτο ἄλλοτε τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, καὶ ἔτι νοτιώτερον τὸ ἥρωικὸν Σοῦλι, ἡ πατρίς τῶν Μποτσαραιῶν καὶ Τζαβελαίων. Πρέβεζα πόλις παρὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Πάργα παράλιος πόλις καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς ἥρωικοὺς ἀγῶνας κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ἀργυροκάστρον, ἐν ᾧ παράγεται ἐκλεκτὸς καπνός. Χειμᾶρα γνωστὴ διὰ τὸν ἥρωισμὸν τῶν κατοίκων της. Αὐλὼν παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Εἰς τὰ

Β. Α. τῶν Ἰωαννίνων κείται τὸ Ζαγόριον μὲ 46 κώμας καὶ ἡ πόλις Μέτσοβον, ὧν οἱ κάτοικοι εἶνε εὐφυεῖς καὶ ἐπιχειρηματίαι. Ὅλαι δὲ αἱ πόλεις τῆς Ἠπείρου ἔχουσι καλὰ σχολεῖα συντηρούμενα διὰ κληροδοτημάτων ἢ δι' εἰσφορῶν τῶν κατοίκων.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Ἡ Ἄλβανία κείται πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου καὶ ὀρίζεται πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος καὶ τὸ Μαυροβούνιον, πρὸς Β. ἀπὸ τὸ Μαυροβούνιον καὶ Νόδι-Παζάρ, πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Ἠπειρον.

Ἔδαφος. Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶνε μᾶλλον ὄρεινὸν καὶ τραχύ, τὸ δὲ κλίμα ὑγιεινὸν καὶ εὐκρατον μὲν πρὸς τὰ Ν. Δ., ψυχρὸν δὲ πρὸς τὰ Β. Α.

Ὅρη. Εἶνε ὁ Σκάρδος καὶ τὰ Κανδοῦια.

Πεδιάδες. Ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος τῆς Σκόδρας καὶ πολλὰ ἄλλαι μικραὶ καὶ ὀροπέδια.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἔλαιον, καπνὸς καὶ τὰ εἶδη τῆς κτηνοτροφίας.

Ποταμοί. Ὁ Δευκὸς Δρίλων πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ ὁ Μέγας Δρίλων πηγάζων ἐκ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης, οἷτινες συγαντῶνται κατὰ τὸ μέσον τῆς χώρας καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ Γενοῦσος πηγάζων ἐκ τῶν Κανδοῦτων ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος.

Λίμναι. Ἡ Ααβεῆτις μὲ πολλοὺς καὶ καλοὺς ἰχθύς. Τὸ ἥμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὸ Μαυροβούνιον.

Ἡ Ἄλβανία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα νομόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρονται εἰς 500 χ. οἷτινες εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, φυλῆς συγγενοῦς τῇ Ἑλληνικῇ. Διακρίνονται δὲ εἰς Γκέγκηδες, Τόσκηδες, Τσάμηδες καὶ εἰς Λιάπηδες. Ἐκ τούτων 350 χ. εἶνε Μωαμεθανοί, 100 χ. καθολικοὶ καὶ 50 χ. ὀρθόδοξοι.

Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας εἶνε ἡ Σκόδρα μὲ 30 χ. κ. παρὰ τὴν Λαβεῆτιδα λίμνην. Κροῖα μὲ 7 χ. κ. πατρίς τοῦ ἥρωος Γεωργίου Καστριώτου. Δυρράχιον (παλαιὰ Ἐπίδαμνος) ἐμπορικὴ πόλις. Τύρανα μὲ 20 χ. κ. Ἐλβασὰν μὲ 10 χ. κ.

ΕΜΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ (βόρειος Θράκη). Ἡ Ἀνατολική Ῥωμυλία κεῖται πρὸς Β. τῆς Νοτίου Θράκης μεταξὺ Εὐξείνου πόντου καὶ Βουλγαρίας, ἐξ ἧς τὴν χωρίζει ὁ Αἶμος.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος πρὸς Β. εἶνε ἄρεινόν, διότι ἐξαπλοῦται ἐκ Δ. πρὸς Α. ὁ Αἶμος, ὄρος ὑψηλὸν καὶ δασῶδες.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Ἰαμπόλεως παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, οἶνον καὶ καπνόν.

Ποταμοί. Ὁ Ἐβρος περὶ οὗ εἶπομεν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ψυχρὸν καὶ μόνον παρὰ τὰ παράλια εἶνε εὐκρατον.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς ἓν ἑκατομμύριον, ἐξ ὧν 150 χ. εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Βούλγαροι. Ἡ χώρα αὕτη, οὕσα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων, διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης τῆ 1878 ἐκηρύχθη αὐτόνομος Ἐπαρχία, τῆ δὲ 1885 ἠνώθη μετὰ τῆς Βουλγαρίας, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἀνεγνωρίσθη ἢ ἔνωσις αὕτη, καὶ κυβερνᾶται προσωρινῶς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας τῆ ἀδείᾳ τοῦ Σουλτάνου.

Πόλεις. Φιλιππούπολις μὲ 36 χ. κ. τῶν πλείστων Ἑλλήνων, πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας ἐπὶ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ. Αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Φιλίππου, εἶνε ἔδρα Ἑλληνος Μητροπολίτου, ἔχει Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, τὰ Ζωγράφεια διδασκαλεῖα, καὶ συνδέεται μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σιδηροδρομικῶς. Στενίμαχος μὲ 12 χ. Ἕλληνας. Κεζανλικ ὄνομαστὸν διὰ τοὺς ῥοδῶνάς του. Ἰαμπόλις ἐμπορικὴ πόλις. Πύργος, Σωζόπολις, Ἀγκιάλος καὶ Μεσημβρία παράλιοι πόλεις παρὰ τὸν Εὐξείνου πόντον κατοικούμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ Βουλγαρία κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἀν. Ῥωμυλίας καὶ μεταξὺ Σερβίας, Εὐξείνου Πόντου καὶ Ῥουμανίας ἐκ τῆς ὁποίας τὴν χωρίζει ὁ Δούναβις.

Ἔδαφος. Πρὸς Δ. καὶ Ν. εἶνε ἄρεινόν, διότι ἐξαπλοῦνται τὰ ὄρη Σκόμμον, Ρίλον καὶ Στάρα-Πλατίνα καὶ πρὸς Ν. ὁ Αἶμος. Τὸ

λοιπὸν μέρος αὐτῆς εἶνε πεδινὸν καὶ εὐφορον, παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφον πολλὰ ποίμνια.

Ποταμοί. Ἡ χώρα αὕτη διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες χύνονται εἰς τὸν πρὸς Β. διερχόμενον μέγιστον καὶ πλευστὸν ποταμὸν Δούναβιν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ψυχρὸν, καὶ μόνον πρὸς τὰ ἀνατολικά παράλια εἶνε εὐκρατον.

Ἡ Βουλγαρία πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 17 νομοὺς, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,300,000 καὶ εἶνε ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἀλλὰ δὲν ἀναγνωρίζουσι τὸν Οἴκουμενικὸν Πατριάρχην· διὸ καὶ σχισματικοὶ λέγονται.

Ἡ χώρα αὕτη, οὖσα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων, διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης ἀπετέλεσεν ἡγεμονίαν ὑποτελῆ τῇ Τουρκίᾳ καὶ κυβερνᾶται συνταγματικῶς ὑπὸ ἡγεμόνος, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐκλογή ἐπικυροῦται ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

Πόλεις. Σόφια ὄχυρὰ πόλις πρωτ. τῆς ἡγεμονίας μὲ 47. χ. κ. Τύρναβος μὲ 15 χ. κ. Βάρνα παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 15 χ. κ. τῶν πλείστων Ἑλλήνων. Σίστοβον, Βιδίνιον παραδουνάθειοι πόλεις. Πλεῦνα ὄχυρὰ πόλις καὶ ἐπίσημος διὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ὀσμᾶν Πασσᾶ ὑπὸ τῶν Ῥώσων.

ΝΟΒΙ—ΠΑΖΑΡ

Ἡ στενὴ καὶ ἐπιμήκης αὕτη χώρα κεῖται πρὸς Β. τῆς Μακεδονίας καὶ μεταξὺ Μαυροβουνίου, Σερβίας καὶ Βοσνίας, καὶ κατέχει ἀξιόλογον στρατηγικὴν θέσιν. Ἐγνε ὄρεινὴ καὶ δασώδης καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 160 χ. ψυχῶν Σέρβων τὴν καταγωγὴν, οἵτινες εἶνε ὀρθόδοξοι καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν. Ἡ χώρα αὕτη διοικεῖται μὲν ὑπὸ τῆς Τουρκίας, κατέχεται ὅμως ὑπὸ Αὐστριακοῦ στρατοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ ὁμώνυμος πόλις Νόβι-Παζάρ.

ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ ΚΑΙ ΒΟΣΝΙΑ

Αἱ χῶραι αὗται κείνται μεταξύ Αὐστρουγγαρίας, Μαυροβουνίου, Νόβι-Παζάρ καὶ Σερβίας καὶ εἶνε ὄρειναι καὶ ὁσώδεις. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἀνέρχονται εἰς 1,500,000, εἶνε δὲ Σέρβοι τὴν καταγωγὴν καὶ ὀρθόδοξοι, πλὴν ὀλίγων καθολικῶν καὶ Μωαμεθανῶν. Κατέχονται δὲ καὶ διοικῶνται ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, καὶ μόνον ψιλῶ ὀνόματι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Τουρκίαν. Πρωτεύουσα τῆς μὲν Ἑρζεγοβίνης εἶνε ἡ Μοσάρη μὲ 15 χ. κ. τῆς δὲ Βοσνίας τὸ Σεράγεβον πόλις ὀχυρὰ μὲ 25 χ. κ. Αὕτη συνδέεται μετὰ τῆς Αὐστρίας σιδηροδρομικῶς.

ΚΡΗΤΗ

Ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη μεγαλόνησος κείται ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ πρὸς Ν. τῆς Ἑλλάδος. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε γνήσιοι Ἕλληνες, καὶ ὡς τέκνα τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πάντοτε συμμετέσχον τῶν διαφόρων αὐτῆς περιπετειῶν. Ἡ Κρήτη, ὑποταχθεῖσα εἰς τοὺς Ἐνετοὺς καὶ ἀπὸ τούτων μεταπεσοῦσα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων τῷ 1669, οὐδέποτε ἀπέβαλε τὴν ἰδέαν τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ζυγοῦ καὶ ἔνοπλος διεμαρτύρητο κατὰ τῆς τυραννίας. Ἐλαβε μέρος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ ἠγωνίσθησαν ἀνδρείως τὰ τέκνα αὐτῆς, ἀλλ' αἱ προστάτιδες δυνάμεις δὲν συμπεριέλαβον καὶ αὐτὴν εἰς τὸ ἰδρυθὲν τῷ 1828 ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Βασίλειον. Οἱ Κρήτες ὁμως δι' ἐπανειλημμένων ἐπαναστάσεων διεμαρτύροντο κατὰ τοῦ ἀδικήματος ἐκείνου, μέχρις οὗ τῷ 1897 ἡ Εὐρώπη ἐκήρυξε τὴν πολυπαθῆ νῆσον ἡγεμονίαν αὐτόνομον καὶ διώρισεν Ὑπατον Ἀρμοστήν αὐτῆς τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Βασιλέως μας, ὅστις διοικεῖ αὐτὴν συνταγματικῶς.

Κόλποι, Ἀκρωτήρια. Πρὸς Β. μεταξύ τῶν ἀκρωτηρίων Βοῦζα καὶ Σπάθα σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ Κισάμου. Μεταξὺ Σπάθα καὶ Κυάμου σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Κυδωνίας. Ὁ δὲ λιμὴν τῆς Σούδας εἶνε πολὺ ἀσφαλῆς καὶ χωρεῖ πολλὰ πλοῖα.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, τὰ δὲ σπουδαιότερα ὄρη ἐν αὐτῇ εἶνε τὰ Λευκά, ἡ Ἰδη (ψηλορείτης) καὶ ἡ Δίκη. Τὰ ὄρη τῆς

Κρήτης δὲν ἀποτελοῦσι συνεχεῖς ὄροστοιχίας, ἀλλὰ διακόπτονται ὑπὸ εὐφόρων κοιλάδων καὶ μικρῶν πεδιάδων. Ἐπίσης δὲ καὶ παρὰ τὰ παράλια τῆς νήσου καὶ ἰδίως πρὸς Ν. ὑπάρχουσι πεδιάδες εὐφωρῶταται, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ τῆς Μεσσαράς.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, ἔλαιον, ξυλοκέρατα, βαλανίδια, κάστανα, σταφίς, πορτοκάλια, λεμόνια, μέλι, κηρί, τυρὸς ἄριστος, μέταξα καὶ σάπων.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Κρήτης εἶνε μᾶλλον χεῖμαρροι, ὧν σπουδαιότερος εἶνε ὁ Ἀναποδιάρης διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς Μεσσαράς καὶ ἐκβάλλων πρὸς Ν.

Κλίμα. Οὐδεμία ἄλλη χώρα ἔχει τόσον ὑγιεινόν, τερπνὸν καὶ εὐκραὲς κλίμα, ὃ δὲ χειμῶν διαρκεῖ μόνον δύο μῆνας.

Ἡ Κρήτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς πέντε νομοὺς, 1) τῶν Χανίων, 2) τῆς Ρεθύμνης, 3) τοῦ Ἡρακλείου, 4) τοῦ Λασηθίου καὶ 5) τῶν Σφακιῶν, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 300 χ. ἐξ ὧν 80 χ. εἶνε Τουρκοκρήτες ὁμιλοῦντες ἅπαντες τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διότι καὶ αὐτοὶ οἱ Τουρκοκρήτες εἶνε Ἕλληγες ἀλλαξοπιστήσαντες πρὸ χρόνων διὰ τῆς βίας.

ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ (72 χ. κ. ἐξ ὧν 11,600 Τοῦρκοι).

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε τὰ Χανία (Κυδωνία) μὲ 21 χ. κ., ἣτις εἶνε καὶ πρωτεύουσα τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ ἔδρα τοῦ Ἀρμοστοῦ. Χαλέπα προάστειον τῶν Χανίων, ἔνθα ὑπάρχει τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πρίγκηπος, καὶ διαμένουσιν οἱ πρόξενοι τῶν δυνάμεων.

ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ (59 χ. κ. ἐξ ὧν 6,800 Τοῦρκοι).

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Ρεθύμνη μὲ 9,800 κ. κειμένη εἰς τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου Ἀλμυροῦ καὶ ἔχουσα πολλὰ σαπωνοποιεῖα. Πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ Μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, τὴν ὁποίαν τῷ 1866 οἱ ἐγκλεισθέντες ἐπαναστάται ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἀέρα διὰ πυρίτιδος.

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (91 χ. κ. ἐξ ὧν 13 χ. Τοῦρκοι).

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε τὸ Ἡρακλεῖον μὲ 22 χ. κ. ὀχυρὰ πόλις καὶ ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης. Ἅγιοι Δέκα κωμόπολις ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος, ἔνθα ἔκειτο καὶ ὁ μυθολογούμενός Λαβύρινθος.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΗΘΙΟΥ (53 χ. κ. ἐξ ὧν 1,500 Τουρκοί).

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ κωμόπολις *Νεάπολις* μὲ 2,300 κ. Ἐράπειρα κωμόπολις ἔχουσα ὀχυρὸν πύργον. Λιμὴν κωμόπολις παρὰ τὸν κόλπον τῆς *Σητείας*.

ΝΟΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ (95 χ. κ. ἐξ ὧν 45 χ. Τουρκοί).

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ παράλιος κωμόπολις *Γεωργιούπολις* κληθεῖσα οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου φημίζονται διὰ τὸν ἠρωισμόν των.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ (ἡγεμονία ἀνεξάρτητος).

Τὸ Μαυροβούνιον κεῖται μεταξὺ Ἀδριατικοῦ πελάγους, Ἐρζεγοβίνης, Νόβι-Παζάρ καὶ Ἀλβανίας, εἶνε χώρα ὄρεινή, ἔχουσα ὄρη κατάφυτα ἐξ ἀγρίων δένδρων, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ὁ *Δορμίτωρ* καὶ τὸ *Κόμ*.

Ποταμοί. Ὁ *Μοράσις* χύνεται εἰς τὴν *Δαβεάτιδα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ὑγιεινὸν καὶ ψυχρὸν.

Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 250 χ. καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Εἶνε Σέρβοι τὴν καταγωγὴν, ὀρθόδοξοι καὶ γενναῖοι πολεμισταί, οἵτινες διὰ πολλῶν ἐπαναστάσεων κατὰ τῶν Τούρκων ἠνάγκασαν αὐτοὺς καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν πατρίδα των τῷ 1878 ἡγεμονίαν ἀνεξάρτητον ὑπὸ τὸν γενναῖον ἡγεμόνα *Νικόλαον Πέτροβιτς*.

Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ κωμόπολις *Κεπίγνη* μὲ 2,400 κ. Ἀντίβαρι μὲ 13 χ. κ. *Δουλιτσίον* μὲ 14 χ. κ. παρὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

ΣΕΡΒΙΑ

Ἡ **Σερβία** κεῖται μεταξὺ *Βουλγαρίας*, *Μακεδονίας*, *Νόβι-Παζάρ*, *Βοσνίας* καὶ τῶν ποταμῶν *Σάου* καὶ *Δουνάβεως*. Εἶνε τὸ μόνον Βασιλεῖον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ, τὸ ὁποῖον δὲν βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Σπουδαιότερα ὄρη εἶνε τὸ Ῥούδιον, τὸ Κοπανικὸν καὶ τὰ Γολουβένια δασύδη ἐκ δρυῶν καὶ ἄλλων δένδρων. Καθ' ὅλην δὲ τὴν χώραν ὑπάρχουσι καὶ πεδινὰ μέρη εὐφορα καὶ κατάλληλα πρὸς καλλιέργειαν.

Ποταμοί. Ὁ Μοραύας, ὁ Κολύβαρος καὶ ἄλλοι, οἵτινες χύνονται εἰς τὸν Δούναβιν.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, καπνός, χοῖροι, πρόβατα, αἶγες, δέρματα, ἔρια καὶ τυρός.

Κλίμα. Ὑγιεινὸν καὶ εὐκρατον.

Πολιτικῶς ἡ Σερβία διαιρεῖται εἰς 77 διαμερίσματα, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,314,000, οἵτινες εἶνε ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ διοικουῦνται συνταγματικῶς.

Οἱ Σέρβοι εἶνε λαὸς Σλαυϊκὸς διατελέσας ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων. Κατόπιν ὄμως ἐπανειλημμένων ἀγῶνων ἀνηγορεύθη ἡγεμονία καὶ τῇ 1882 Βασιλείον. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Βελιγράδιον μὲ 60 χ. κ. παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Σαίου καὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔνθα ἐφονεύθη ὁ Ῥήγας Φεραίος. Εἶνε πόλις ὄχυρὰ καὶ συνδέεται μὲ τὴν Θεσσαλονίκην σιδηροδρομικῶς. Κραγούγεβατς μὲ 14 χ. κ. ἔχουσα χυτήριον ἔπλων καὶ τηλεβόλων. Νίσσα μὲ 20 χ. κ. ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

6) ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΙΤΑΛΙΑ

Ἡ Ἰταλικὴ Χερσονήσος κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἑλληνικῆς μεταξὺ Ἀδριατικοῦ, Ἰονίου καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους. Πρὸς Β. δὲ χωρίζεται τῆς λοιπῆς Εὐρώπης διὰ τῶν Ἀλπεων. Ἡ χώρα αὕτη μετὰ τῆς νήσου Σικελίας καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν ἀποτελοῦσι τὸ Βασίλειον τῆς Ἰταλίας.

Κόλποι. Εἶνε ὁ τῆς Γενεύης, ὁ τῆς Βενετίας, ὁ τοῦ Τάραντος καὶ ὁ τῆς Νεαπόλεως.

Ἔδαφος. Πρὸς Β. καὶ εἰς τὸ μέσον εἶνε ὄρεινόν, τὸ δὲ λοιπὸν πεδινόν καὶ εὐφορον.

Ὄρη. Αἱ Ἀλπεις, τὰ Ἀπέννινα καὶ τὸ ἠψαίστειον Βεζούβιος.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς Λομβαρδίας, ἡ τῆς Τοσκάνης, ἡ τῆς Ῥώμης, ἡ τῆς Καμπανίας καὶ ἡ τῆς Ἀπουλίας.

Πρῶτόντα. Δημητριακοὶ καρποί, ἔλαιον, σῦκα, ὄρυζα ἄφθονος καὶ σῖνος ἐκλεκτός.

Ποταμοί. Ὁ Ἀδύγης καὶ ὁ Πάδος ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος καὶ ὁ Τίβερις εἰς τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος.

Λέμναι. Ἡ Μείζων, ἡ Κόμος καὶ ἡ Γάρδα.

Κλέμα. Ἐξαιρετον.

Ἡ συγκοινωνία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένα, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις ἀρίστη.

Φυσικῶς αὕτη διαιρεῖται εἰς Ἄνω, Μέσην καὶ Κάτω Ἰταλίαν, πολιτικῶς δὲ εἰς 69 Ἐπαρχίας, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 32 ἑκτμ. εἶνε καθολικοὶ καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς. Πόλεις ἐν τῇ Μέσῃ Ἰταλίᾳ: Ῥώμη παρὰ τὸν Τίβεριν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους μὲ 500 χ. κ. Αὕτη εἶνε καθέδρα τοῦ Πάπα, ἔχει λαμπρὰ ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ τὸν περίφημον ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, Φλωρεντία μὲ 213 χ. κ.

Ἐν τῇ Ἄνω Ἰταλίᾳ. Τουρῖνον ἐπὶ τοῦ Πάδου μὲ 360 χ. κ. Γένοβα μὲ 220 χ. κ. Μεδιόλανα (Μιλάνον) μὲ 480 χ. κ. πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος. Ἐνετία μὲ 115 χ. κ. ἐπὶ 117 νήσων ἐκτισμένη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι ἐξοχα μέγαρα, διάφοροι ἐπιστημονικαὶ καλλινεχνικαὶ συλλογαί, ἀρχαῖον ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον καὶ ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἁγίου Μάρκου.

Ἡ Ἐνετία ἄλλοτε ἀπετέλεσεν ἴδιον καὶ ἰσχυρὸν Κράτος κυριεύσασα πολλὰ μέρη τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ὡς λείψανα δὲ τῆς κυριαρχίας της σφύζονται εἰσέτι τὰ Ἐνετικὰ φρούρια ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Νεάπολις ἐπὶ θαυμασίας τοποθεσίας μὲ 540 χ. κ. ἔχουσα ἀρχαῖον Πανεπιστήμιον καὶ Ἀστεροσκοπεῖον. Πλησίον αὐτῆς ἔκειντο αἱ καταστραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Βεζουβίου ἀρχαῖαι πόλεις Ἡράκλεια, Πομπηία καὶ Σταβία. Βρινησίον λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ῥήγιον ἀρχαῖα Ἑλληνικὴ πόλις. Ἡ Κάτω Ἰταλία ἄλλοτε ὠνομάζετο μεγάλη Ἑλλάς διὰ τὸ πλῆθος τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν.

Νῆσοι Ἰταλίας. Σικελία χωριζομένη τῆς Χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας. Ὅρη ἐν αὐτῇ εἶνε τὰ Νευρώδη καὶ ἡ ἠφαιστεϊώδης Αἴτην. Ἐκ τῆς Σικελίας ἐξάγεται ἄφθονον θεῖον.

Πόλεις. Ἐν αὐτῇ εἶνε τὸ Παλέρμον μὲ 300 χ. κ., ἡ Κατάνη, ἡ Μεσσηνή, αἱ Συρακοῦσαι, ὁ Ἀκράγας πολυάνθρωποι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις κατοικούμεναι ὑπὸ πλείστων Ἑλλήνων.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κείνται αἱ μικραὶ νῆσοι Αἰπάροι, Μελίτη

(Μάλτα) νήσος μικρά πρὸς Ν. τῆς Σικελίας. Αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς Ἑγγλους καὶ ἔχει πόλιν τὴν *Λαβαλλέττην* μὲ 60 χ. κ.

Σαρδηνία νήσος ὄρεινῆ, δασώδης καὶ εὐφορος. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ *Κολλιάριον*.

Κορσικὴ πρὸς Β. τῆς Σαρδηνίας νήσος ὄρεινῆ ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἶνε πατρίς τοῦ Μ. Ναπολέοντος καὶ ἔχει πρωτ. τὸ *Αἰάκειον* μὲ 170 χ. κ.

Ἑλδα. νήσος μικρά καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν διαμονὴν τοῦ Μ. Ναπολέοντος ὡς ἐξορίστου.

Ἡ Ἰταλία ἔχει κτήσεις καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

γ') ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἰβηρικὴ Χερσόνησος κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἰταλικῆς καὶ χωρίζεται τῆς μὲν λοιπῆς Εὐρώπης διὰ τῶν *Πυρηναίων* ὄρέων, τῆς δὲ Ἀφρικῆς διὰ τοῦ *Πορθμοῦ Γιβραλτάρ*.

Ἑδαφος. Αὕτη εἶνε μᾶλλον ὄρεινῆ, ἔχουσα τὰ ὄρη Ἀστούρια, Πυρηναιῖα, Ἰβηρικὰ καὶ τὰς Σιέρας, *Μορέναν*, *Νεβάδαν* καὶ Ἑστρέλαν.

Ποταμοί. Εἶνε δ' Ἐβρος, ὁ Γουαδαλιβερὸς, ὁ Γουαδιάνος, ὁ Τάγος καὶ ὁ Δούρειος.

Μεδιάδες. Ἡ τῆς Ἀραγωνίας, τῆς Καταλωνίας καὶ τῆς Ἀνδαλουσίας.

Προϊόντα. Σιτηρά, βάμβαξ, οἶνος, σταφίς, ὀπωροφόρα δένδρα καὶ διάφορα κτήνη.

Κλίμα. Εἰς μὲν τὰ παράλια εἶνε ὠκεάνειον, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια ἠπειρωτικόν.

Εἰς τὴν Ἰβηρικὴν Χερσόνησον ὑπάρχουσι δύο Βασίλεια. 1) τῆς Ἰσπανίας καὶ 2) τῆς Πορτογαλλίας.

1) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχονται εἰς 18 ἑκατ. εἶνε καθολικοὶ καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς. Ἡ βιομηχανία καὶ ἡ κτηνοτροφία ἀκμάζει, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις πολὺ προοδεύει.

Πόλεις. *Μαδρίτη* μεσόγειος πόλις, πρωτεύουσα τοῦ κράτους μὲ 500 χ. κ. *Βαρκελώνη* μὲ 275 χ. κ. ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν. Βα-

λεντία με 200 χ. κ. βιομήχανος πόλις. Μαλάγα ὀνομαστή διὰ τοὺς οἴ-
 νους τῆς. Σιβίλλη με 150 χ. κ.

Τὸ ἀκρωτήριο Γιβραλτάρ με ἑμώνυμον πόλιν καὶ φρούριον ἰσχυ-
 ρότατον ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Ἡ Ἰσπανία ἄλλοτε ἦτο μεγάλη καὶ ἰσχυρά, ἤδη δὲ παρήκμασε.
 Κατέχει ἔμως ὀλίγας κτήσεις εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, ὧν οἱ κάτοι-
 κοι ἀνέρχονται εἰς 10 ἑκατομ.

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ

Πρὸς Δ. τῆς Ἰσπανίας κεῖται ἡ Πορτογαλλία, τῆς ὁποίας οἱ κάτοι-
 κοι ἀνέρχονται εἰς 5,700,000, εἶνε καθολικοὶ καὶ κυβερνῶνται συν-
 ταγματικῶς.

Πόλεις. Λισσαβὼν πρωτεύουσα τοῦ κράτους με 300 χ. κ. Κο-
 ἴμβρα ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς. Ὀπόρτον με 140 χ. κ.
 βιομήχανος πόλις καὶ κέντρον οἰνεμπορίας.

Εἰς τὴν Πορτογαλλίαν ἀνήκουσι καὶ αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεα-
 νὸν νῆσοι Μαδέιρα καὶ Ἀζόροι. Πλὴν τούτων κατέχει κτήσεις καὶ
 εἰς ἄλλας ἡπείρους, ὧν οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 5 ἑκατ.

Β'. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

α'.) ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Πρὸς Β. τῆς Βουλγαρίας καὶ μεταξὺ Σερβίας, Αὐστρίας, Προῦθου
 ποταμοῦ καὶ Εὐξείνου πόντου κεῖται ἡ Ρουμανία, ἥτις ἀποτελεῖται
 ἐκ τῆς Βλαχίας, Μολδαβίας καὶ Δοβρουτσᾶς.

Ἔδαφος. Πεδινὸν καὶ εὐφορον.

Ὅρη. Εἰς τὰ βόρεια ὄρια εἶνε αἱ δασώδεις Τρανσυλβανικαὶ Ἀλ-
 πεις.

Ποταμοί. Ὁ Δούναβις ὅστις ἔρχεται ἐκ τῆς Αὐστρίας καὶ ἐκ-
 βάλλει διὰ τριῶν στομάτων εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον. Εἶνε μέγας καὶ
 πλευστὸς διὰ πλοίων, τὸν δὲ χειμῶνα παγώνει. Εἰς αὐτὸν χύνονται
 καὶ ἔλοι οἱ ἄλλοι ποταμοὶ οἱ πηγάζοντες ἐκ τῶν Τρανσυλβανικῶν
 ἄλπεων καὶ διαρρέοντες τὴν χώραν.

Προῖόντα. Ἄφθονα σιτηρά, πλεῖστα λτήνη, ξυλεῖα, πετρέ-
 λαιον καὶ ὄρυκτὸν ἄλας.

Κλίμα. Ὑγιεινὸν ἀλλὰ ψυχρὸν.

Ἡ συγκοινωνία εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις πολὺ προηγμένη.

Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 5,400,000, εἶνε ὀρθόδοξοι καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς.

Πόλεις. Ἐν τῇ *Βλαχία* εἶνε τὸ *Βουκουρέστιον* πρωτεύουσα τοῦ Κράτους μὲ 235 χ. κ. ἐξ ὧν πολλοὶ εἶνε Ἑλληγες. *Γιούργεβον* παραδουνάβειος πόλις καὶ ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου. *Βραϊλα* ἐμπορικὴ πόλις μὲ 50 χ. κ. Ἑλληγας. *Δραγατσάνιον* κώμη, ἔνθα ἔπεσον οἱ Ἱερολοχῆται.

Ἐν δὲ τῇ *Μολδαβία* εἶνε τὸ *Γαλάζιον* μὲ 60 χ. κ. Τὸ Ἰάσιον μὲ 90 χ. κ. *Σκουλένιον* ἐπίσημον διὰ τὸν ἠρωισμόν τοῦ Ἀθ. Καρπενησιώτου.

Ἡ *Δοβρουτσά* εἶνε χώρα λιμνώδης παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουναβέως, καὶ ἐδόθη ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας ὡς ἀντάλλαγμα τῆς καταληφθείσης *Βασαραβίας*. Πόλεις ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ *Τοῦλτσα*, ἡ *Κωνσταντία* καὶ ἄλλαι.

Ἡ χώρα αὕτη ἀπετέλει ἄλλοτε δύο ἡγεμονίας, τὴν *Βλαχίαν* καὶ τὴν *Μολδαβίαν* ὑποτελεῖς τῇ *Τουρκίᾳ*, εἰς τὰς ὁποίας ἐστέλλοντο ὡς ἡγεμόνες Ἑλληγες, οἵτινες μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Ἐν αὐτῇ ἤρχισε τὸ μέγα ἔργον τοῦ ὁ Ῥήγας Φεραῖος καὶ ἐν αὐτῇ ὑψώθη τὸ πρῶτον ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου τῷ 1821.

6.) ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ

Ἡ *Αὐστροουγγαρία* κεῖται μεταξὺ Ἀδριατικοῦ πελάγους, *Σερβίας*, *Ρουμανίας*, *Ῥωσσίας*, *Γερμανίας*, *Ἑλβετίας* καὶ *Ἰταλίας*. Ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τὴν *Αὐστροίαν*, τὴν *Οὐγγαρίαν*, τὴν *Βοσνίαν*, τὴν *Ερζεγοβίνην*, ἐκ 17 ἄλλων πολιτικῶν τμημάτων καὶ ἐκ τῆς ἐλευθέρως πόλεως *Φιούμης*.

Ἔδαφος. Τῆς μὲν *Αὐστρίας* εἶνε μᾶλλον ὄρειόν, τῆς δὲ *Οὐγγαρίας* πεδινόν καὶ εὐφορον.

Ὅρη. Αἱ Ἀνατολικαὶ καὶ Δυναρικαὶ Ἄλπεις, ὧν προεκτάσεις εἶνε τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ὁ Βοεμικὸς Ὄρυμός, τὸ Ἐρτσον, τὰ Σουηδία, τὰ Καρπάθια καὶ αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε δασώδη καὶ μεταλλειοῦχα.

Πεδιᾶδες. Ὑπάρχουσι πλεῖσται, ὧν σπουδαιότερα καὶ εὐφωρῶτέρα εἶνε ἡ *Οὐγγρική*, ἥτις καὶ σιταποθήκη λέγεται, διότι παράγει ἄφθονον σίτον.

Ποταμοί. Ὁ Δούναβις εἰς τὸν ὁποῖον χύνονται ὁ Σαῦος, ὁ Δραῦος καὶ ὁ Τίσις.

Λίμναι. Ἡ Κωνσταντία, ἥτις ἀνήκει καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν.

Κλίμα. Ὑγιεινὸν καὶ συγκερασμένον. Ἡ βιομηχανία, ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ ἐκπαίδευσις εὐρίσκονται εἰς ἄριστον σημεῖον. Οἱ κάτοικοι, οἵτινες εἶνε διαφόρου καταγωγῆς (Σλαῦοι, Γερμανοί, Οὔγγροι, Ρουμάνοι, Ἰταλοί), ἀνέρχονται εἰς 43 ἑκατομ. εἶνε Χριστιανοὶ μὲ διαφόρους αἱρέσεις καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς.

Πόλεις. Βιέννη πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας καὶ ἄλλης τῆς Αὐτοκρατορίας μὲ 1,400,000 κ. Τεργέστη μὲ 165 χ. κ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Κράτους. Βουδαπέστη μὲ 618 χ. κ. Τοκάη ὀνομαστή διὰ τοὺς οἶνους τῆς. Φιούμη λιμὴν ἐλεύθερος. Εἰς τὴν Αὐστρουγγαρίαν ἀνήκουσιν ἡ Βοσνία, ἡ Ἑρζεγοβίνη καὶ τὸ Νόβι-Παζάρ, περὶ ὧν εἵπομεν.

γ) ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ Γερμανία κεῖται πρὸς Β. τῆς Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης. Πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴν Ρωσσίαν, καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Ὀλλανδίαν, Βέλγιον καὶ Γαλλίαν.

Ἔδαφος. Εἰς τὰ Ν. μέρη ὑπάρχουσιν ὄρη τινὰ ὄχι ὑψηλά, ἦτοι τὰ Βόσγια, ὁ Ἰόρας, ὁ Μέλας, ὁ Βοεμικὸς καὶ ὁ Θυρίγγιος Δρυμός. Τὰ δὲ Β. καὶ Α. μέρη τῆς χώρας εἶνε πεδινὰ καὶ διαρρέονται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν.

Ποταμοί. Εἶνε ὁ Ῥήνος, ὁ Βίκουρις, ὁ Δούναβις, ὁ Ἄλβις ὁ Ὀδερος, ὁ Οὐιστοῦλας καὶ ἄλλοι.

Κλίμα. Πρὸς Ν. εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, πρὸς Β. δὲ ὑγρὸν καὶ ὀμίχλωδες.

Ἡ βιομηχανία, ἡ συγκοινωνία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ γεωργία καὶ τὸ ἐμπόριον προήχθησαν πολὺ, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις εὐρίσκεται εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ἡ χώρα δύναται νὰ καυχηθῆ ὅτι εἶνε ἡ πηγὴ τῶν φώτων. Πολιτικῶς ἡ Γερμανία διαιρεῖται εἰς 4 βασιλεία καὶ εἰς 22 διάφορα Δουκάτα, ἡγεμονίας καὶ ἐλευθέρως πολιτείας. Ἐκαστον τούτων ἔχει ἴδιον ἡγεμόνα καὶ ἴδιαν κυβέρνησιν, ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας εἶνε ἀνώτερος ὅλων καὶ φέρει τὸν τίτλον τοῦ Αὐτοκράτορος. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 52 ἑκατομ. καὶ εἶνε καθολικοί, διαμαρτυρόμενοι καὶ Ἑβραῖοι.

Τὰ 4 βασίλεια εἶνε τὰ ἑξῆς.

1) **Βασίλειον τῆς Πρωσίας.** (32 ἑκατομ. κ.) Πρωτεύουσα αὐτοῦ καὶ ἄλλης τῆς Γερμανίας εἶνε τὸ Βερολίνον μὲ 1,680,000 κ.

2) **Βασίλειον τῆς Σαξωνίας.** (3,788,000 κ.) Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ Δρέσδη μὲ 340 χ. κ. ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Γερμανίας. Δειψία μὲ 400 χ. κ.

3) **Βασίλειον τῆς Βαυαρίας.** (5,820,000 κ.) Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε τὸ Μόναχον μὲ 411 χ. κ. Ἐκ τῆς Βαυαρίας καὶ ὁ πρῶτος Βασιλεὺς ἡμῶν Ὁθων.

4) **Βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης.** (2,080,000 κ.) Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ Στουτγάρδη μὲ 160 χ. κ. Τὰ διάφορα Δουκάτα ἔχουσι πόλεις πολυανθρώπους καὶ βιομηχάνους, αἱ δὲ ἐλεύθεροι πολιτεῖαι εἶνε ἡ Βρέμη μὲ 180 χ. κ. τὸ Ἀμβούργον μὲ 650 χ. κ. καὶ ἡ Δυβέκη μὲ 80 χ. κ. Πλησίον αὐτῆς κεῖται τὸ Κίελον, ὁ πολεμικὸς λιμὴν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Γερμανία δι' εὐτυχῶς πολέμου πρὸς τὴν Γαλλίαν τῷ 1871 προσήρτησεν εἰς τὸ Κράτος τῆς τὰς Γαλλικὰς Ἐπαρχίας Ἀλσατίαν καὶ Αωραίνην. Πόλεις ἐν αὐταῖς εἶνε τὸ Στρασβούργον μὲ 140 χ. κ. καὶ τὸ Μένς μὲ 60 χ. κ.

δ.) ΕΛΒΕΤΙΑ

Ἡ Ἑλβετία κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἰταλίας καὶ εἶνε τὸ μόνον Κράτος τῆς Εὐρώπης, ὅπερ δὲν βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης ὡς ἡ Σερβία ἐν τῇ Ἑλ. Χερσονήσῳ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶνε λίαν ὀρεινόν.

Ὅρη. Αἱ Ἄλπεις ἐκ τῶν ὁποίων καταπίπτουσιν ἐνίοτε ὄγκοι πάγων καὶ προξενοῦσι μεγάλας καταστροφάς. Μεταξὺ τῶν ὀρέων τούτων ὑπάρχουσι κοιλάδες καὶ ὀροπέδια μὲ παχείας βοσκάς, εἰς τὰς ὁποίας διατρέφονται μεγάλαι ἀγέλαι ἀγελάδων καὶ ἄλλα ποίμνια, ἐξ ὧν παράγεται ὁ γνωστὸς Ἑλβετικὸς τυρὸς.

Ἡ βιομηχανία καὶ ἰδίως ἡ ὠρολογοποιία πολὺ ἀκμάζει, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις εἶνε ἀρίστη.

Ἡ χώρα αὕτη ἂν καὶ ὀρεινὴ καὶ ψυχρά, εἶνε ὅμως πολὺ θελκτικὴ, διὸ καὶ πολλοὶ ξένοι τὴν ἐπισκέπτονται εὐχαρίστως, διότι καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας εἶνε ἀφθονα καὶ τοπία μαγευτικὰ ἔχει.

Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 25 μικρὰς Δημοκρατίας ἀνεξαρτήτους, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἑμοσπονδίαν, ὑποκείμεναι εἰς μίαν κεντρικὴν Κυβέρνησιν ἐδρεύουσαν ἐν Βέρνη. Οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 3,180,000, εἶνε καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Βέρνη μὲ 55 χ. κ. Ζυρίχη μὲ 150 χ. κ. Γενεύη μὲ 80 χ. κ. Βασιλεία μὲ 90 χ. κ. Λυκέρνη καὶ Λωζάνη προκαλοῦσαι πληθὺν περιηγητῶν.

ε'.) Γ Α Λ Λ Ι Α

Ἡ Γαλλία κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας, Γερμανίας καὶ μεταξὺ Διγυστικοῦ πελάγους, Ἰσπανίας, Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ Μάγχης θαλάσσης.

Ἔδαφος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Γαλλίας καὶ ἰδίως πρὸς Β. εἶνε πεδινόν, λοφώδες καὶ εὐφορώτατον, παράγον καὶ ἄλλα μὲν προϊόντα, ἰδίως δὲ ἐξαιρετον καὶ ἀφθονον οἶνον. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶνε αἱ δυτικάι Ἄλπεις, ὁ Ἰόρας, τὰ Βόσγια, τὰ Ἀρδενα, τὰ Πυρηναῖα καὶ αἱ Κηβέναι.

Ποταμοί. Εἶνε ὁ Ῥοδανός, ὁ Γαρούνας, ὁ Δείγηρ καὶ ὁ Σηκουάνας.

Πολιτικῶς ἡ Γαλλία διαιρεῖται εἰς 86 νομούς, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρονται εἰς 38,500,000, εἶνε καθολικοὶ καὶ κυβερνῶνται δημοκρατικῶς.

Πόλεις. Παρίσιοι πρωτεύουσα τοῦ Κράτους μὲ 2,500,000 κ. Αὕτη κεῖται παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σηκουάνα, εἶνε ἡ ὠραιότερα πόλις τοῦ κόσμου, ἔχει πολὺν πλοῦτον καὶ ἐνεργεῖ ἀξιόλογόν ἐμπόριον. Βερσαλλίαι, πόλις ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα τῶν ἄλλοτε βασιλέων τῆς Γαλλίας. Χάβρη μὲ 120 χ.κ. λιμὴν ὀχυρὸς. Καλαὶ παρὰ τὸν δμῶνυμον πορθμόν, ὅστις χωρῖζει τὴν Γαλλίαν τῶν Βρεττανικῶν νήσων. Αἶλλη ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 200 χ. κ. Χερβοῦργον πολεμικὸς λιμὴν ὀχυρὸς. Βορδὼ γνωστὴ διὰ τὸν ἐξαιρετον οἶνόν της. Αὐὼν μὲ 450 χ. κ. ἐν ἣ κατασκευάζονται τὰ καλλίτερα ὑφάσματα. Μασσαλία, ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Γαλλίας μὲ 400 χ. κ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἑλληνες ἔμποροι. Τουλὼν πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νήσος Κορσικὴ (Κύρνος) περὶ ἧς εἶπομεν.

ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας διατελεῖ ἡ ἀπόλυτος ἡγεμονία τοῦ Μοναχοῦ, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε τὸ Μόντε-Κάρλον ὀνομαστέον διὰ τὸ κλιμά του, καὶ ἡ Δημοκρατία τῆς Ἀνδόρας μὲ 12 χ. κ. πλησίον τῶν Πυρηναίων.

Ἡ Γαλλία εἶνε χώρα πλουσία, ἐνεργεῖ μέγα ἐμπόριον διαφόρων εἰδῶν τῆς βιομηχανίας καὶ ἔχει πολλὰς κτήσεις εἰς τὰς ἄλλας Ἠπέλους.

στ'.) ΒΕΛΓΙΟΝ

Τὸ Βέλγιον κεῖται μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας καὶ Βορείου θαλάσσης. Τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινὸν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Σκάλδη καὶ Μώσα. Εἰς δὲ τὰ Ν. μέρη ἐκτείνονται τὰ Ἄρδενα ὄρη, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσι γαϊάνθρακες καὶ σίδηρος. Τὸ κλίμα εἶνε ὑγρὸν, τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἄφθονα καὶ ἡ ἐκπαίδευσις ἀρίστη.

Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 9 Ἐπαρχίας, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 6,700,000, εἶνε διαμαρτυρόμενοι καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς μετὰ δύο βουλῶν.

Πόλεις. Βρυξέλλαι με 200 χ.κ. πρωτεύουσα τοῦ Κράτους. Αὕτη εἶνε πόλις ὠραία, ἔχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἐνεργεῖ μέγα ἐμπόριον. Πλησίον αὐτῆς κεῖται τὸ Βατερλώων ἐνθα ἠττήθη τῷ 1815 ὁ Μ. Ναπολέων. Ἀμβέρση με 260 χ. κ. Γάνδη με 160 χ. κ. Αντιγὴ με 150 χ. κ. ἔχουσα μεταλλευτικὴν σχολὴν καὶ ἐργοστάσιον ὄπλων.

ζ'.) ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΟΥ ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

Μεταξὺ Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Βελγίου κεῖται τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Δουξεμβούργου με δμώνυμον πόλιν. Εἶνε Κράτος οὐδέτερον, ἔχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, κατοικεῖται ὑπὸ 217 χ. κ. καὶ διοικεῖται συνταγματικῶς.

η'.) ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Ὀλλανδία κεῖται μεταξύ Βελγίου, Γερμανίας καὶ Βορείου θαλάσσης. Τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινὸν, καὶ μάλιστα εἰς τινὰ μέρη χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ὅθεν διὰ νὰ μὴ ἐξέρχωνται τὰ ὕδατα καὶ πλημμυροῦν τὴν χώραν κατεσκευάσαν προχώματα.

Ἡ χώρα αὕτη διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ῥήνου Μώσα καὶ Σκάλδη, εἶνε εὐφορωτάτη καὶ τρέφει πολλὰ κτήνη, ἰδίως ἀγελάδας, ἐξ ὧν παράγεται ὁ γνωστὸς Ὀλλανδικὸς Τυρὸς, ἐνεργεῖ ἀξιόλογον ἐμπόριον, καὶ ἰδίως τῶν ἐκ τῶν ἀποικιῶν τῆς προϊόντων (καφές, πέπερι, κινάμωμον, κασσίτερος). Τὸ κλίμα εἶνε ὑγρὸν καὶ ὀμιχλώδες.

Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 11 Ἐπαρχίας, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 5 ἑκατομ. εἶνε διαμαρτυρόμενοι καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς μετὰ βουλῆς καὶ Γερουσίας.

Πόλεις. Χάγη πρωτ. τοῦ κράτους με 185 χ. κ. Ῥοττερδάμη ἐπὶ τοῦ Μώσα με 300 χ. κ. Ἀμστελὸδαμον με 500 χ. κ. Αὕτη κεῖται παρὰ τὸν ἀσφαλὴ κόλπον Σουΐδερ καὶ διαιρεῖται διὰ διωρῶχων εἰς

90 μικράς νήσους. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου κείνται δρεπανοειδῶς αἱ Ὀλλανδικαὶ νῆσοι *Φρεισικαί*.

Ἡ Ὀλλανδία ἔχει πλουσίας κτήσεις εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους μὲ πληθυσμὸν 35 ἑκατομμυρίων.

Γ'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

α'.) ΔΑΝΙΑ

Πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ μεταξύ Βαλτικῆς καὶ Βορείου θαλάσσης κείται τὸ Βασίλειον τῆς *Δανίας*, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον *Ιουτλανδιαν* καὶ ἀπὸ τὰς νήσους *Φιονίαν*, *Σηλανδιαν*, καὶ τινὰς ἄλλας μικράς.

Τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινὸν καὶ εὐφορον διακοπτόμενον ὑπὸ λόφων καὶ ὠραίων λιμνῶν μὲ πολλοὺς καὶ καλοὺς ἰχθύς. Διὰ τοῦτο ἐν *Δανίᾳ* ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία, ἡ γεωργία καὶ ἡ ἀλιεία. τὸ κλίμα εἶνε ὑγρὸν καὶ γλυκὸ τὸν χειμῶνα. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,200,000, εἶνε διαμαρτυρόμενοι καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς.

Πόλεις. *Κοπεγχάγη* πρωτ. τοῦ Κράτους μὲ 408. χ. κ. Ὀδεσσή πόλις ἐπὶ τῆς *Φιονίας* μὲ 30 χ. κ. *Ρανδέρη* ἐν τῇ χερσονήσῳ *Ιουτλανδίᾳ*.

Εἰς τὴν *Δανίαν* ἀνήκουσιν αἱ πρὸς Β. τῆς Σκωτίας κείμεναι νῆσοι *Φερόαι* κατοικούμεναι ὑπὸ ἀλιέων, καὶ ἡ βορειότερον αὐτῶν *Ἰσλανδία*, νῆσος ὀρεινὴ καὶ ἠψαιστειώδης μὲ πολλὰ ἐνεργὰ ἠφαίστεια, ὧν σπουδαιότερον εἶνε ἡ *Ἑκλα*. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς καλύπτεται αἰωνίως ὑπὸ χιόνος καὶ πάγου, οἱ δὲ κάτοικοι (70 χ.) ζῶσιν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ ἀλιείας.

β'.) ΑΓΓΛΙΑ

Μεταξὺ τῆς Βορείου θαλάσσης, τῆς θαλάσσης τῆς *Μάγης* καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ κείται τὸ νησιωτικὸν Βασίλειον τῆς *Μεγάλης Βρετανίας* ἢ *Ἀγγλίας*. Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων νήσων, τῆς *Μεγάλης Βρετανίας* καὶ τῆς *Ἰρλανδίας*, καὶ πολλῶν ἄλλων μικρῶν.

Ἰρρεττανία. Τὸ Ν. τμήμα αὐτῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ πλατύτερον, λέγεται *Ἀγγλία*, τὸ δὲ Β. *Σκωτία*. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς πρὸς Δ. καὶ Β. εἶνε ὀρεινὸν ἔχον ὄρη ὑψηλά, τὸ δὲ Α. πεδινόν. Καὶ τὰ μὲν ὀρεινὰ αὐτῆς μέρη περιέχουσιν ἄφθονα μέταλλα, καὶ ἀπείρους γαιάνθρακας,

τὰ δὲ πεδινὰ καὶ εὐφορὰ εἶνε καὶ παχεῖς λειμῶνας ἔχουσιν, εἰς τοὺς ὁποίους τρέφονται πολλὰ κτήνη.

Ποταμοί. Εἶνε πλωτοὶ καὶ συγκοινωνοῦσι διὰ διωρύχων. Σπουδαιότεροι εἶνε ὁ *Τάμεσις*, ὁ *Χύμβερ* καὶ ὁ *Σηβέρονς*.

Κλιμα. Εἶνε ἥπιον ἕνεκα τῶν ὠκεανέων ρευμάτων.

Ἡ Ἀγγλία. ἔχει μέγαν πλοῦτον, ἀκμαιοτάτην βιομηχανίαν καὶ τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ θαλάσῃ ὑπὸ πολεμικὴν ἔποψιν, διὸ καὶ θαλασσοκράτειρα λέγεται.

Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 41,500,000, εἶνε διαμαρτυρόμενοι καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς.

Πόλεις ἐν Ἀγγλίᾳ. Λονδῖνον πρωτεύουσα τοῦ Κράτους παρὰ τὴν Τάμεσιν. Αὕτη εἶνε ἡ πολυανθρωποτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου ἔχουσα 4,500,000 κ. *Πόρτσμουθ* καὶ *Πλύμουθ*, παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς *Μάγχης* πολεμικοὶ λιμένες τῆς Ἀγγλίας. *Βριστόλη* μὲ 255 χ.κ. *Βιρμυγχάμη* μὲ 400 χ. κ. *Μαγχεστρία* μὲ 540 χ.κ. *Λιβερποῦλ* μὲ 600 χ. κ. δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κόσμου.

Ἐν δὲ τῇ *Σκωτίᾳ* εἶνε τὸ *Ἐδιμβούρογ* μὲ 300 χ. κ. *Γλασκώβη* μὲ 650 χ. κ. μεταλλευτικὴ πόλις.

Πρὸς Β. τῆς *Σκωτίας* κεῖνται καὶ αἱ Ἀγγλικαὶ νῆσοι *Ἐβροίδες*, *Ὀρκάδες* καὶ *Σχετλάνδα*.

Ἐν δὲ τῇ *Ἰρλανδίᾳ*, ἣτις ἔχει πολλὰς λίμνας, εἶνε τὸ *Δουβλίον* μὲ 360 χ. κ. *Βελφάσθη* μὲ 250 χ. κ. *Κόρκη* μὲ 80 χ. κ.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει πολλὰς κτήσεις ἐν *Εὐρώπῃ*, *Ἀφρικῇ*, *Ὠκεανία* καὶ *Ἀμερικῇ*, ὧν οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 315 ἑκατομμύρια.

γ.) ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΓΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Μεταξὺ Βοτνικοῦ κόλπου, Βαλτικῆς καὶ Βορείου θαλάσσης καὶ τῶν Ὠκεανῶν Ἀτλαντικοῦ καὶ Β. Παγωμένου κεῖται ἡ *Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος*, ἣτις συνέχεται μετὰ τῆς *Φιλανδίας*. Αὕτη εἶνε ἡ μεγίστη χερσόνησος τῆς *Εὐρώπης*, ἀλλ' ἀραιῶς κατοικημένη, διότι εἶνε ψυχρὰ καὶ ὀρεινὴ ἔχουσα τὰς *Σκανδιναυικὰς Ἄλπεις* καὶ τὰ *Λαπωνικὰ ὄρη* πλήρη παγετώνων, τὰ ὁποῖα πρὸς Β. μὲν καὶ Δ. κατέρχονται ἀποτόμως καὶ σχηματίζουσιν ἀποκρήμους ἀκτὰς μὲ πολλοὺς κόλπους καὶ λιμένας, πρὸς Α. δὲ κατέρχονται κλιμακοειδῶς.

Πρὸς Α. καὶ Ν. ὑπάρχουσι καὶ πεδινὰ μέρη, τὰ ὁποῖα διαρρέουσι πολλοὶ ποταμοὶ χυνόμενοι εἰς τὴν *Βαλτικὴν* θάλασσαν καὶ εἰς τὸν *Βοτνικὸν* κόλπον.

Εἰς τὰ Ν. μέρη ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ λίμναι, ὧν σπουδαιότεραι εἶνε ἡ Βένερ καὶ ἡ Βέττερ.

Προϋόντα. Δημητριακοὶ καρποί, διάφορα ζῶα, ἰχθύες, ξυλεία σιδήρος, ἄργυρος, χαλκός.

Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι δύο Βασίλεια ὑπὸ ἓνα Βασιλέα, τὸ Βασίλειον τῆς Σουηδίας μὲ 5 ἑκατομ. κ. καὶ τὸ Βασίλειον τῆς Νορβηγίας μὲ 2 ἑκατομύρια κ.

Πόλεις. Ἐν μὲν τῇ Σουηδίᾳ εἶνε ἡ Στοκχόλμη μὲ 295 χ. κ. πρωτεύουσα τοῦ Κράτους ἐπὶ τῆς Α. παραλίας. Γοτεμβούργη μὲ 110 χ. κ. ἐπὶ τοῦ Καττεγάτου συνδεομένη μετὰ τῆς Στοκχόλμης σιδηροδρομικῶς. Πλησίον αὐτῆς ἄρχεται καὶ ἡ διώρυξ Γάιτα, ἥτις ἀπὸ τοῦ Καττεγάτου καὶ διὰ τῶν λιμνῶν Βένερ καὶ Βέττερ καταλήγει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ἐν δὲ τῇ Νορβηγίᾳ εἶνε ἡ Χριστιανία μὲ 200 χ. κ. Χριστιανσάνδη λιμὴν πολεμικός.

Εἰς τὰ Β. καὶ Δ. παράλια τῆς Νορβηγίας καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς ὑπάρχουσι πολλαὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἐνεργεῖται ἡ ἀλιεία τοῦ βακαλάου καὶ ἄλλων ἰχθύων. Εἰς δὲ τὰ βορειότερα μέρη τῆς χερσονήσου κατοικοῦσι Λάπωνες, ἄνθρωποι μικρόσωμοι ζῶντες διὰ τῆς ἀλιείας καὶ θήρας.

Δ' - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ρ Ω Σ Σ Ι Α

Ἡ Ῥωσσία κατέχει τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει ἕκτασιν πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὅλης Εὐρώπης. Καὶ πρὸς Δ. μὲν συνορεύει μὲ τὴν Ῥουμανίαν, Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ Σουηδίαν, πρὸς Ν. δὲ μὲ τὸν Εὐξείνιον πόντον, τὸν Καύκασον καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, πρὸς Α. μὲ τὴν Σιβηρίαν, ἐξ ἧς τὴν χωρίζουσι τὰ Οὐράλια ὄρη, καὶ πρὸς Β. μὲ τὸν Β. παγωμένον Ὠκεανόν.

Ἔδαφος. Ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων περιλαμβάνεται ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία, ἥτις εἶνε ἓν μέγα βαθύπεδον, ἓν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουσιν ἀσημαντὰ τινα βουνά, καὶ μόνον πρὸς Α. ὑψοῦνται τὰ Οὐράλια ὄρη, τὰ ὁποῖα ἐγκλείουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, σιδήρου, χαλκοῦ καὶ ὀρυκτοῦ ἄλατος. Ἐκ δὲ τῶν ἀπεράντων πεδινῶν μερῶν τὰ μὲν πρὸς Β. εἶνε ἐντελῶς ἄγονα καὶ ψυχρά, τὰ δὲ λοιπὰ εὐφορα, παράγοντα ἄφθονα σιτηρὰ καὶ κάρναβιν καὶ διατρέφοντα πολλὰ ποίμνια καὶ ἀγέλας βοῶν.

Ποταμοί. Ἡ Ῥωσσία διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, ὧν σπουδαιότεροι εἶνε ὁ *Πετσχώρας* καὶ ὁ *Δουίνας* ἐκβάλλοντες πρὸς Β. Ὁ *Ουισιτούλας*, ὁ *Δίνας* καὶ ὁ *Νέβας* ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Ὁ *Δνείπερος* εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὁ *Τάναϊς* εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν. Ὁ *Ουράλης* καὶ ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης *Βόλγας*, ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ πλευστός, εἰς τὴν *Κασπίαν* θάλασσαν.

Λίμναι. Εἶνε ἡ *Νέβα*, ἡ *Λαδόγα* καὶ ἄλλαι.

Κλίμα. Εἶνε ξηρόν, θερμὸν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα, εἰς δὲ τὰ β. μέρη παγερόν.

Ἡ συγκοινωνία ἐνεργεῖται διὰ πολλῶν σιδηροδρόμων καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ζώων εἶνε ἀρκούντως ἀνεπτυγμένον.

Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 115 ἑκατομ., εἶνε ὀρθόδοξοι καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἀπολύτου Μονάρχου, πλην τῆς Φιλανδίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον Κράτος συνταγματικὸν ὑπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας.

Πόλεις. *Πετρούπολις* μὲ 1,270,000 κ. πρωτεύουσα τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ *Νέβα*. *Μόσχα* μὲ 1,036,000 κ. ἡ ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ῥωσσίας. Ἐν αὐτῇ στέφονται οἱ ἐκάστοτε αὐτοκράτορες τῆς Ῥωσσίας. *Ρίγα* μὲ 283 χ. κ. *Βαρσοβία* μὲ 635 χ. κ. *Κίεβον* μὲ 550 χ.κ. Ἴερά πόλεις τῶν Ῥώσων, ἕνεκα τῶν πολλῶν Μονῶν. Ὁδησὸς μὲ 410 χ. κ. παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ἐν αὐτῇ ἰδρύθη τὸ πρῶτον ἡ *Φιλικὴ Ἐταιρία* ἡ ἐνεργήσασα τὴν ἐπανάστασιν τῆ 1821. *Ταϊγάνιον* μὲ 52 χ. κ. Εἰς τὰς δύο αὐτὰς πόλεις ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἔμποροι σιτηρῶν. Ἀστραχὰν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Βόλγα*, ἔνθα ἐνεργεῖται ἀλιεῖα ἰχθύων, ἐξ ὧν ἐξάγεται τὸ χαβιάριον.

Ἐν δὲ τῇ *Φιλανδίᾳ*, ἡ ὁποία εἶνε λιμνώδης χώρα, εἶνε ἡ Ἐλοικωφόρη μὲ 50 χ. κ. Ἐν δὲ τῇ *Βοτικῶν* κόλπῳ κεῖνται αἱ Ἀλάνδαι νῆσοι. Ἡ Ῥωσσία ἔχει ἀπείρους κτήσεις ἐν Ἀσίᾳ καὶ εἶνε ἡ μεγίστη χερσαία δύναμις τῆς Εὐρώπης.

ΑΣΙΑ

Ἡ Ἀσία κεῖται εἰς τὸ Α. ἡμισφαίριον, καὶ πρὸς Β. μὲν ἔχει ὡς ἕριον τὸν Β. παγωμένον Ὠκεανόν, πρὸς Α. δὲ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν, πρὸς Ν. τὸν Ἰνδικόν Ὠκεανόν καὶ πρὸς Δ. τὴν Ἀφρικὴν, ἐκ τῆς

ἁποίας τὴν χωρίζει ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ, τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς ἁποίας τὴν χωρίζει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ὁ Ἐλλήσποντος, ἡ Προποντίς, ὁ Βόσπορος, ὁ Εὐξείνος πόντος, ἡ Κασπία θάλασσα, ὁ Οὐράλης ποταμὸς καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη.

Ἡ Ἀσία διατέμενεται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγίστων κόλπων, μεταξὺ τῶν ἁποίων προεκτείνονται μεγάλαι Χερσονήσοι, δι' ὧν πλησιάζει τὰς ἡπείρους Εὐρώπην, Ἀφρικὴν καὶ Ἀμερικὴν. Ἡ Ἠπειρος αὕτη μεγάλως ὠφέλησε τὰς λοιπὰς ἡπείρους, διότι ἐκ ταύτης μετεδόθησαν ὁ σίτος, ἡ ἄρουρα, ὁ βάμβαξ, ἡ μέταξα καὶ ἡ ἄμπελος. Αὕτη εἶνε πατρὶς τοῦ προβάτου, τῆς καμήλου, τοῦ ἵππου, τοῦ ὄνου, τοῦ ἐλέφαντος, τοῦ βόα Ἐτι δὲ ἐν αὐτῇ ὑπάρχει λίθανος, τέιον, καφές, πέπερι, κινάμωμον, Ἰνδικόν, ἀδάμαντες καὶ σάπφειροι.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς τὰ Ἰμαλαία. Ἄλλα δὲ ὄρη ἐπίσης ὑψηλὰ καὶ μεγάλα εἶνε τὰ Καρακούμα, τὰ Ἀλταία, ὁ Ἰνδοκοῦχος, ὁ Καύκασος, ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Αἰβανος. Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσι πέντε ὑψίπεδα καὶ δύο βαθύπεδα. Ἐκ τῶν ὑψιπέδων τὸ μεγαλειότερον τὸ ἀνατολικόν, κεῖται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαίων καὶ Ἀλταίων ὄρεων, τὸ μικρότερον, τὸ δυτικόν ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἰνδοκοῦχου μέχρι τῆς Μεσοποταμίας, τὰ δὲ ἄλλα τρία εἶνε τὸ Δεκάν, τὸ τῆς Ἀραβίας καὶ τὸ τῆς Μ. Ἀσίας. Τὰ δὲ βαθύπεδα εἶνε τὸ τῆς Σιβηρίας καὶ τὸ τῆς Μεσοποταμίας.

Ποταμοί. Σπουδαιότεροι ποταμοὶ τῆς Ἀσίας εἶνε ὁ Ὄβις, ὁ Ἰεγεσέης, ὁ Αἰνας καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β. παγωμένον Ὠκεανόν, ὁ Ἀμούρ, ὁ Χοάγγος, καὶ ὁ Τασιάγγος ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν, ὁ Μεκόγγος, ὁ Βραχμαπούτρας, ὁ Γάγγης καὶ ὁ Ἰνδὸς εἰς τὸν Ἰνδικόν Ὠκεανόν, ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης εἰς Περσικόν κόλπον, ὁ δὲ Ἀμούρ καὶ ὁ Σιρ εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

Κλίμα. Ποικίλλει κατὰ τὰ διάφορα μέρη, ἦτοι εἰς τὰ Β. εἶνε ψυχρότατον, εἰς τὸ μέσον θερμόν, ἐπὶ τῶν ὑψιπέδων ὄριμν καὶ ξηρόν, καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια εὐκρατον.

Ἡ Ἀσία εἶνε πεντάκις μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης (44,600,000 τ. χιλμ.) οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 840 ἑκατομ., καὶ εἶνε εἰδωλολάτραι, πλὴν 100 ἑκατομ. χριστιανῶν. Οὗτοι ἀποτελοῦσι διάφορα ἄλλα Κράτη, ἄλλα μὲν ἀνεξάρτητα, ἄλλα δὲ ὑποτελῆ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, τὰ ἁποῖα συντόμως θέλομεν ἐξετάσει.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία κεῖται μεταξύ Αἰγαίου πελάγους, Εὐξείνου πόντου, Περσίας καὶ Ἀραβίας καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μετὰ τῶν παρ' αὐτῇ νήσων, μέρος τῆς Ἀρμενίας, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Συρίαν μετὰ τῆς Παλαιστίνης καὶ ἀπὸ τὰ ἀραβικὰ παράλια, ὧν οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 17 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Αὕτη κοινῶς λέγεται Ἀνατολή καὶ εἶνε μία τῶν χερσονήσων τῆς Ἀσίας. Ἐκτείνεται δὲ πρὸς Α. μέχρι τοῦ Ἀντιταύρου, ὅστις τὴν χωρίζει τῆς Ἀρμενίας. Πρὸς τὰ ΒΔ. καὶ Ν. βρέχεται ὑπὸ θαλασσῶν, αἵτινες σχηματίζουν πολλοὺς κόλπους καὶ λιμένας, ἰδίως πρὸς Δ., πρὸ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι πολλαὶ τερπναὶ καὶ εὐφοροὶ νῆσοι.

Ἔδαφος. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶνε ποικίλον καὶ ὑψηλότερον τῆς θαλάσσης περὶ τὰ χίλια μέτρα, ἔχον ἐνιαχοῦ καὶ μέρη ἔρημα καὶ ἀλατοῦχα. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶνε ὁ Ταῦρος, ὁ Ὀλυμπος, ἡ Ἰδη, τὸ Τιμόλον καὶ ἄλλα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται πολλαὶ εὐφοροὶ πεδιάδες, εἰς τὰς ὁποίας καλλιεργοῦνται οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ὄρυζα, ὁ καπνός, ἡ ἄμπελος, ἡ σταφίς, τὸ χασίς, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ μωρέα, καὶ τρέφονται ἄπειρα κτήνη.

Ποταμοί. Ὁ Ἰρις, ὁ Ἀλῆς καὶ ὁ Σαγγάριος ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον. Ὁ Μάκιστος καὶ ὁ Γρανικὸς ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Προποντίδα. Ὁ Σκάμανδρος, ὁ Κύδνος, ὁ Ἐρμος καὶ ὁ Μαϊάνδρος ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ὁ Ἰνδὸς καὶ ὁ Πύραμος ἐκβάλλοντες πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Λίμναι. Εἶνε πολλαί, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Τάττα λίαν ἀλατοῦχος.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 8 ἑκατομ. ἐξ ὧν 3. ἑκατομ. εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι καὶ ὀλίγοι Ἀρμένιοι. Οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐποχῇ ἱδρυσαν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἰδίως εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους αὐτῆς πολλὰς πόλεις, αἵτινες ἤκμασαν, καὶ ἤδη πολλαὶ ἑλληνικαὶ πόλεις ἐν αὐτῇ ἀκμάζουσι, καὶ ὅλον σχεδὸν τὸ ἐμπόριον εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων εὐρίσκεται.

Πόλεις. Παρὰ τὸν Εὐξείνου πόντον εἶνε ἡ Τραπεζοῦς ἀρχαία

Ἑλληνική πόλις με 45 χ. κ. Ἀμισσὸς ἐπίνειον πολλῶν μεσογείων πόλεων. Σινώπη πατρὶς τοῦ Διογένηος.

Παρὰ τὸν Βόσπορον εἶνε τὸ Σκούταρι, ὕπερ θεωρεῖται καὶ προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Παρὰ τὴν Προποντίδα εἶνε ἡ Νικομήδεια, ἐν ἣ ἔδαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ἡ Νίκαια γνωστὴ διὰ τὴν πρώτην καὶ ἐβδόμην σύνοδον. Προῦσα ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς Βιθυνίας.

Παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον εἶνε τὰ Δαρδανέλλια πόλις ὀχυρά. Πρὸς Ν. αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία Τροία ὀνομαστὴ διὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον.

Παρὰ τὸ Αἰγαῖον εἶνε αἱ Κυθωνίαι, ἔνθα ἀπέθανεν ὁ Θεμιστοκλῆς. Σμύρνη ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας με 230 χ. κ. Ἀδίνιον πατρὶς τοῦ Ἀνθίμου ἀρχιτέκτονος τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐφεσος, τῆς ὁποίας τὸν λαμπρὸν ναὸν ἔκαυσεν ὁ Ἡρόστρατος. Μίλητος ἀρχαία Ἑλληνική πόλις. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται ἡ Μυκάλη, ἐν ἣ οἱ Ἕλληγες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. Ἀλικαρνασσὸς πατρὶς τοῦ Ἡροδότου. Ταρσὸς πρὸς Ν. πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἰκόνιον μεσόγειος πόλις με 60 χ. κ.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Προκόννησος παρὰ τὴν Προποντίδα με 8. χ. κ.

Τένεδος ἀπέναντι τῆς Τροίας παράγουσα σίτον.

Λέσβος με 110 χ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Μυτιλήνη με 20 χ. κ.

Ψαρὰ νῆσος ὀρεινὴ, πατρὶς τοῦ Κανάρη.

Χίος νῆσος εὐφορος παράγουσα μαστίχαν, σίτον, ἔλαιον, ἀμύγδαλα, σύκα, βάμβακα, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ὀπώρας. Αὕτη ἔχει 65 χ. κ. καὶ πρωτεύουσαν τὸ Καστρον.

Σάμος Αὕτη ἀποτελεῖ ἡγεμονίαν ὑποτελῆ εἰς τὸν Σουλτάνον, ἔχει ἀξιόλογον ναυτικὸν καὶ 45 χ. κ.

Ἰκαρος νῆσος μικρὰ καὶ δασώδης με 14 χ. κ.

Πάτμος νῆσος γνωστὴ διὰ τὴν αὐτόθι διαμονὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Λέρος καὶ **Κάλυμνος** ὧν οἱ κάτοικοι εἶνε σπογγαλιεῖς.

Κῶς νῆσος ἠφαιστειώδης.

Νίσυρος ἔχουσα ὄρυχαια θεῖου.

Σύμη τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶνε σπογγαλιεῖς.

Ῥόδος εὐσειστος καὶ εὐφορος νῆσος με 35 χ. κ.

Κάρπαθος και **Μάσος** μικραὶ νῆσοι.

Κύπρος. Αὕτη εἶνε ἡ μεγίστη τῶν ἑλληνικῶν νήσων και εὐφορωτάτη. Τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶνε δημητριακοὶ καρποί, οἶνος, μέλι, βάμβαξ και μέταξα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 210 χ., εἶνε Ἕλληνες, πλὴν ἐλαχίστων Τούρκων, και διοικουῦνται ὑπὸ ἀρμοστοῦ Ἄγγλου μετὰ βουλήs. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Λευκωσία με 30 χ. κ. ἐν μέσῳ καταφύτου πεδιάδος. Λάρναξ με 22 χ. κ. παρὰ τὸ Κίτιον, ἐνθα ἀπέθανεν ὁ Κίμων. Λεμησὸς ἦτις ἔπαθεν ὑπὸ πλημύρας τῷ 1894.

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Τουρκικὴ Ἀρμενία. Αὕτη κεῖται περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Εὐφράτου και τοῦ Τίγρητος μέχρι τοῦ ὄρους Ἀραράτ και ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἐρζερούμην.

Μεσοποταμία. Αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῆς Ἀρμενίας, εἶνε βαθύπεδον και διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου και Τίγρητος. Πόλις ἐν αὐτῇ εἶνε τὸ Βαγδάτιον με 120 χ. κ. Πρὸς Β. αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἄλλοτε μεγάλη πόλις Νινεὺς, πρὸς Ν. δὲ και παρὰ τὸν Εὐφράτην ἡ ἐπίσης μεγίστη πόλις Βαβυλών, αἵτινες ἤδη δὲν ὑπάρχουσιν.

Συρία. Αὕτη κεῖται Ν. Α. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας και ἐντεῦθεν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ. Τὰ ἐν αὐτῇ ὄρη Λίβανος και Ἀντιλίβανος εἶνε γνωστὰ διὰ τὰς ὑψηλὰς κέδρους, αἵτινες ἤδη ἐξέλιπον. Πρωτεύουσα τῆς Συρίας εἶνε ἡ Δαμασκὸς με 150 χ. κ. Αὕτη εἶνε ἔδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας και γνωστὴ διὰ τὰς δαμασκηναὺς σπάθας. Βηρυτὸς ἐπίνειον τῆς Δαμασκοῦ με 95 χ. κ. Χαλέπιον μεσόγειος πόλις με 115 χ. κ. Ἀλεξανδρέττα ἐπίνειον τοῦ Χαλεπίου. Ἀντιόχεια, ἐν ἣ τὸ πρῶτον οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ὠνομάσθησαν Χριστιανοί.

Παλαιστίνη. Πρὸς Ν. τοῦ Λιβάνου και Ἀντιλιβάνου κεῖται ἡ Παλαιστίνη (Χαναάν, γῆ ἐπαγγελίας). Αὕτη εἶνε ἡ χώρα, ἣν ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραάμ και εἰς τοὺς ἀπογόνους του, εἶνε ἡ ἀγία γῆ, ἐν ἣ ἐγεννήθη, ἔζησεν, ἐδίδαξε και ἀπέθανεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὸ και προσκύνημα ὄλου τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου θεωρεῖται. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι τὰ ὄρη Ἐρμών, Θαβὼρ και Κάρμηλος και ὁ ποταμὸς Ἰορδάνης, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀντιλιβάνου, διέρχεται διὰ τῆς λίμνης Γεννησαρέτ και ἐκβάλλει εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν. Ἡ νεκρὰ λεγομένη θάλασσα εἶνε χαμηλοτέρα

τῆς Μεσογείου θαλάσσης κατὰ 350 μέτρα καὶ λίαν ἀλατούχος, ἐκ δὲ τοῦ πυθμένος τῆς ἀναβλύζει ἄσφαλτος. Τὸ κλίμα τῆς χώρας ταύτης εἶνε θερμὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον, διὸ καὶ ἡ Ἁγία Γραφή λέγει, ὅτι ἐν αὐτῇ ῥέει μέλι καὶ γάλα.

Διαιρεῖται δὲ αὕτη εἰς τέσσαρα τμήματα τὴν Ἰουδαίαν, τὴν Σαμάρειαν, τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὴν Περαιάν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε μίγμα διαφόρων λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες.

Πόλεις Ἱερουσαλήμ με 45 χ. κ. Αὕτη εἶνε ἔδρα τοῦ Πατριάρχου καὶ γνωστὴ διὰ τὰ πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ ὁ Ἅγιος Τάφος τοῦ Χριστοῦ, τὸ προσκύνημα τῶν Χριστιανῶν. Βηθλεὲμ πόλις, ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Χριστός. Ἰόππη ἐπίκειον τῆς Ἱερουσαλήμ μεθ' ἧς ἐνοῦται σιδηροδρομικῶς. Σαμάρεια πόλις ἐν τῇ Σαμαρείᾳ. Ναζαρέτ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Καισάρεια ἐν τῇ Περαιᾷ καὶ ἄλλαι.

Ἀραβία. Μεταξὺ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ Περσικοῦ κόλπου κεῖται ἡ Ἀραβία, τῆς ὁποίας τὰ παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν παράλια ἀνήκουσιν εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐνταῦθα κεῖνται καὶ αἱ ἱεραὶ πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν Μεδίνα, ἐν ἣ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ καὶ Μέκκα ἡ πατρίς του. Τὸ παρὰ τὸ ὄρος Σινᾶ Τριγωνικὸν τμήμα ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τὸ πρὸς Ν. Ἄδενον κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Τὸ δὲ ἀνατολικὸν καὶ κεντρικὸν τῆς χώρας εἶνε ἐλεύθερον καὶ κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων λαῶν. Ἡ Ἀραβία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ἔρημος, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ εὐφορα μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα καλλιεργεῖται ὁ καφές, ὁ καπνός, τὸ χασίς, οἱ φοίνικες, ἱαματικά φυτά, καὶ τρέφονται ἄριστοι ἵπποι καὶ κάμηλοι.

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Περσία με 8 ἑκατομμύρια κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Τεχεράνη.

Ἀφγανιστὰν καὶ **Βελουχιστὰν** με 4 ἑκατομμύρια κ. Καὶ τοῦ μὲν Ἀφγανιστὰν πρωτ. εἶνε ἡ Καβοῦλ, τοῦ δὲ Βελουχιστὰν ἡ Κηλάμ.

Ἰνδική. Ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου ποταμοῦ κατοικεῖται ὑπὸ 260 ἑκατομμυρίων καὶ ἔχει πρωτ. τὴν Καλκούταν με 900 χ. κ. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἰνδοκίνα. Ἡ πέραν τοῦ Γάγγου ποταμοῦ κατοικεῖται ὑπὸ 40 ἑκατομμυρίων καὶ ἀποτελεῖ τὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Σιάμ με πρωτεύουσαν τὴν Βαγκόκη. Τὸ Δ. μέρος ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους, τὸ δὲ Α. εἰς τοὺς Γάλλους.

Ἰνδικαὶ νῆσοι. Πρὸς Ν. τῆς Ἰνδικῆς καὶ Ἰνδοκίνας κεῖνται πολλαὶ νῆσοι πολυάνθρωποι καὶ πλουσιώτατοι, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους Εὐρωπαϊοὺς, ἤτοι ἡ Κεϋλάνη, ἡ Μαλάκα, ἡ Σουμάτρα, ἡ Ἰάβα, ἡ Βόρνεος, ἡ Κελήβη, αἱ Σουνδαῖαι, αἱ Μαλοῦκαι, αἱ Φιλιππῖναι.

Σινικὴ αὐτοκρατορία. Αὕτη εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης, κατοικεῖται ὑπὸ 365 ἑκατομ. καὶ ἔχει πρωτ. τὸ Πεκῖνον μὲν ἕν ἑκατομ. κ.

Κορέα Αὕτη εἶνε Κράτος ἀνεξάρτητον ἐν τῇ Σινικῇ μὲν 10 ἑκατ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Χανιάγγη μὲν 250 χ. κ.

Ἰαπωνία. Παρὰ τὴν Α. παραλίαν τῆς Σινικῆς κεῖνται τέσσαρες μεγάλαι νῆσοι καὶ πολλαὶ μικραί, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Ἰαπωνικὴν Αὐτοκρατορίαν μὲν 40 ἑκατομ. κ. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε τὸ Τόκιον μὲν 1,500,000 κ.

Ἀσιατικὴ Ῥωσία. Αὕτη ἐκτείνεται πρὸς Α. τῶν Οὐραλίων ὁρέων ἀπὸ τῆς Περσίας καὶ Σινικῆς μέχρι τῶν Ὠκεανῶν μεγάλου καὶ Β. παγωμένου. Ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν, τὸ Δυτικὸν Τουρκεστάν, τὴν Καυκασίαν μέχρι τῆς Ἀρμενίας.

Ἡ Σιβηρία εἶνε μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ κατάψυχρος καὶ ἀραιῶς κατοικημένη.

ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ Ἀφρικὴ κεῖται μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν Ἀτλαντικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν Ἐρυθρᾶς καὶ Μεσογείου. Χωρίζεται δὲ ἀπὸ τὴν Ἀσίαν μὲν διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ, ἀπὸ τὴν Εὐρώπην δὲ διὰ τοῦ πορθμοῦ Γιβραλτάρ.

Κόλποι. Πρὸς Β. εἶνε ὁ κόλπος τῆς μεγάλης καὶ μικρᾶς Σύρτης, πρὸς Δ. ὁ τῆς Γουϊνέας καὶ πρὸς Α. ὁ τοῦ Ἀδένου.

Ἀκρωτήρια. Πρὸς Β. εἶνε τὸ Λευκόν, πρὸς Δ. τὸ Πράσινον, πρὸς Ν. τὸ τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ πρὸς Α. τὸ Γουαρδαφουῖον.

Ἔδαφος. Ὅλη σχεδὸν ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ὁροπέδιον μετὰ πολλῶν ἐρήμων. Σπουδαιότερα ὄρη ἐν αὐτῇ εἶνε ὁ Ἄτλας, τὸ Κόγγον, τὸ Καμερόν καὶ ὁ Καλιμάντζαρος, τὸ ὑψηλότερον τῆς Ἀφρικῆς. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πεδινὰ εὐφορα μέρη, τὰ ὁποῖα παράγουσι δημητριακοὺς καρποὺς καὶ βάμβακα. Ἐτι δὲ φύονται ἐν αὐτῇ φοίνικες,

κομμιόδενδρα, πέπερι, καφές, ἀρτόδενδρα καὶ τρέφονται διάφορα ζῷα ἥτοι στρουθοκάμηλοι, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ἵπποπόταμοι, λέοντες, ὕαινοι, λεοπαρδάλεις καὶ κροκόδειλοι. Εἰς δὲ τὰ Ν.τῆς χώρας ὑπάρχουσι πλούσια χρυσορυχεῖα καὶ ἀδαμαντορυχεῖα.

Ποταμοί. Ὁ Νεῖλος ἐκβάλλων πρὸς Β. ὁ Ζαμβέζης πρὸς Α. ὁ Κόγγος καὶ ὁ Σενεγάλης πρὸς Δ.

Λίμναι. Ἡ Τσάδα, ἡ Νιάντζα, ἡ Ταγκανίκα καὶ ἄλλαι μικρότεροι.

Κλίμα. Εἶνε λίαν θερμὸν καὶ νοσῶδες.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 210 ἑκατομ. καὶ εἶνε εἰδωλολάτραι πλὴν 8 ἑκατομ. οὔτινες εἶνε Χριστιανοί. Ἐκ τούτων οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ Β. μέρη εἶνε τῆς Καυκασίας φυλῆς, οἱ δὲ κατοικοῦντες εἰς τὸ κέντρον καὶ τὸ νότιον εἶνε μαῦροι καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ νοτιώτατα μέρη εἶνε Ὀτιεντόται.

ΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Αἴγυπτος. Αὕτη κεῖται πρὸς ΒΔ. τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, εἶνε πεδινὴ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νεῖλου, ὅστις διὰ τεσσάρων στομάτων ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Οὗτος κατ' ἔτος πλημμυρεῖ καὶ καθιστᾷ αὐτὴν εὐφροωτάτην παράγουσαν ἄφθονον βύβρακα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 10 ἑκατομ. εἶνε Μωαμεθανοί, πλὴν τῶν Εὐρωπαίων, καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἀντιβασιλέως ὑποτελοῦς εἰς τὸν Σουλτάνον, ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι κατέλαβον αὐτὴν στρατιωτικῶς τῇ 1882 καὶ τὴν κατέχουσιν εἰσέτι.

Πόλεις. Κάιρον πρωτ. αὐτῆς μὲ 380 χ. κ. Ἀλεξάνδρεια παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 250 χ. κ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἔμποροι, εἶνε ἔδρα τοῦ Πατριάρχου καὶ συνδέεται μὲ τὸ Κάιρον σιδηροδρομικῶς. Δαμιέτι, Πόρτ-Σάιτ, Μανσούρα, Τάντα, Ζαγαζικ ἐμπορικαὶ πόλεις, ἐν αἷς πολλοὶ Ἕλληνες ἐνεργοῦσιν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

Νουβία. Αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου καὶ τὸ Β. αὐτῆς μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ἄβυσσηνία. Αὕτη ἀποτελεῖ τὸ Βασιλεῖον τῆς Αἰθιοπίας μὲ 5 ἑκατομ. κ., οὔτινες εἶνε χριστιανοί. Τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀποτελοῦσι τὴν Ἐρυθραῖαν ἀποικίαν Ἰταλικήν.

Τρέπολις καὶ **Βίρκι.** Παρὰ τὰς δύο Σύρτις μὲ ἕν ἑκατομ. κ. **Τόνις** μὲ 1 1/2 ἑκατομ. κ. ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ἀλγερία με 2 1)2 ἑκατομ. κ. ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν.

Μαρόκον με 8 ἑκατομ. κ. ἀνεξάρτητον Κράτος κυβερνώμενον ὑπὸ Σουλτάνου.

Πρὸς Δ. τῆς Αἰγύπτου καὶ πρὸς Ν. τῶν ἄνω χωρῶν κεῖται ἡ μεγάλη ἔρημος **Σαχάρα** με πολλὰς καλὰς δάσεις.

Τὰ Δ., Ν. καὶ Α. παράλια τῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους Εὐρωπαίους, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ὑπάρχουν διάφορα Κράτη ἄλλα μὲν ἀνεξάρτητα, ἄλλα δὲ ὑποτελῆ, ὧν σπουδαιότερον εἶνε τὸ **Κόγγον** με 14 ἑκατομμύρια κ. ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τοῦ Βελγίου.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ εἶνε αἱ Ἀζόραι, ἡ *Μοδέιρα* καὶ αἱ *Κανάριοι* περὶ ὧν εἶπομεν. Αἱ τοῦ *Πρασίνου* ἀκρωτηρίου ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Πορτογάλλους. Αἱ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς *Γουινέας* ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς καὶ Πορτογάλλους καὶ ἡ Ἀγία Ἐλένη εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

Ἐν δὲ τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ εἶνε ἡ *Μαδαγασκάρη* με 3 1)2 ἑκατομμύρια κ. διατελοῦσα ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Γαλλίας. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε ἡ *Ταναριβὰ*. Ἡ νῆσος Ἐνωσις εἶνε Γαλλικὴ, καὶ αἱ νῆσοι *Μαυρίκιος*, Ἀμυράνται καὶ *Σειχέλλαι* εἶνε Ἀγγλικαί.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῶν νήσων τῆς Ἰνδοκίνας καὶ μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν Ἰνδικῷ καὶ Μεγάλου. Εἶνε ἡ μικροτέρα ἡπειρος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἠπειρον Αὐστραλίαν, ἀπὸ τὰς Αὐστραλιακὰς νήσους καὶ ἀπὸ τὴν Πολωνησίαν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας μετὰ τῶν νήσων ἀνέρχονται εἰς 5 1)2 ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι εἶνε ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἰθαγενεῖς μαῦροι, εἰς δὲ τὰς νήσους κατοικοῦσι Παποῦοι καὶ Μαλατοί.

Ἠπειρος Αὐστραλία. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶνε ἔρημον, ἀνυδρον καὶ ἀκατοίκητον. Περικλείει ὅμως ὄρυχεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ γαιάνθρακος. Εἰς δὲ τὰς πλουσίας νομάς διατρέφονται ὑπὲρ τὰ 75 ἑκατομμύρια προβάτων καὶ ἄλλων ζῴων. Ἐκ τῶν ὀρέων τῆς ἄξια λόγου εἶνε αἱ Αὐστραλιακαὶ Ἀλπεις ἢ

Κυανᾶ ὄρη. Ἐκ δὲ τῶν ποταμῶν τῆς ἀξιοῦ λόγου εἶνε ὁ Μορράης, αἱ δὲ λίμναι αὐτῆς εἶνε ἄλμυραί. Ἐκ τῶν κόλπων τῆς σπουδαιότεροι εἶνε πρὸς Β. μὲν ὁ τῆς Καρπενταρίας καὶ πρὸς Ν. ὁ Αὐστραλιακός. Ἡ Αὐστραλία ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους. Πόλεις ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ Δουβλέρρη μὲ 500 χ. κ. ἡ Σύδνεϋ μὲ 425 χ. κ. ἡ Ἀδελαΐς μὲ 150 χ. κ. ἡ Βαλλαρᾶτη μὲ 33 χ. κ. ἡ Βρισβάνη μὲ 95 χ. κ.

Νῆσοι. Νέα Γουϊνέα πρὸς Β. χωριζομένη τῆς Αὐστραλίας διὰ τοῦ πορθμοῦ Τόρρη. Τὸ Δ. τμήμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, τὸ δὲ Α. εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ Γερμανοὺς. Ν. Α. αὐτῆς ἔρχονται κατὰ σειρὰν αἱ Γερμανικαὶ νῆσοι τοῦ Βίσμαρκ, καὶ ἡ Νέα Καληδονία, ἣτις ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Πρὸς Ν. τούτων εἶνε ἡ Νέα Ζηλανδία, Βόρειος καὶ Νότιος ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἄγγλιαν. Ἡ δὲ πρὸς Ν. τῆς Αὐστραλίας Τασμανία χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ Βασσιόου, εἶνε εὐφορος, ἔχει πλοῦσια μεταλλεῖα καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Πέραν τῶν Αὐστραλιακῶν νήσων κεῖται ἡ Πολυνησία μὲ πολλὰ συστήματα νήσων, ὧν σπουδαιότεραι εἶνε αἱ Σανδβίχαι, ἀποτελοῦσαι τὸ χριστιανικὸν Βασίλειον τῆς Χαβαΐης.

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

Ἡ Ἀμερικὴ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Κολόμβου τῷ 1492. Αὕτη κεῖται ἐν τῷ Δ. ἡμισφαιρίῳ μεταξὺ τῶν Ὠκεανῶν Ἀτλαντικοῦ, Μεγάλου, Βορείου παγωμένου καὶ νοτίου παγωμένου καὶ εἶνε τετράκις μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἀμερικὴ διαιρεῖται εἰς τρία κυρίως μέρη, τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, τὴν Μέσην μετὰ τῶν νήσων Ἀντιλλῶν καὶ τὴν Νότιον. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 125 ἑκατομμύρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν εἶνε αὐτόχθονες, ἄλλοι δὲ μαῦροι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἄλλοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι καὶ μιγάδες.

ΒΟΡΡΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Αὕτη πλησιάζει τὴν Ἀσίαν, ἐκ τῆς ὁποίας τὴν χωρίζει ὁ Βερίγγειος πορθμός, καὶ ἐκτείνεται πρὸς Ν. μέχρι τῶν κόλπων Τεχουαντεπέης καὶ Μεξικανικοῦ.

Ἔδαφος. Κατὰ μῆκος τῆς Δ. παραλλας ἐκτείνεται ἡ ὄροστοιχία τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, ἐξ ὧν πηγάζουσι πολλοὶ

ποταμοί, ὧν σπουδαιότερος εἶνε ὁ Μισσισιπιῆς ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς γῆς ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλαὶ λίμναι, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ Ὀντάριος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ὁ καταρράκτης Νιαγάρας. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ὑπάρχουσι πολλαὶ εὐφοροὶ πεδιάδες, εἰς τὰς ὁποίας πολὺ εὐδοκίμοῦσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ βάμβαξ καὶ ὁ καπνός. Πλὴν τούτων, ἄλλα προϊόντα εἶνε τὸ πέπερι, ὁ καφές, τὸ κακάον, ἡ κίνα, ὁ χρυσός, ὁ ἄργυρος καὶ πολλὰ ζῶα ἡμερα καὶ ἄγρια.

Χῶραι τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τὸ Βόρειον μέρος αὐτῆς μετὰ τῶν νήσων, πλὴν τῆς χερσονήσου Ἀλάσκας, ἥτις ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ἀποτελεῖ τὴν αὐτόνομον σχεδὸν Βρετανικὴν Ἀμερικὴν, τῆς ὁποίας σπουδαιότερον μέρος εἶνε ὁ Καναδάς, ἐνθα ὑπάρχουσιν αἱ πόλεις Ὀντάβη, Μοντρεάλη καὶ Κουεβέκη. Τὰ βορειότερα μέρη αὐτῆς εἶνε ψυχρὰ καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑσκιμῶν. Εἰς δὲ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου Ἁγίου Μαυρεντίου κεῖται ἡ μεγάλη νήσος Νέα Γῆ ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Πρὸς Β. τοῦ Βαρινείου κόλπου κεῖται ἡ κατάψυχρος Γροιλανδία, ἐν ἣ κατοικοῦσιν Ἑσκιμῶι. Εἰς δὲ τὰς Ν. καὶ Δ. ἀκτὰς αὐτῆς ἔχουσιν οἱ Δανοὶ μικρὰς ἀποικίας.

Πρὸς Ν. τῆς Βρετανικῆς Ἀμερικῆς κεῖνται αἱ Ἠνωμένοι πολιτεία, τὸ σπουδαιότατον Κράτος ἐν Ἀμερικῇ, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν δημοκρατιῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ὁμοσπονδίαν μὲ 63 ἑκατομύρια κ. Πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας εἶνε ἡ Οὐασινγκτὼν μὲ 350 χ. κ. Ἄλλαι πόλεις πολυάνθρωποι καὶ ἐμπορικαὶ εἶνε ἡ Νέα Ὑόρκη μὲ 2 ἑκατομ. κ. τὸ Σικάγον μὲ 1,800,000 κ. καὶ ἡ Φιλαδέλφεια μὲ 1,500,000 κ.

Πρὸς Ν. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κεῖται ἡ Μεξικανικὴ Συμπολιτεία μὲ 12 ἑκατομ. κ. χώρα ὀρεινὴ, πλήρης χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Μεξικὸν μὲ 350 χ. κ.

ΜΕΣΗ Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Αὕτη ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἴσθμου Παναμᾶ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι δημοκρατία, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ τῆς Γουατεμάλας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖνται πολλαὶ νῆσοι, ἥτιοι αἱ μεγάλαι Ἀντίλλαι, Ἰαμάικα, Αἴτη, Κούβα, Πόρτο-Ρίκο, καὶ αἱ μικραὶ Ἀντίλλαι. Ἐκ τούτων ἄλλαι μὲν εἶνε αὐτόνομοι, ἄλλαι δὲ ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους Εὐρωπαίους.

Γεωγραφία Ἰω. Λάτση

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Τὸ Β. μέρος αὐτῆς εἶνε πλατύ, τὸ δὲ Ν. στενοῦται καὶ καταλήγει εἰς νῆσον, ἡ ὁποία λέγεται Γῆ τοῦ Πυρός. Παρὰ τὴν Δ. πλευρὰν τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἐκτείνονται καθ' ἕλον τὸ μήκος αἱ Κορδιλιέραι Ἄνδεις, τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς μετὰ τὰ Ἰμαλάια. Εἰς δὲ τὸ Α. τμήμα αὐτῆς ἐξαπλοῦνται τὰ ὄρη τῆς Βρασιλίας. Οἱ ἐν αὐτῇ ποταμοὶ εἶνε μεγάλοι, ὧν πολυδρότατος πάντων τῆς γῆς εἶνε ὁ Ἀμαζόνιος.

Χῶραι. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι δέκα Δημοκραταὶ αἱ ἐξῆς.

1) Τῆς Βενεζουέλας με 2,500,000 κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Κάρακας.

2) Τῆς Κολομβίας με 3,800,000 κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Βογότα.

3) Τοῦ Ἰσημερινοῦ με 1,400,000 κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Κουίτον.

4) Τῆς Βρασιλίας με 16 ἑκατ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ Ῥίον Ἰανέιρον.

5) Τῆς Βολιβίας με 2,270,000 κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Λαπαίχη.

6) Τῆς Περουβίας με 3 ἑκατομ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Λίμα.

7) Τῆς Παραγουάης με 430 χ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Ἀνάληψις.

8) Τῆς Οὐραγουάης με 825 χ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Μοντεβίδιον.

9) Τῆς Ἀργεντινῆς με 4 ἑκατ. κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Βουένος-Ἀυρες.

10) Τῆς Χιλῆς με 3,500,000 κ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Σαντιάγον.

Πρὸς Β. τῆς Βρασιλίας κεῖται ἡ χώρα Γουιάνη ἐν ἣ ἔχουσιν ἀποικίας Ἄγγλοι, Γάλλοι καὶ Ὀλλανδοί. Πρὸς Ν. τῆς Χιλῆς καὶ Ἀργεντινῆς κεῖται ἡ Παταγονία χώρα εὐρεία καὶ ἀρχιμηρὰ διανεμομένη μεταξὺ Χιλῆς καὶ Ἀργεντινῆς. Αὕτη καταλήγει εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός καὶ κατοικεῖται ὑπ' ἀνθρώπων ἡμιαγρίων ὑψηλοῦ ἀναστήματος. Ἡ δὲ Γῆ τοῦ Πυρός κατοικεῖται ὑπὸ ἡμιαγρίων ἀλιέων.

ΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΦΘΕΝΤΑ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

Ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀνεφέλου ἐξετάζοντες τὸν οὐρανόν, βλέπομεν ἐπ' αὐτοῦ ἄπειρα μικρὰ σώματα, τὰ ὅποια πέμπουσι πρὸς ἡμᾶς φῶς. Αὐτὰ βεβαίως δὲν εἶνε οὔτε λυχνίαι οὔτε τόσον μικρά, ἀλλ' εἶνε σφαῖραι μέγισται, φωτεινὰ καὶ διάπυροι ὅπως ὁ ἥλιος. Φαίνονται δὲ εἰς ἡμᾶς μικρὰ ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως.

Τὰ σώματα ταῦτα λέγονται ἀπλανεῖς ἀστέρες, διότι φαίνονται ὡς φωτεινὰ σημεῖα μὴ μεταβάλλοντα θέσιν, ἐνῶ πραγματικῶς κινουῦνται μετὰ μεγίστης ταχύτητος, ἣν ἡμεῖς δὲν διακρίνομεν ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως αὐτῶν. Ἀπλανῆς ἀστήρ εἶνε καὶ ὁ ἥλιος.

Ἐκτὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ὑπάρχουσι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι οὔτινες δὲν ἔχουσι ἴδιον φῶς καὶ ἀλλάσσουν ἑλοὲν θέσιν. Οὗτοι λέγονται Πλανῆται. Τὸ δὲ ἀμυδρὸν φῶς, τὸ ὅποιον ἐκπέμπουσι, τὸ δέχονται ἀπὸ τὸν ἥλιον ἐξ ἀντανεκλάσεως.

Εἰς τοὺς πλανήτας ἀνήκει καὶ ἡ γῆ.

Τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα.

Ὁ ἥλιος εἶνε, ὡς εἶπομεν, εἰς ἓκ τῶν ἀπείρων ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ εἶνε μεγίστη σφαῖρα, οὐχὶ στερεά, ἀλλὰ ρευστή, φωτοβόλος καὶ διάπυρος. Εἶνε δὲ μεγαλειτέρα τῆς γῆς κατὰ 1,280,000 φορές καὶ ἀπέχει 148 ἑκατομ. χιλιόμετρα ἀφ' ἡμῶν.

Ὁ ἥλιος, ὡς ἔχομεν μάθει, μένει ἀκίνητος (*) περίξ δὲ αὐτοῦ στρέφονται οἱ ἐξῆς πλανῆται, οὔτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα.

- 1) Ὁ Ἑρμῆς, πολὺ πλησίον τοῦ ἡλίου.
- 2) Ἡ Ἀφροδίτη (ἔσπερος καὶ ἑωσφόρος).

(*) Καὶ ὁ ἥλιος καὶ ὅλοι οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες κινουῦνται μετὰ μεγίστης ταχύτητος, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν μεταβάλλουσι θέσιν πρὸς, ἡμᾶς λέγομεν ὅτι δὲν κινουῦνται.

- 3) Ἡ Γῆ (μετὰ τοῦ δορυφόρου τῆς, τῆς σελήνης).
- 4) Ὁ Ἄρης (μετὰ δύο δορυφόρων).
- 5) 400 περίπου μικροὶ πλανῆται.
- 6) Ὁ Ζεὺς ὁ μέγιστος πάντων (μετὰ 5 δορυφόρων).
- 7) Ὁ Κρόνος (μετὰ 8 δορυφόρων).
- 8) Ὁ Οὐρανὸς (μετὰ 4 δορυφόρων).
- 9) Ὁ Ποσειδῶν (μεθ' ἑνὸς δορυφόρου).

Ἐκ τῶν πλανητῶν τούτων δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἄνευ τηλεσκοπίου εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς τὴν Ἀφροδίτην, τὸν Ἄρη, τὸν Δία καὶ τὸν Κρόνον.

Δορυφόροι ἢ σελήναι τῶν πλανητῶν λέγονται τὰ οὐράνια ἐκεῖνα σώματα, τὰ ὁποῖα, ἐν ᾧ περιστρέφονται περὶ τὸν ἄξονά των, παρακολουθοῦσι τοὺς πλανῆτας, κανονικῶς περιφερόμενα πέριξ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτῶν περὶ τὸν ἥλιον.

Κομήται λέγονται οὐράνιά τινα σώματα, τὰ ὁποῖα κατὰ χρονικὰς περιόδους ἐμφανίζονται καὶ πάλιν ἀπομακρύνονται. Τὰ σώματα ταῦτα φέρουσι κόμην φωτεινὴν μακράν, ἐνίοτε δὲ καὶ πυρῆνα φωτεινόν.

Διάττοντες ἀστέρες λέγονται τὰ φωτεινὰ ἐκεῖνα μικρότατα οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν τὴν νύκτα διασχίζοντα τὸν ἀέρα ἐπ' ὀλίγον ὡς πύραυλοι.

Οὐρανοπετεῖς δὲ λίθοι λέγονται μικρότατα οὐράνια σώματα συνιστάμενα ἐκ λίθων ἢ μετάλλων, τὰ ὁποῖα πίπτουσι εἰς τὴν γῆν θερμὰ καὶ διάπυρα. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ διάττοντες ἀστέρες, περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἔταν πλησιάζωσι τὴν γῆν, ἔλκονται ὑπ' αὐτῆς. Γίνονται δὲ διάπυροι ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς προστριβῆς ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας.

Τ Ε Λ Ο Σ



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημ. Ἐκπαιδεύσεως.

Πρὸς τὸν κ. Ἰωάννη Λάζου.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔχθεισιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **Γεωγραφίαν**, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους, ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ, ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός

Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης.

Ἡ τιμὴ ὥρισθη εἰς λεπτὰ τεσσαράκοντα καὶ ἑννεα (49).

Ἐγκεκριμένα Βιβλία Ἰωάν. Λάζου.

- 1) Ἀλφαβητάριον μέρος Α'.
- 2) Ἀλφαβητάριον μέρος Β'.
- 3) Ἑρῶ Ἱστορία Παλαιᾶς Διαθήκης.
- 4) Ἑρῶ Ἱστορία Καινῆς Διαθήκης.
- 5) Ἀριθμητικαὶ ἀσκήσεις Τεύχος Α' διὰ τὴν Δευτέραν τάξιν.
- 6) Συλλογὴ ἀριθμητικῶν προβλημάτων τεύχος Γ' διὰ τὴν Τετάρτην τάξιν.
- 7) Γραμματικὴ Νεοελληνικὴ.
- 8) Παιδικοὶ Διάλογοι.
- 9) Ἀριθμητικαὶ Ἀσκήσεις Τεύχος Β', διὰ τὴν Γ' τάξιν.

Εὑρίσκονται ἅπαντα παρὰ τῷ κ. Μ. Ι Σαλιβέρφ.